آؤ اسی اپنی اَج دی ساری گل بات نوں شروع کرن توں پہلاں خُداوند اپنے خُدا توں مدد تے راہنمائی منگئیے۔ آؤ اسی دُعا منگئیے:

خُداوند بحر و بر دے خالق تے مالک مسیح یسوع دے وچ ساڈے اَسمانی باپ اسی تیرے شُکر گُزار آں پئی توُ ساڈے نال محبت کردا ایں۔ تیری بے پناہ محبت سانوں قوت دیندی اے۔ تیرا شُکر اے پئی توُ ساڈے لئی اپنے سوہنے پُتر ساڈے خُداوند یسوع مسیح نوں ایس دُنیا دے وچ گھلیا اے، اوہنے معجزات کیتے، اپنے کلام دی مُنادی کیتی تے نبوت کیتی اے۔ توُ سانوں اپنا حیاتی بخش کلام دِتا اے جیہڑا ساڈیاں پیراں دے چراغ تے ساڈے راہ دے لئی روشنی اے۔ اسی تیرے برحق تے سچے کلام دے لئی تیرا شُکر ادا کردے آں جہنے سانوں ہنیرے دے وچوں کڈھیا اے۔ تیرا شُکر ادا کردے آں پئی توُ سانوں شیطان دے ہتھوں چھُڈایا اے تے بُریائی دے ہر اِک بندھن توں آزاد کیتا اے۔ توُ ساڈے ہر طرح دے جسمانی تے روحانی معاملیاں دے وچ ساڈی راہنمائی کردا ایں۔ اسی تیرے کلام دی حکمت دے لئی تہہ دل توں تیرا شُکر ادا کردے آں۔ اسی تیرے پُتر ساڈے خُداوند یسوع مسیح دے جسم اختیار کرن دے لئی تیرا شُکر ادا کردے آں۔جہدی رائیں توُ سانوں انساناں نوں نجات دِتی اے۔ بخش پئی اسی ایس نجات بخش کلام نوں ساری دُنیا دے وچ پھیلاون دے وچ اپنا اپنا کردار ادا کرسکئیے۔ اسی ایہہ سارا کُجھ تیرے سوہنے پُتر اپنے خُداوند یسوع مسیح دا ناں لیندیاں ہوئیاں منگدے آں آمین۔

پچھلے سبق دے وچ اسی پُرانے عہد نامے دی تاریخ دے بارے دے وچ بہت کُجھ سِکھیا سی۔ تے اسی بابل دی اسیری، فارس خورس دی حکومت، سکندر دے زمانے تے ناصرت دی گلیل تے یروشلیم دے جغرافیائی حالات دا جائزہ لیا سی۔تے اسی یسوع مسیح دے نسب نامے تے وی گل بات کیتی سی پئی متی تے لوقا دونویں ای یسوع مسیح دے نسب نامے دا ذکر کردے نے۔ متی عبرانی طریقے دے نال ایہنوں بیان کردا اے جیویں پئی یسوع مسیح ابنِ داوٗد دا نسب نامہ، ابرہام توں اضحاق پیدا ہویا تے اضحاق توں یعقوب پیدا ہویا۔ پر لوقا یونانی طریقے دے نال ایس نسب نامے نوں بیان کردا اے۔ او بچے توں ایس نسب نامے نوں شروع کردا اے جیویں پئی سمجھیا جاندا اے پئی یسوع مسیح یوسف دا بیٹا سی تے او عیلی دا تے او متات دا۔۔ جے اسی نسب نامے نوں نظر انداز کردے آں تے اسی یسوع مسیح نوں ابنِ داوٗد ثابت نہیں کرسکدے آں۔ایس توں اسی جان سکدے آں داوٗد سُلیمان توں پیدا ہویا تے سُلیمان دے شاہی خاندان توں دوجیاں بادشاہواں نے جنم لیا سی۔ تے ایویں جسم دے اعتبار دے نال پیشن گوئیاں دے مُطابق یسوع مسیح داوٗد دی نسل اکھوایا سی۔ کیوں جے او داوٗد دے گھرانے دے وچوں سی۔ تے ایویں پتہ لگدا اے پئی یوسف جیہڑا یسوع مسیح دا جسمانی باپ سی او وی داوٗد دی نسل دے وچوں ای سی۔ تے ایس ای نسبت دے نال اسی داوٗد دے شہر بیت لحم دا ذکر وی کردے آں۔

متی نسب نامے دے وچ نسلاں دا شُمار وی کردا اے۔ تے نسب نامے نوں زمانیاں دے اعتبار دے نال تِناں حصیاں دے وچ تقسیم کردا اے۔

ابرہام توں داؤد تیکر چودہ پُشتاں، داؤد توں لے کے گرفتار ہو کے بابل جاون تیکر چودہ پُشتاں تے گرفتار ہو کے بابل جاون توں یسوع مسیح تیکر چودہ پُشتاں ہوئیاں۔

مریم گلیل دے شہر ناصرت دے وچ رہندی سی تے اوہدا تعلُق وی داؤد دی نسل دے نال ای سی۔ تے مریم تے یوحنا دی ماں الشبع وی آپس وچ رشتہ دار سن۔ الشبع کاہناں دے خاندان وچوں سی یعنی او ہارون دی اولاد دے وچوں سی۔

اصل وچ ایہناں نسب نامیاں نوں بیان کرن دا مقصد یوسف، مریم تے یسوع مسیح دے بارے دے وچ جاننا اے پئی او کیہڑے گھرانے تے کیہڑی اولاد دے وچوں سن۔اوہناں دے حسب نسب تے اوہناں دے رہن سہن دے بارے جانن دے لئی اسی ایہناں نسب نامیاں تے نقشیاں توں مدد لیندے آں۔

یسوع مسیح دے زمانے دے وچ گلیل، ناصرت تے بیت لحم یہودیہ دے صوبے دے وچ شامل سن۔ایہناں علاقیاں دیاں لوکاں نوں رومی حکومت دی وجہ توں بہت ساریاں مسئلیاں دا سامنا سی۔ مرقس دی انجیل دے وچ یان کیتا گیا اے پئی کیویں ایہناں علاقیاں دے وچ رہن والے لوکی یسوع مسیح دی گرفتاری دے وچ شامل ہوئے سن۔ ایویں یسوع مسیح نوں عدالت دے سامنے پیش کیتا گیا تے اوہنوں مصلوب کر دِتا گیا۔

گلیل دے بارے دے وچ اسی سِکھیا سی پئی اوہنوں غیر قوماں دی گلیل وی آکھیا جاندا سی تے ایہہ یہودی گلیلیاں نوں قدر دی نگاہ دے نال نہیں ویکھدے سن۔

جدوں یسوع نے سُنیا پئی یوحنا بپتسمہ دیون والے نوں گرفتار کر لیا گیا اے تے یسوع مسیح ناصرت نوں چھڈ کے کُفر نحوم دے وچ جا وسیا سی۔ایہہ جھیل دے کنڈھے زبولون تے نفتالی دیاں سرحداں دے اُتے واقع ہے۔ تاں پئی جیہڑا یسعیاہ نبی دی رائیں آکھیا گیا اے او پُورا ہوئے پئی زبولون دی سرزمین تے نفتالی دی سرزمین جھیل دے پار غیر قوماں دی گلیل۔ پہلے ویلیاں دے وچ خُدا نے زبولون تے نفتالی دی سرزمین نوں ذِلت دِتی سی۔ پر اخیری زمانے دے وچ او یردن دے پار سمندر دی راہ دے وچ غیر قوماں دی گلیل نوں بُزرگی دیوئے گا۔

خُداوند یسوع مسیح دے زمانے دے وچ رومی دورِ حکومت دے وچ مُلکِ فلسطین دا شمالی حصہ گلیل اکھواندا سی۔ ایس صوبے دا حدود اربعہ تے جغرافیائی شکل و شباہت اِک تکون دی طرح دی ہے۔جہدا اُتے والا کونا برف دے نال ڈھکے ہوئے کوہِ حرمون دے نال جا مِلدا اے تے مغرب دے وچ کوہ کرمل واقع ہے۔

اُردو ترجمے دے وچ پایا جاون والا لفظ گلیل عبرانی زبان دے وچ پائے جاون والے لفظ جلیل توں نکلیا اے جہدے توں مُراد گول دائرہ اے۔ایہہ زبولن تے نفتالی دی وراثت سن۔ سُلیمان بادشاہ نے اپنے دورِ حکومت دے وچ ہیکل تے اپنے محل دی تعمیر دے لئی صور دے بادشاہ

توں سونا، دیودار دی لکڑی تے سرُو دی لکڑی خریدی سی تے اوہنے ایہدے بدلے اوہنوں ایس جھیل دے علاقے دے دس شہر دِتے سن۔ ایس ویلے توں ای ایہہ علاقہ زیادہ تر غیر یہودیاں دی آباد کاری بن گیا سی تے ایس ای نسبت توں ایہنوں غیر قوماں دی گلیل وی آکھایا جاندا اے۔

صوبہ گلیل دے وچ تازہ تے کثیر پانی پایا جاندا سی۔ اسرائیل دی ساری زراعت تے پین دا پانی ایتھوں ای حاصل کیتا جاندا سی۔ سر سبزی تے شادابی دی وجہ توں ایتھے پھلاں تے سبزیاں دی کثرت پائی جاندی سی۔ گلیل دی جھیل ماہی گیری تے مچھی دی تجارت دے لئی بہت زیادہ مشہور سی۔

گلیل دا صوبہ خُداوند یسوع مسیح دی حیاتی دے وچ بہت زیادہ اہمیت رکھدا اے۔ ایہہ او علاقہ اے جتھے خُداوند یسوع مسیح نے اپنا بہت ویلا لنگھایا سی تے اوہدی حکمت تے قدو قامت دے وچ واہدا ہویا سی۔ تے ایویں او خُدا تے انساناں دی نظر دے وچ مقبولیت حاصل کردا گیا سی۔ ایتھوں ای اوہنے اپنی مُنادی دا آغاز کیتا سی تے اوہدی خدمت دا زیادہ تر حصہ وی ایتھے ای لنگیا سی۔

بھاویں جے یسوع مسیح یہودیہ دے صوبے دے وچ پیدا ہویا، اوتھے ای دُکھ سہے، اوتھے ای مصلوب کیتے گئے تے اوتھے ای او اپنیاں سالانہ عیداں مناون دے لئی جاندے ہُندے سن۔

پر تاں وی اوہدا بہتا ویلا گلیل دے صوبے دے وچ لنگیا سی۔ اوہدے بارے دے وچ ایویں لِکھیا ہویا اے:

یسوع روح دے قُدرت دے نال گلیل نوں واپس آیا تے آسے پاسے دے سارے علاقے دے وچ اوہدی شہرت پھیل گئی سی تے او اوہناں دیاں عبادتخانیاں دے وچ تعلیم دیندا رہیا تے سارے اوہدی تعریف کردے سن۔(لوقا ۴ باب دی ۱۴ تے ۱۵ آیت)۔

متی ۴ باب دی ۲۳ توں ۲۵ آیت دے وچ ایویں لِکھیا ہویا اے:

یسوع ساری گلیل دے وچ پھِردا رہیا تے اوہناں دیاں عبادتخانیاں دے وچ تعلیم دیندا تے بادشاہی دی خُوشخبری دی مُنادی کردا تے لوکاں دی ہر اِک بیماری تے کمزوری نوں دُور کردا رہیا سی تے اوہدی شہرت سارے گلیل دے وچ پھیل گئی سی۔تے لوکی سارے بیماراں نوں جیہڑے طرح طرح دیاں بیماریاں تے تکلیفاں وچ گرفتار سن تے بدروح گرفتہ تے مفلوجاں نوں اوہدے کول لیائے سن تے اوہنے اوہناں نوں چنگا کر دِتا سی۔

یہودہ اسکریوتی دے علاوہ یسوع مسیح دے سارے ای شاگرد گلیل دے رہن والے سن۔ گلیل نوں یسوع مسیح دی مُنادی تے معجزیاں دی کثرت نصیب ہوئی سی۔

خُداوند یسوع مسیح دے دور دے وچ رومیاں نے فلسطین نوں چار صوبیاں دے وچ تقسیم کیتا ہویا سی۔ تے گلیل ایہناں چاراں صوبیا دے وچوں اِک سی تے ایہدے اُتے ہیرودیس انتپاس ۴ ق م توں ۳۹ مسیح تیکر حکُمران رہیا سی۔قایہہ اِک زرخیز علاقہ سی تے ایہدے وچ بہت

قوماں توں تعلُق رکھن والے لوکی رہندے ہُندے سن۔ایہدے علاوہ ایہہ بہت وڈیاں وڈیاں عمارتاں دی وجہ توں وی مشہور سی۔

ایس علاقے دے وچ اِک حیران کردیون والی گل رونما ہوئی سی جیہڑی یہودیاں دے لئی پریشانی دا سبب بنی ہوئی سی۔ او خیال کردے سن پئی کیہ ایتھوں وی کوئی چنگی خبر مِل سکدی اے۔

ناصرت گلیل دے وچ اِک نِکا جِہنا قصبہ سی تے یسوع مسیح نے اپنا بچپن ایتھے ای لہنگایا سی۔ تے ایہہ ای وجہ سی پئی او ناصری اکھوایا سی۔ او سوچدے پئی ناصرت دے وچوں وی کوئی چنگی شے نکل سکدی اے؟تے دوجی وجہ ایہہ سی پئی ایہہ ناصرت گلیل دے وچ واقع سی جِتھے بہت ساریاں قوماں دے نال تعلُق رکھن والے لوکی رہندے ہُندے سن۔ تے ایہہ ای وجہ سی پئی یہودی اوہناں نوں پسند نہیں کردے سن۔ایتھوں ای ہیرودیس انتپاس نے ہزاراں مزدوراں نوں عمارتاں بناون دے لئی چُنیا سی۔ایس ای وجہ توں بہت سارے لوکی بیت لحم توں ہجرت کرکے گلیل دے شہر ناصرت دے وچ آوسے سن۔ ہیرودیس اعظم نے وی گلیل دے وچ بہت ساریاں عمارتاں تعمیر کروایاں سن تے ایہدے علاوہ وی کُجھ اجہیاں گلاں ہوسکدیاں نے جہدی وجہ توں بہت سارے لوکی بیت لحم توں ناصرت وچ آک کے وس گئے ہون گے۔ تے آکھیا جاندا اے پئی اوہدوں یروشلیم ہر طرح دی سیاسی چارہ جوئی دا مرکز سی۔

آؤ اسی خُدا دے پاک کلام دے ول نوں دھیان کردے آں:

اصل وچ بیت لحم او تھاں اے جتھے یسوع مسیح دی پیدائش ہوئی سی۔

میکاہ نبی بیت لحم دے بارے دے وچ ایہہ پیشن گوئی کردا اے۔ پر اے بیت الحم افراتا بھاویں بے تُو یہوداہ دیاں ہزاراں دے وچ شامل ہون دے لئی نِکا ایں۔تاں وی تیرے توں اِک سردار نکلے گا تے میرے حضور اسرائیل دا حاکم ہوئے گا۔ تے اوہدا مصدرِ زمانہ سابق ہاں قدیم الایام توں اے۔(میکاہ ۵ باب دی ۲ آیت)

نِکا بیت لحم اوس ویلے سرفراز ہوئے گا جدوں مسیح آوئے گا تے او کھڑا ہوئے گا تے گلہ بانی کرے گا۔ تے اپنی الٰہی قُدرت دے نال اوہناں نوں قائم کرے گا۔ او دُنیاں دیاں دوجیاں قوماں توں اوہناں دی حفاظت کرے گا۔ تے اوہناں دے اُتے اوہناں دا بڑا اثر قائم ہوئے گا۔

او فوجی قوت نوں پسند کرنا چھڈ دیون گے تے بُت پرستی دے شیدائی نہیں رہن گے تے او اپنا تخت ہمیشہ تیکر اوہناں دے وچ قائم رکھے گا۔

الٰہی فاتح دی ایس تصویر دی تکمیل خُداوند یسوع مسیح دے وچ ہوئی سی۔جہنے قوت نال فتح حاصل نہیں کیتی سی سگوں اوہنے اپنے پاک روح دی رائیں ایہہ کم کیتا سی۔او بیت لحؔ پِنڈ دے وچ اِک عام بچے دی شکل دے وچ آیا سی تے اوہنے ایس دُنیا نوں نجات دِتی جہدی ایس دُنیا نوں ڈاہڈی لوڑ سی۔ جدوؔ مشرق دے وچوں مجوسی ایس نویں بادشاہ دی تلاش دے وچ یروشلیم دے وچ آئے سن تے میکاہ نبی دے پیغام نے اوہناں دی راہنمائی کیتی سی جیہڑا ست سو وریاں پہلاں بیان کیتا گیا سی۔

متی ۲ باب دی ٦ آیت دے وچ ایویں لِکھیا ہویا اے:

اے بیت لحم یہوداہ دے علاقے تُو یہوداہ دیاں حاکماں وچوں ہرگز ساریاں توں چھوٹا نہیں کیوں جے تیرے وچوں اِک سردار نکلے گا جیہڑا میری اُمت اسرائیل دی گلہ بانی کرے گا۔

میکاہ فلستی سرحد دے کول اِک پنڈ دے وچ رہن والا سی جہنوں مورشتی جات آکھیا جاندا سی۔ یروشلیم ایہدے توں ۲۰ میل دے فاصلے تے واقع سی۔ عاموس نبی دا پنڈ وی ایہدے کول کول ای سی۔ ایس پنڈ توں مصر تے اسور جاون والیاں اہم سڑکاں لہندیاں سن۔ میکاہ ایس پنڈ دے وچ رہن والا جوان سی تے اوہنوں یروشلیم دے نال بہت ای محبت سی۔ اوہدے دل دے وچ ایس شہر دے لئی بڑی عقیدت پائی جاندی سی۔

بیت لحم دراصل یروشلیم دے جنوب دے وچ واقع اِک قصبے دا ناں اے جہنوں بُزرگ یعقوب دے دناں دے وچ افراتا آکھیا جاندا سی۔ تے ایہہ ای او تھاں سی جِتھے راخل نوں دفن کیتا گیا سی۔ایہنوں یہوداہ دا بیت لحم وی آکھیا جاندا سی۔ایتھے داؤد اپنیاں بھیڈاں تے اپنیاں بکریاں چراندا ہُندا سی تے ایہہ وی او تھاں وی سی جِتھے سموئیل نے اوہنوں بادشاہ ہون دے لئی مسح وی کیتا سی۔ ایس ای وجہ توں ایہنوں داؤد دا شہر آکھیا جانا شروع ہو گیا سی پر کنعان دی فتح دے باہجوں ایہنوں یہوداہ دا بیت لحم آکھیا جانا لگیا سی۔ ایہہ رُوت دے سُسر الیملک تے اوہدے خاوند بوعز داپِنڈ سی ایتھے اوہناں دا پڑپوتا داؤد بکریاں چراوندا ہُندا سی۔ یرمیاہ دے زمانے دے وچ ایتھے سرائے کمہام وی موجود سی۔ لوقا ۲ باب دے وچ جیہڑی سرائے دا ذکر پایا

جاندا اے او ای ایہہ تھاں سی جتھے یسوع مسیح دی پیدائش ہوئی سی۔ تے ایس ای وجہ توں ایس نِکے جیہے قصبے نوں ہزاراں دے وچ شامل ہون دے لئی بڑی شہرت ملی سی۔

میکاہ نبی غریباں دا بہت ای ہمدرد منیا جاندا سی تے او بہت ای جُرات تے دلیری دے نال کلام سُناون دے قابل خیال کیتا جاندا سی۔ او اپنے زمانے دیاں لوکاں نوں بہت ای چنگی طرح دے نال جاندا سی۔ ایہہ ای وجہ سی پئی او اوہناں نوں انصاف تے رواداری دے بارے دے وچ بیان کردا ہُندہ سی۔ دُکھ اُٹھاون والیاں دے لئی اوہدے دل دے وچ بہت ای درد پایا جاندا سی۔ اوہنے اوہناں دے بارے دے وچ ناقابلِ فراموش لفظاں دے وچ اپنی دلی ہمدردی دا بیان کیتا اے۔ جدوں اوہنے ویکھیا پئی اوہدے گوانڈی تے اوہدے یار بیلی بے انصافی دا نشانہ بنے ہوئے نے تے اوہدا دل دُکھی ہوجاندا سی۔

ایس ای گل دے پیش نظر میکاہ نبی یہودہ دی رہائی تے تسلی دا مُنتظر سی۔ او اپنے دل دے وچ ایہناں لوکاں دے لئی درد رکھدا سی جیہڑے غیر قوماں توں دُکھ اُٹھاوندے پئے سن۔

بھاویں بے بیت لحم اِک نِکا جِنا پنڈ سی پر میکاہ ایہنوں بہت ای وڈا سمجھدا سی۔ او اسرائیل دی بہت ای پیہڑی حالت توں چنگی طرح سے نال واقف سی۔ اوہنوں اوہناں دے وچ پائیاں جاون والیاں مُعاشی بُرائیاں دے بارے وچ چنگی طرح پتہ سی۔ حکمران غریب عوام نوں دُکھ دیندے سن تے عوام بُری طرح دے نال اوہناں دے تشدد دا شکار سی۔اوہناں دے کاہن لالچ دے وچ پھسے ہوئے سن تے اوہناں دے قاضی رشوت لیندے سن۔

ایویں بنی اسرائیل قوم تباہی تے بربادی تے موڑ تے کھلوتی ہوئی سی۔تے ایس سارے دے وچ اوہناں دے حاکم اوہناں دی ایس حالت دے ذمہ دار سن۔

اوہناں دے بارے میکاہ دی کتاب دے ۳ باب دی ۹ توں ۱۱ آیت دے وچ ایویں لِکھیا ہویا اے:

اے بنی اسرائیل دے حاکمو جیہڑے عدالت توں عداوت رکھدے او تے ساری راستی نوں مروڑدے او ایس گل نوں سُنو۔تُسی جیہڑے صیون نوں خُون ریزی تے یروشلیم نوں بے انصافی دے نال تعمیر کردے او تے اوہدے سردار رشوت لے کے عدالت کردے نے تے اوہناں دے کاہن اُجرت لے کے تعلیم دیندے نے تے اوہناں دے نبی روپیہ لے کے فالگیری کردے نے تاں وی او خُدا دے اُتے تکیہ کردے نے تے آکھدے نے پئی کیہ خُدا ساڈے وچ نہیں اے؟ایس لئی ساڈے اُتے کوئی بلا نہیں آوئے گی۔

میکاہ نبی جلاوطناں نوں اُمید دا پیغام دیندا اے پئی یہواہ مہربان تے رحم کرن والا اے، جیہڑا توبہ کرن والیاں دے وُتے اجہی رحمت نازل کرے گا جہدے او حقدار وی نہیں۔ او ضرور جمع ہون اوہناں دے اُتے فضل ہوئے گا۔

یوسف تے مریم دی منگنی تے ویاہ

ہُن یسوع مسیح دی پیدائش ایویں ہوئی پئی جدوں اوہدی ماں مریم دی منگنی یوسف دے نال ہوگئی تے اوہناں دے اکٹھے ہون توں پہلاں او پاک روح دی قُدرت دے نال حاملہ پائی گئی۔ پس اوہدے شوہر یوسف نے جیہڑا راستباز سی تے اوہنوں بدنام کرنا نہیں چاہندا سی اوہنوں چُ کیتے ای چھڈ دیون دا ارادہ کیتا۔(متی ۱ باب دی ۱۸ تے ۱۹ آیت)

فلسطین دے علاقے دے وچ منگنی اینی ای پکی خیال کیتی جاندی سی جیویں پئی ویاہ۔یونانی زبان دے وچ منگنی دے لئی لفظ عروس ورتیا گیا اے۔ استثنا ۲۲ باب دی ۲۳ تے ۲۴ آیت دے مُطابق ایہہ گل واضح ہوجاندی اے پئی جدوں کِسی عورت دی کِدے نال منگنی ہوجاندی سی تے او اوہدوں تو ای اوہدی بیوی خیال کیتی جاندی سی۔ ساڈے اُردو ترجمے دے وچ جتھے چھڈ دیون دا ذکر پایا جاندا اے اوتھے یونانی دے وچ طلاق نامہ لِکھ کے چھڈ دیون دے بارے وچ لِکھیا ہویا مِلدا اے۔ بائبل دے وچ بعض تھاواں تے منگیتر نوں بیوی آکھیا گیا اے تے ایہہ بہت ای لازم سی پئی او منگنی دے ویلے توں ای اپنے شوہر دی تابعدار رہوئے۔ منگنی توڑن والے شوہر دے لئی ایہہ لازمی ہُندا سی پئی او کُڑی دے باپ نوں نوں طے شُدہ مہر ادا کرے۔ تے جے منگنی یافتہ کُڑی کِسے دوجے بندے دے نال زنا کردی سی تے شریعت دے مُطابق اوہنوں ایہدے سزا دے طورے تے سنگسار کر دِتا جاندا سی۔

یہودیاں دے وچ کُڑی تے مُنڈا اپنا ویاہ آپ نہیں کرسکدے سن سگوں اوہناں دے ماں پئیو اوہناں دا ویاہ طے کردے ہُندے سن۔ابرہام نے اپنے ۴۲ وریاں دے پُتر دے لئی آپ کُڑی

لبھی سی۔ تے اسی جاندے آں پئی اضحاق نے یعقوب نوں ایہہ پکی کیتی سی پئی اوہنوں کِدے نال ویاہ کرنا چاہیدا اے تے کِدے نال نہیں۔ ایویں وہٹی بنن والی کُڑی نوں اپنے ماں پئیو تے اپنے خاندان دے سرپرست دی موجودگی تے رضا مندی دے باوجود رسمی طور تے اپنی شادی تے اپنی رضا مندی دا اظہار کرنا پیندا سی جیویں پئی ربقہ نے وی کیتا سی۔ تے نسبت دے اعلان دے طور تے مُنڈا اپنی منگیتر نوں کوئی تحفہ پیش کردا سی۔

جدوں کِسے دی نسبت طے ہوجاندی سی تے اوہدی پابندی کرنا اینا ای لازم ہوجاندا سی جِنا ویاہ دے ہُندا سی۔مرد عورت دے لئی ویاہ دی پابندی کرنا ساری عُمر دے لئی بہت ای ضروری ہُندا سی۔ تے ایہدے بارے خُدا دے پاک کلام دے وچ اوہدا ایہہ حُکم وی پایا جاندا اے پئی: ایس واسطے مرد اپنے ماں باپ نوں چھڈے گا تے اپنی بیوی دے نال مِلیا رہوئے گا تے او اِک تن ہون گے۔ ایہہ حوالہ سانوں پیدائش دی کتاب دے وچوں ۲ باب دی ۲۴ آیت دے وچوں مِلدا اے۔ ایہناں حُکماں دی بائبل دے زمانے دے سارے ای خُدا پرست لوکی بہت ای باقاعدگی دے نال تعمیل کردے ہُندے سن۔

بھاویں جے موسوی شریعت دے مُطابق پر خداوند یسوع مسیح نے ایہہ بیان کیتا اے پئی ایس امر دی اجازت صرف لوکاں دی سخت دلی دے سببوں دِتی گئی اے۔ متی ۱۹ باب دی ۸ آیت تے مرقس ۱۰ باب دی ۵ توں ۷ آیت دے وچ ایہدے بارے دے وچ لِکھیا ہویا اے پئی ایہہ صرف حرامکاری دے سببوں ای ہوسکدی اے۔

اسرائیل دے وچ بہت گھٹ عُمر دے وچ ای ویاہ ہوجاندے سن۔ طالمود دے مُطابق اوہناں دے وچ کُڑی دی عُمر صرف بارہ ورے تے اِک دن ہونی چاہیدی سی تے اوہناں دے بارے ایہہ وی پایا جاندا اے پئی جے کوئی بندہ کُڑی دا ویاہ ۲۰ ورے دی عُمر تیکر نہیں کردا اے تے ایہہ اوہدے لئی بدنامی دا سبب خیال کیتا جاندا سی۔ تے اوہدے بارے ایہہ سمجھیا جاندا سی پئی او زمانے دے دستور نوں پُورا نہیں کردا پیا اے۔ایویں کُڑی دی عُمر عام طور تے ۱۵ یا ۱۶ ورے تے مُنڈے دی عُمر اوہدے توں اِک یا دو ورے وڈی ہُندی سی تے ایویں اوہناں دا ویاہ کر دِتا جاندا سی۔

منگنی دے وچ دو گواہاں دی شمولیت لازمی خیال کیتی جاندی سی تے منگنی دے لئی کُڑی مُڈے نوں چُننا ماں باپ دی ذمہ داری سی۔ منگنی دے ویلے کُڑی مُنڈے دی عُمر دے حوالے دے نال گل بات کیتی جاندی سی۔ یہودی دستور دے مُطابق مُنڈے دے بارے دے وچ پچُھیا جاندا سی پئی او کیہڑے قبیلے تے شہر دے نال تعلُق رکھدا اے۔

رومیاں دے وچ منگنی دے ویلے انگوٹھی پواون دا رواج پایا جاندا سی۔ تے اوس ویلے کیوں جے یہودی وی اوہناں دے ماتحت سن ایس لئی اوہناں دے بارے وی کُجھ نہیں آکھیا جاسکدا اے پئی او وی ایویں کردے سن یا نہیں۔

جدوں مریم دا ویاہ ہویا تے او تقریبا ۱۲ توں ۱۴ ورے دی سی تے یوسف دی عُمر اوس ویلے اٹھارہ توں وی ورے دی ہوئے گی۔ اوہناں دے ماں باپ نے اِک دوجے دی رضا مندی دے

نال اوہناں دی منگنی کیتی سی۔یہودیہ دے لوکی پاکدامنی نوں بہت ترجیح دیندے سن۔ ایویں مریم تے یوسف دی اجے تیکر کوئی مُلاقات نہیں ہوئی سی۔

منگنی دے باہجوں اوہناں دی مُلاقات اِک سال تیکر نہیں ہوئی سی کیوں جے مریم گلیل دے وچ رہندی سی تے یوسف یہودیہ دے وچ سی۔ تے ایس ای اِک سال دے وچ مریم پاک روح دی قُدرت دے نال حاملہ پائی گئی سی۔ یوسف نوں جدوں ایہہ پتہ لگیا پئی مریم حاملہ اے تے اوہدے لئی ایس گل نوں برداشت کرنا بہت ای اوکھا سی۔ کیوں جے او اجے تیکر اصل گل دے بارے دے وچ کُجھ وی نہیں جاند اسی۔ کیوں جے اوہناں دے مُطابق کنوار پن نہ ہون تے کُڑی نوں اپنے کول رکھنا جائز نہیں سی۔ ایس لئی یوحنا دی انجیل دی تعلیم دے مُطابق یہودی یسوع مسیح دی ذات تے اعتراض کردے سن۔ایویں اِک موقعے تے فقیہاں تے فریسیاں نے یسوع مسیح توں عورت نوں طلاق دیون دے بارے سوال کیتا سی۔ کیوں جے یہودی اپنے رسم و رواج اُتے بڑی سختی دے نال عمل کردے ہُندے سن۔

جدوں مُقدسہ مریم حاملہ ہوئی سی تے اوس ویلے الشبع نوں حاملہ ہوئے چھیواں مہینہ شروع ہوگیا سی۔ لوقا اپنے انجیلی بیان دے وچ یوحنا بپتسمہ دیون والے دی کہانی نوں بیان کردا اے۔ایویں الشبع نوں یوحنا بپتسمہ دیون والے دی خُوشخبری ملی سی۔

جبرائیل فرشتہ پہلاں الشبع دے شوہر زکریاہ دے کول گھلیا سی جیہڑا کاہن سی۔ ایہہ دونویں ای بہت بُڈھے سن۔ اوس زمانے دے وچ کاہناں دے فریق ہُندے سن جیہڑے اپنی اپنی

واری تے خُدا دے مقدس دے وچ جا کے بخور جلایا کردے سن۔ تے ایس ویلے زکریاہ دی واری سی۔ ایویں او خُدا دے حضور دے وچ قُربانی گُزراندا سی تے شُکر گُزاری دا ہدیہ پیش کردا سی۔اِک دن ایویں ہویا پئی خُداوند دا فرشتہ اوہنوں خُوشبو دے مذبح دےسجے پاسے کھلوتا ہویا وکھالی دِتا۔

تے جبرائیل فرشتے نے اوہنوں آکھیا پئی خوف نہ کر تیری دُعا سُن لئی گئی اے تے تیرے لئی تیری بیوی الشبع توں بیٹا ہوئے گا تے تُو اوہدا ناں یوحنا رکھنا۔ تے او ایلیاہ دی روح تے قوت دے وچ چلے گا پئی والداں دے دل اولادد ول نوں تے نافرماناں نوں راستبازاں دی دانائی تے چلن دے لئی پھیرے تے خُداوند دے لئی اِک مُستعد قوم تیار کرے۔ ایہہ پیشن گوئی دے مُطابق سی جہدے بارے دے وچ پُرانے عہد نامے دے وچ بیان کیتا گیا اے۔ ملاکی ۴ باب دی ۵ آیت۔

زکریاہ نے جواب دِتا پئی میں ایس گل نوں کیویں جاناں؟ کیوں جے میں بُڈھا ہاں تے میری بیوی عُمر رسیدہ اے۔ جبرائیل نے جواب دتا پئی میں خُدا دے ولوں بھیجیا گیا آں پئی تیرے نال کلام کراں تے تینوں ایس گل دی خُوشخبری دیواں۔

ایویں ایہہ خُدا دی قُدرت سی جیہڑی ذکریاہ نوں وکھالی گئی سی تے جہدی اوہنوں رویا دِتی گئی سی۔

زکریاہ نے مقدس دے وچ رویا ویکھی سی تے جدوں او باہر آیا تے او بول نہیں سکیا سی۔ تے ایویں ایہدے باہجوں الشبع حاملہ ہوئی سی۔ اوہناں نے خُدا دا یقین کیتا تے الشبع نوں حاملہ ہوئے چھیواں مہینہ سی۔ تے اوس ویلے او اپنے گھر یہودیہ دے وچ ای رہندی ہُندی سی۔

فیر خُداوند دا فرشتہ جبرائیل گلیل دے شہر ناصرت دے وچ اِک کنواری دے کول گھلیا گیا سی۔ جہدی منگنی داؤد دے گھرانے دے اِک مرد یوسف دے نال ہوئی سی تے اوس کنواری دا ناں مریم سی۔ تے فرشتے نے آ کے آکھیا پئی سلام تینوں جہدے اُتے فضل ہویا اے! خُداوند تیرے نال اے۔

جبرائیل اِک مُقرب فرشتہ اے جہنوں خُدا دے پاک کلام دے وچ اِک خاص مُقام حاصل اے۔ ایہدے علاوہ اِک ہور فرشتے میکائیل دے بارے وی سانوں خُدا دے پاک کلام دے وچوں پڑھن نوں مِلدا اے۔ میکائیل او فرشتہ اے جہنے ابلیس تے دوجیاں نافرمان فرشتیاں دے نال جنگ کیتی سی جہدے بارے وچ دانی ایل دی کتاب دے وچ ذکر پایا جاندا اے۔

جدوں دانی ایل نے یرمیاہ نبی دے صحیفے اُتے غور کیتا تے اسیری دے عرصے دے بارے دے وچ خُداوند توں دریافت کیتا جیہڑی ست وریاں تیکر رہی سی۔ تے فیر اِک فرشتہ اسمان توں دانی ایل دی دُعا دا جواب لیایا تے فارس دے موکل نے اوس فرشتے دے نال ۲۱ دناں تیکر جنگ کیتی تے فیر میکائیل فرشتہ آیا تے او فارس دے موکل اُتے غالب آیا۔

جبرائیل اصل وچ خُدا دا او مُقرب فرشتہ اے جیہڑا خُدا دی رویا تے خُدا دا پیغام خُدا دیاں بندیاں اُتے ظاہر کردا اے۔ تے ایویں جبرائیل نے دانی ایل دے اُتے ایہہ ظاہر کیتا سی پئی ایہہ اسیری کِدوں تیکر قائم رہوئے گی۔ تے فیر سکندرِ اعظم دا دور وی آوئے گا تے ایویں تاریخ ہولی ہولی خُداوند یسوع مسیح تیکر اگے وہدی جاوئے گی۔ تے جبرائیل نے دانی ایل نوں وکھایا پئی کیویں یروشلیم دی ہیکل تعمیر ہوئے گی تے یسوع مسیح دی پیدائش ہوئے گی۔ یعنی یہودی جہنوں اُڈیکدے پئے سن او مسیحا آوئے گا۔

دانی ایل دی کتاب دے وچ اوہناں دناں نوں ستر ہفتے آکھیا گیا اے پئی ہیکل دی بحالی دے وچ ستر ہفتے لگ جاون گے۔ایہہ بُنیادی طور تے اِک راز سی جیہڑا دانی ایل دے اُتے ظاہر کیتا گیا سی۔ ایہناں دے وچوں ۶۹ ہفتے یہودیاں دی بابل توں واپسی دے بارے بیان کردے نے جدوں پئی سترواں ہفتہ یہودیاں دی تباہی دے منظر نوں پیش کردا اے جہدے وچ غیر قوم فلسطینی یہودیاں دے اُتے قابض ہوگئے۔

ایویں جدوں ویلا آیا تے جبرائیل فرشتہ مریم دے کول گھلیا گیا سی۔ ایہہ مریم اِک عبرانی ناں اے۔ موسیٰ دی بہن دا ناں وی مریم سی مریم مصری زبان دے لفظ ماری توں لیا گیا اے جہدے توں مُراد پیاری اے۔عبرانی ناں مریم دا مطلب ایہدے توں کُجھ بہتر اے۔ عبرانی دے وچ مریم ناں دا مطلب پاک دان اے۔

ایویں جبرائیل فرشتہ مریم دے کول جا کے اوہنوں آکھدا اے پئی سلام تینوں جہدے اُتے فضل ہویا اے، خُداوند تیرے نال اے۔ ایتھے فرشتے نے اصل وچ سلام دے لئی جیہڑا انداز اپنیا سی او چالی وریاں توں وہڈے لوکاں دے ہُندا سی۔ تیرے اُتے فضل ہوئے تے خُداوند تیرے نال ہوئے، ایہہ روایتی الفاظ سن جیہڑے اِک دوجے دے لئی بولے جاندے سن۔ جیویں پئی بازار جاندیاں ہوئیاں کوئی اجھیا .بندہ مِل جاندا اے جیہڑا عہدے یاں عُمر دے لحاظ دے نال وہڈا اے تے اوہدے لئی ایوں دے الفاظ ورتے جاندے سن جہناں دے وچ احترام شامل ہُندا سی۔

مریم جیہڑی ایتھے دُنیا دیاں لوکاں دے لئی اِک عام کُڑی سی پر اوہنوں خُدا دے ولوں بہت اُچا مُقام دِتا گیا سی۔ مُقدسہ مریم دے علاوہ پاک کلام دے وچ چار ہور ایویں دے لوکی نے جہناں نوں خُدا دے ولوں بہت مُقام دِتا گیا سی۔

اوہناں دے وچوں اِک نوح اے جہدے بارے دے وچ لِکھیا ہویا اے پئی نوح خُدا دی نظر دے وچ مقبول سی۔خُدا نے نوح نوں دسیا پئی انسان دی بدی بہت وہد گئی اے ایس لئی او ایہناں نوں طُوفان دے نال برباد کردیوئے گا۔ ایہدے نال خُدا نے اوہنوں اِک کشتی بناون دا حکم وی دِتا سی۔ تے اوہدے نال ایہہ وعدہ کیتا پئی او اپنا عہد نوح دی رائیں قائم کرے گا۔ تے خُدانے اوہنوں جانوراں نوں تے خورک اکٹھا کرن دا حکم دِتا سی۔ نوح نے ایہہ سارا کُجھ خُدا دے حکم دے مُطابق کیتا سی۔ او خُدا دے حضور وفادار، دیانتدار تے تابعداری کرن والا

بندہ سی۔ جدوں نوح کشتی بناوندا پیا سی تے اوہنے لوکاں دے وچ مُنادی کیتی پر کسے نے وی اوہدی مُنادی دے اُتے دھیان نہیں دِتا سی۔اوہنے لوکاں نوں دسیا پئی توبہ کرو تے خُدا دے ول نوں دھیان کرو۔ خُدا تحمل کر کے ٹھہریا ہویا اے پر اوہناں نے اوہدی نہ سُنی۔ خپدا نے اوہنوں ۳ پتّر دِتے سن جہناں دے ناں سم، حام تے یافت سن۔ طوفان توں اِک ہفتہ پہلاں خُدا نے نوح نوں حُکم دِتا پئی او اپنے خاندان دے نال ایس کشتی دے وچ آ جاوئے تے خُدا نے باہروں اوس کشتی دے دروازے نوں بند کر دِتا سی۔

ستاں دناں دے باہجوں بارش شروع ہو گئی تے وڈے سمندر دے سارے سوتے پھُٹ گئے تے اَسمان دیاں ساریاں کھڑکیاں کھُل گئیاں۔تے چالی دناں تیکر بارش ہُندی رہی سی، خُدا دی برداشت ہُن انتہا تیکر پہنچ چکی سی۔ تے ایہہ ضروری سی پئی گُناہ دی عدالت کیتی جاندی۔ ایویں ساری دُنیا تباہ ہو گئی سی صرف نوح تے اوہدا خاندان ای باقی بچے سن تے او جانور جیہڑے اوہناں دے نال اوس کشتی دے وچ سن۔

اِک سال تے سترہ دناں دے باہجوں نوح تے اوہدا خاندان تے اوہناں دے نال سارے جاندار کشتی وچوں باہر نکلے سن۔ نوح نے فوراً اِک مذبح بنایا تے خُدا دے حضور قُربانی کیتی جہدے توں خُدا بہت خُوش ہویا سی۔ خُدا نے نوح تے اوہدی اولاد دے نال اِک عہد بنھیا تے اوہناں نوں آکھیا سی پئی بارور ہو،وہدو پھلو تے زمین نوں بھر دیوؤ۔

تے خُدا نے اوہناں نوں آکھیا پئی ہر چلدا پھردا جانور تُہاڈے کھاون نوں ہوئے گا۔۔پرتُو گوشت دے نال خُون نوں جیہڑی اوہدی جان اے نہ کھانا۔

فیر خُدا نے نوح نوں اَسمان دے اُتے اِک قوسِ قزح وکھائی تے آکھیا پئی او انسان نوں فیر کدی ایویں طوفان دے نال ہلاک نہیں کرے گا۔

ایہدے باہجوں ابرہام دا ذکر مِلدا اے۔ یہودی تے دوجیاں قوماں دے لوک وی ابرہام دا بہت احترام کردے نے۔ خُدا نے اپنے بندے ابرہام دے نال وعدہ کیتا سی پئی او اوہدی اولاد نوں برکت دیوئے گا۔ ابرہام توں اضحاق پیدا ہویا سی تے اوہدے توں یعقوب پیدا ہویا جہدے بارہ پُتر سن جیہڑے وہددے ہوئے اسرائیل قوم بن گئے سن۔ خُدا نے اوہناں نوں اپنیاں حیاتیاں گُزارن دے لئی اپنی شریعت دِتی۔ یہودی ابرہام دی اولاد نے پر کُجھ ویلے ایویں دے وی آئے سن پئی اوہناں نوں کُجھ دوجیاں قوماں دے غُلامی وی کرنا پئی سی۔

ایہدے باہجوں سانوں خُدا دے بندے موسیٰ دے بارے دے وچ پتہ لگدا اے۔ خُدا اپنے بندے موسیٰ دے نال کلام کردا سی جیہڑا خُدا دے نال اوہدے خاص تعلُق دا ثبوت سی۔ خُدا اپنیاں لوکاں دے نال کیویں چلدا اے تے ایہہ خُدا دے پیار دی اِک بہت ای سوہنی تصویر اے۔ خُدا موسیٰ دے نال روبرو گلاں کردا ہُندا سی۔

خُدا نے موسیٰ نوں اپنی قوم بنی اسرائیل دی راہنمائی دے لئی چُنیا سی تاں پئی اپنی قوم نوں مصریاں دی غُلامی توں آزاد کروائے۔اوہناں نوں قحط دے دور دے وچ مصر دے وچ جی آیاں

نوں آکھیا گیا سی پر جیویں جیویں ویلا لہنگدا گیا تے اوس مُلک دی حکومت تبدیل ہُندی گئی۔ تے ایویں اِک ویلا آیا پئی اوہناں نوں اوس دور دے بادشاہ دے حکُم تے اوہناں دی غلُامی دے وچ رہنا پیا سی۔

خروج دی کتاب دے شروع دے وچ اسی ویکھدے آں بنی اسرائیل دی تعداد مُلکِ مصر دے وچ وہدی گئی۔ جدوں یوسف نے اوہناں نوں مصر دے وچ آون دی دعوت دِتی سی تے اوس ویلے اوہناں دی تعداد ۷۰ یا ۷۵ سی۔ پر جدوں او مصر دے وچوں نکلے سن تے اوہناں دے وچوں ۲۰ ورے یاں ایہدے توں بہتی عُمر دیاں لوکاں دی تعداد ۶ لکھ توں اُتے سی۔ تے جے اِک ۲۰ وریاں دے جوان دے نال اوسطاً ۴ یا ۵ لوکاں نوں شُمار کیتا جاوئے تے ایہہ آکھیا جاسکدا اے پئی مصر دے وچوں قریباً ۲۴ توں ۳۰ لکھ دے قریب لوکی روانہ ہوئے سن۔

ایہہ سارا کُجھ خُدا دے اسرائیلی بزُرگاں دے نال کیتے گئے وعدیاں دے مُطابق سی۔

۱)اسرائیل دی اولاد برومند ہوگئی

۲) تے فروان تے بہت زور آور ہوگئی

۳)تے او مُلک اوہناں دے نال بھر گیا

۴)اسرائیلی ساڈے توں بہتے قوی ہوگئے نے

۵)جدوں او ہور بہتے ہوگئے

۶)او اوہناں ای بہتا وہدے تے پھیلدے گئے

۷)او وہدے تے بہت زبردست ہوگئے

اِک عالم ایہدے بارے دے وچ ایویں لِکھدا اے:

مصر دے وچ ایہناں لوکاں دی تعداد بہت وہد گئی تے اوتھے دا بادشاہ فرعون ایہدے توں خوفزدہ ہوگیا۔ اوہنے آکھیا پئی جے ساڈے اُتے کوئی مُلک حملہ کردہندا اے تے ایہہ لوکی اوہناں دے نال رل کے ساڈے خلاف اوہناں دی مدد کرن گے۔ ایس لئی ایہناں دے بارے حکمت دے نال پیش آئیے۔ تے اوہنے آکھیا پئی اوہناں دیاں بچیاں نوں قتل کیتا جاوئے تاں پئی او ہور نہ وہد سکن۔ تے ایویں اوہناں نے عبرانیاں نوں اپنیاں نوزائیدہ بچیاں نوں نیل دے دریا دے وچ سُٹ دیون دا حُکم دِتا سی۔ پر او ایہدے وچ وی ناکام رہے سن۔

موسی بنی اسرائیل نوں رہائی دیون دے لئی خُدا دا چُنیا ہویا وسیلہ سی۔ خُدا نے اوہنوں ورتیا تے اپنیاں لوکاں نوں مصر دے وچوں کڈھ لے گیا۔

اوہناں دی پہلی منزل کوہ سینا سی جتھے اوہناں نے خُداوند اپنے خُدا دا جلال ویکھیا سی۔ یاد رکھو پئی خُدا نے اوہناں نوں ایس لئی مصر دی غُلامی دے وچوں نہیں کڈھیا سی پئی او دوجیاں قوماں دے نالوں چنگے سن سگوں ایہہ خُدا دی وفاداری تے اوہدی محبت دا اِک ثبوت سی۔

خُدا نے اوہناں نوں ایہہ حُکم دِتا پئی تُسی پاک ہو.کیوں جے تُہاڈا خُدا وی پاک اے۔ خُدا نے اوہناں نوں اپنی شریعت دِتی تاں پئی او خُدا دی مرضی دے مُطابق اپنیاں حیاتیاں نوں بسر کر سکن۔ اوہنے اوہناں نوں قُربانیاں کرن دے بارے ہدایت دِتی سی تاں پئی او اوہدے حضور

دے وچ کامل ہو سکن۔ تے اوہنے اوہناں نوں ایہہ احساس دوایا سی پئی اوہناں نوں اپنیاں گُناہاں نوں مُعافی حاصل کرن دے لئی خُون بہانا پوئے گا۔

خُدا نے جدوں مصر دے وچوں اپنیاں لوکاں نوں کڈھیا تے اوہنے مصریاں دے اُتے دس آفتاں بھیجیاں سن جہناں دے وچوں اخیری آفت بہت خوفناک سی۔ خُدا نے اوہناں دے سارے پہلوٹھیاں نوں مار دِتا سی۔ پر یہودیاں دے دروازیاں دے اُتے فسح دے برے دا لہو لگیا ہویا سی۔ تے ایویں اوہناں دے گھراں دے وچ بہت ای امن تے سکون رہیا سی۔

فسح دے موقع تے بوہیاں دیاں چوکھٹاں دے اُتے برے دا لہو لگایا جاندا سی ایویں ایہہ خُدا دی رحمت دی سالانہ یاد گار سی۔ایویں خُدا نے اوہناں نوں ایہہ سِکھایا سی پئی بغیر خُون بہائے مُعافی نہیں مِلدی اے۔ ایہہ فسح خُدا دے برے دی عظیم قُربانی نوں پیش کردا اے۔ او برہ جیہڑا ساری دُنیاں دیاں پاپاں نوں چُک لے جاندا اے۔ یسوع ایس دُنیا دے لئی اخیری برے دے طور تے آیا سی تے اوہنے اپنے آپ نوں اپنیاں لوکاں دے لئی قُربان ہون دے لئی پیش کر دِتا سی۔

بے عیب برہ مسیح دی شخصیت تے قُربانی نوں پیش کردا اے جہدا خُون ساریاں دیاں پاپاں دے لئی بہایا جاندا اے۔ ہر گھر دی چوکھٹ دے اُتے لگائے جاون والے خون دی حقیقت ایہہ بیان کردی اے پئی ساری انسانیت نوں گُناہ توں مُعافی حاصل کرن دے لئی یسوع مسیح دے خُون دی لوڑ اے۔

بنی اسرائیل نے موسیٰ دی راہنمائی دے وچ مصر توں روانگی ویلے خُداوند خُدا دے حضور دے وچ فسح منائی سی۔ ہر اِک خاندان نے خُدا دے حُکم دے مُطابق اِک سال دا برہ یا بکری دے بچے نوں ذبح کیتا سی تے اوہدا لہو اپنیاں بوہیاں دیاں چوکھٹاں دے اُتے لگایا سی۔ تے جدوں خُدا دے فرشتے نے مصریاں دیاں پہلوٹھیاں نوں مارنا شروع کیتا تے جہناں بوہیاں دے اُتے برے دا لہو لگیا ہویا سی فرشتہ اوہناں نوں چھڈدا گیا سی۔ تے ایہدے بدلے دے وچ اسرائیلی ہر اِک پہلوٹھا خُداوند دا اے۔

ایس خروج دے باہجوں خُداوند خُدا دن نوں بدل دے تھم دے وچ تے رات نوں اگ دے تھم دے وچ ہو کے اوہناں دے نال نال رہندا سی۔ تے ایہہ ای تھم اوہناں تے اوہناں دا پچھا کرن والیاں اوہناں دیاں ویریاں دے وچکار آگیا سی تاں پئی مصری اوہناں تیکر نہ پہنچ سکن۔ خُدا نے زبردست ہوا چلائی تے مصریاں دے لئی سمندر دے وچوں راہ بن گیا تے او لہنگ گئے پر جدوں مصریاں نے اوہناں دا پچھا کرنا چاہیا تے خُدا نے اوہناں نوں سمندر دے وچ ای غرق کیتا سی۔

کُجھ اجہیاں گلاں سن جہناں دی وجہ توں موسیٰ اوس وعدہ کیتی ہوئی سرزمین دے وچ داخل نہیں ہوسکیا سی۔

اوہدے مرن دے باہجوں خُدا نے یشوع نوں اپنی قوم دی راہنمائی دے لئی چُنیا سی۔ اوہنوں موسیٰ نے اپنی حیاتی دے وچ ای اپنا جانشین مُقرر کر لیا سی۔ اِک گیت دے وچ موسیٰ خُدا

دی حمد کردا اے تے ایہہ بیان کردا اے پئی او کیویں سانوں مصر دے وچوں کڈھ لیایا سی تے کیویں اوہنے بیابان دے وچ اوہناں دی پرورش کیتی سی۔

تے مردِ خُدا موسی نے جیہڑی دُعائے خیر دے کے بنی اسرائیل نوں برکت دِتی او ایہہ ہے:

خُداوند کوہ سینا توں آیا تے شعیر توں اوہناں دے اُتے آشکارا ہویا۔او کوہ فاران توں جلوہ گر ہویا ،اوہدے سجے ہتھ وچ اوہناں دے لئی آتشی شریعت سی۔ایہدے وچ کوئی شک نہیں اے پئی او قوماں دے نال محبت رکھدا اے۔ اوہدے سارے پوتر لوک تیرے ہتھ دے وچ نے۔تے او تیریاں قدماں دے وچ بیٹھے، اِک اِک تیریاں گلاں توں فائدہ حاصل کرے گا۔ موسی نے سانوں شریعت تے یعقوب دی جماعت دے لئی میراث دِتی۔ استثنا ۳۳ باب دی ۱ توں ۴ آیت۔

تے فیر اِک اِک قبیلے نوں برکت دیون دے باہجوں او کوہ نبو اُتے گیا جتھوں او اپنی موت توں پہلاں او وعدہ کیتے ہوئے مُلک نوں ویکھ سکیا۔ پر او اوہدے وچ داخل نہیں ہوسکیا سی۔اوہنوں خُدا نے مصر دے بادشاہ فروعن دے کول عجیب نشان کرن تے کم کرن دے لئی بھیجیا سی۔ ایویں موسی نے ساریاں اسرائیلیاں دے سامنے زور آور ہتھ تے بڑی ہیبت دے کم کرکے وکھائے سن۔

موسی اپنی وفات دے ویلے ۱۲۰ وریاں دا سی تے نہ تے اوہدی اکھ دُھندلائی سی تے نہ ای اوہدی طبعی قوت دے وچ کوئی کمی آئی سی۔ تے بنی اسرائیل موسی دے لئی موآب دیاں میداناں دے وچ ۳۰ دناں تیکر روندے رہئیے سن۔

مُقدسہ مریم دے اُتے خُدا دا خاص فضل ہویا سی، ایویں دا فضل جیہڑا داؤد یا سُلیمان دے اُتے نہیں ہویا سی۔ تے نہ ای اوہناں دے علاوہ کسے ہور دے اُتے ہویا سی۔

یشوع عبرانی زبان دا لفظ اے جہنوں یونانی دے وچ یسوع آکھیا جاندا اے جہدے توں مُراد اے خُدا ساڈی نجات۔ بھاویں بے پاک کلام دے مُطابق لوکاں دے اپنے اپنے ناں وی ہُندے سن پر اسی ویکھدے آں پئی پاک کلام دے وچ کُجھ لوک پائے جاندے نے جہناں نوں خُدا ناں دیندا اے۔

جیویں پئی اسی ویکھیا سی پئی خُدا نے زکریاہ نوں آکھیا پئی تُو اپنے پتّر دا ناں یوحنا رکھنا۔ تے اسی ایہہ وی پڑھدے آں پئی الشبع دے حاملہ ہون توں لے کے یوحنا دی پیدائش تیکر او بول نہیں سکیا سی۔ پر یوحنا دی پیدائش تے اوہنے او ناں لِکھ کے دِتا سی جیہڑا خُدا دے فرشتے نے اوہنوں دسیا سی۔

بے خُدا دے ولوں اوہناں نوں کوئی نام نہ دِتا جاندا تے ہوسکدا اے پئی او اپنے مُعاشرے دے مُطابق روایتی طور تے کوئی اپنی مرضی دا ناں رکھ لیندے جہدا کوئی نہ کوئی مطلب ہُندا۔ پر اسی ویکھدے آں پئی یوحنا او ناں اے جیہڑا اوہناں نوں خُدا دے ولوں ملیا سی۔ ایویں ای

یسوع وی خُدا دے ولوں مِلیا ہویا ناں سی۔ پُرانے عہد نامے دے وچ ایہہ پیشن گوئی کیتی گئی سی پئی مسیح آوئے گا تے اوہدے لوکی اوہدی رائیں نجات پاون گے۔ تے پہلی صدی دے یہودی وی ایس گل دے لئی اُڈیکدے پئے سن پئی مسیحا آوئے تے اوہناں نوں اوہناں دیاں ویریاں توں رہائی دیوئے۔یاد رکھو پئی یسوع دا مطلب صرف نجات ای نہیں اے سگوں ایہدے توں مُراد حقیقی نجات اے۔

اسی اوہناں لوکاں دے بارے دے وچ ویکھدے آں پئی او ایویں دے مسیحا نوں اُڈیکدے پئے سن جیہڑا اوہناں دوجیاں قوماں توں خلاصی دیوائے تے اوہناں حکومتاں نوں برباد کر دیوئے۔ پاسی ویکھدے آں پئی اوہناں دے وچ وی بہت سارے فرقے پائے جاندے سن جیویں پئی فریسی، صدوقی تے اسینی تے اوہناں دے بارے دے وچ بیان مِلدا اے پئی خُدا دی نجات دے لئی اُڈیکدے پئے سن پر اصل وچ او ایس نجات نوں حقیقت دے وچ نہیں جاندے سن پئی ایہدے توں اصل وچ کیہ مُراد اے۔

نویں عہد نامے دے وچ متی اپنے انجیلی بیان دے وچ اِک لفظ اعمانویل بیان کردا اے جہدا مطلب اے خُدا ساڈے نال اے تے ایتھے ایہدا اشارہ خُدا دے بیٹے ساڈے خُداوند یسوع مسیح دے ول اے۔

یسعیاہ اپنے صحیفے دے وچ مسیح دے تجسم دا ذکر کردا اے جیہڑا صرف نویں عہد نامے دے وچ ای مُمکن اے۔ جدوں پئی عبرانی تے ارامی صحائف وی ایہدے بارے دے وچ بیان کردے نے تے ہفتادی ترجمہ وی ایہناں پیشنگوئیاں دا گواہ اے۔

یسعیاہ ۷ باب دی ۱۴ آیت دے وچ ایویں بیان کیتا گیا اے:

ویکھو اِک کنواری حاملہ ہوئے گی تے بیٹا پیدا ہوئے گا تے اوہدا ناں اعمانویل رکھی گی۔ اٹھویں صدی مسیح توں پہلاں دے اخیری چالی وریاں دے وچ بہت عظیم انسان پیدا ہوئے سن جہناں دے وچوں اِک یسعیاہ نبی وی سی۔ اسی ایہہ جاندے آں پئی یسعیاہ نبی اسرائیل دی جنوبی سلطنت دے وچ خُدا دا کلام سناندا ہُندا سی۔

یسعیاہ یروشلیم دے وچ پیدا ہویا سی تے اوہنے اپنے زمانے دا اعلیٰ علم حاصل کیتا ہویا سی تے اوہدی تعلیم و تربیت بہت ای چنگی طرح دے نال ہوئی سی۔ اوہدے وچ روحانی تے جسمانی طور تے بہت ساریاں صفتاں پائیاں جاندیاں سن تے اوہدا مزاج تے اوہدی شخصیت رشک کرن دے قابل سی۔ اوہدیاں ایہناں خوبیاں دی وجہ توں اوس زمانے دیاں لوکاں دے وچ اوہدی خدمت بہت ای کامیاب رہی سی۔اوہنوں اوس ویلے دیاں دوجیاں قوماں تے اوہناں دی تاریخ دے بارے دے وچ وی بہت حد تیکر علم سی۔

تیجی تے چوتھی صدی مسیح توں پہلاں دے وچ پُرانے عہد نامے دے عبرانی نوشتیاں دا یونانی دے وچ ترجمہ کیتا گیا سی جہنوں عام طور تے سپٹواجنٹ آکھیا جاندا سی۔ایہدے لغوی معنی

۷۰ دے نے۔ایس نسبت دے نال ایہنوں ہفتادی ترجمہ یاں ستراں دا ترجمہ وی آکھیا جاندا اے۔ اصل وچ سکندرِ اعظم دے دور دے وچ ستر یہودی بُزرگاں نے عبرانی صحیفیاں دا ترجمہ یونانی زبان دے وچ کیتا سی۔ایس لئی پُرانے عہد نامے دے ایس یونانی ترجمے نوں ہفتادی آکھیا جاندا اے۔ ایس توں پہلاں اسور بابل تے فارس دے زمانے دے وچ یہودی عبرانی صیحفیاں نوں ای پڑھدے سن۔ فیر سکندر دے دور دے وچ مصر دے شہر سکندریہ دے وچ ستر یہودی بُزرگاں نے پُرانے عہد نامے دا یونانی ترجمہ کیتا سی۔

ایویں ابنِ مریم دے طور تے پُرانے عہد نامے دے وچ خُدا نے یہواہ دے طور تے اپنے آپ نوں ظاہر کیتا۔ سامی زبان دے وچ یسوع مسیح نوں اپنے باپ دی ہُو بہُو نقل آکھیا گیا اے، یعنی اپنے باپ دے عین مُشابہ۔ تے ایہہ لفظ بیٹا خُدا باپ دیاں خُوبیاں دا اظہار کردا اے۔

کُجھ لوکی یسوع مسیح نوں ابنِ ابرہام یعنی ابرہام دا فرزند وی آکھدے نے۔ ابرہام دی ساری اولاد ابرہام دے ایمان دی پیروکار سی ایس لئی او ابرہام دے فرزند سن۔ او اوس شریعت نوں منن والے سن جہنوں خُدا نے اپنے بندے موسی دی رائیں اوہناں نوں دِتا سی۔

جدوں یسوع مسیح ۳۰ وریاں دا ہویا تے او یوحنا دے کول گیا تے اوتھے اوہنے اوہدے توں بپتسمہ لیا سی۔ اوہنے پاک روح نوں کبوتر دی طرح اُتردے تے اپنے اُتے آوندے ویکھیا۔ تے ویکھو اَسمان توں ایہہ آواز آئی پئی ایہہ میرا پیارا بیٹا اے ایہدے توں میں خُوش آں۔

پر کئی واری فقہی فریسی یسوع مسیح نوں بعلز بول یعنی شیطان دا فرزند وی آکھدے سن۔ مطلب ایہہ پئی او ایہہ خیال کردے سن پئی یسوع مسیح شیطان دا پیروکار اے تے ایہہ شیطان دی مدد دے.نال مرجرے کردا اے تے ایہہ ایویں لوکاں نوں حیران کردیاں ہوئیاں اوہناں نوں اپنا پیروکار بناون دی کوشش کردا اے۔

او خُدا دے عین مُشابے سی تے اوہدی بادشاہی دا اخیر نہ ہوئے گا۔ خُدا دا ایہہ وعدہ بیان کردا اے پئی او داؤد دی طرح دا بادشاہ اوہناں نوں دیوئے گا۔ایتھے داؤد دے بیٹے سُلیمان دا ذکر نہیں ہُندا پیا اے جہنے خُدا دی ہیکل بنائی سی سگوں ایہہ آون والے ویلے دے وچ ظاہر ہون والے اوس فرزند دے بارے دے وچ بیان کیتا جاندا پیا اے۔

مریم ایس گل نوں سمجھ گئی پئی جبرائیل فرشتہ اوس آون والے مسیح دے بارے دے وچ بیان کردا پیا اے جہدے آون دے بارے دے وچ وعدہ کیتا گیا سی۔

داؤد دا دور مسیح یسوع توں کوئی ۱۰۰۰ ورے پہلاں دا سی تے اوہنے ای خُدا دے لئی اِک گھر بناون دا ارادہ کیتا سی۔ اوہنے سوچیا پئی خُدا دے لئی اِک شاندار مقدس بنائے گا پر خُدا نے آکھیا پئی تُو میرے لئی گھر نہیں بناویں گا کیوں جے تُو اپنیاں ہتھاں تو بہت خُون بہایا اے۔ خُداوند خُدا نے اوہنوں آکھیا پئی میں تینوں اِک بیٹا دیوں گا تے او ای میرے لئی اِک گھر بناوئے گا تے میں اوہدی سلطنت نوں ہمیشہ تیکر قائم رکھاں گا۔

ایویں داؤد اوس نبوت تے اوس وعدے نوں سمجھ گیا پئی ایہہ جہدی سلطنت ابد تیکر قائم رکھن دے بارے وچ آکھیا گیا اے ایہہ اوہدا پُتر سُلیمان نہیں اے۔ سگوں ایہہ اوہدی نسل توں بہت دُور آون والے ویلے دے وچ اوہدی نسل توں قائم ہون والی اِک بادشاہت اے۔ تے ایہہ وی پئی او ابد تیکر اوہدی داؤد دے تخت دے اُتے بیٹھے گا، ابد توں مُراد ایہہ ہے پئی خُدا ضرور ایویں کرے گا۔

ایس لئی داؤد اپنیاں زبوراں دے وچ یسوع مسیح دے بارے دے وچ پیشن گوئی کردا اے پئی:

تُو نہ اپنے مقدس نوں پاتال رہن دیویں گا تے نہ اوہدے سڑن دی نوبت آوئے گی۔

ایہہ بیان سانوں ۱۶ ویں زبور دے وچوں ملدا اے۔ایہہ زبور یسوع مسیح دی شخصیت نوں بیان کردا اے تے ایہدے وچ وعدہ کیتے ہوئے مسیح دے بارے دے وچ بیان کیتا گیا اے جیہڑا حیات دا چشمہ اے۔ ایس زبور دا سرمانہ داؤد دا مکتام اے، مکتام سُنہری نوں آکھدے نے۔ایویں داؤد ایس زبور نوں سُنہرا آکھدا اے کیوں جے ایہہ یسوع مسیح دے بارے دے وچ بیان کردا اے۔

کیوں جے تُو نہ میری جاں نوں پاتال رہن دیویں گا تے نہ اپنے مقدس نوں سڑن دیوں گا۔

ایتھے یسوع مسیح دی مصلوبیت تے اوہدے دفن ہون دا ذکر پایا جاندا اے۔ داؤد ایس گل دی پیشن گوئی کردا اے پئی وعدہ کیتا ہویا مسیحا اپنیاں لوکاں دی نجات دی خاطر دُکھ اُٹھاوندیاں

ہوئیاں اوہناں دے لئی اپنا لہو وگائے گا۔او اپنی جان سارے بنی نوع انسان دے بدلے فدیے دے وچ دیوئے گا۔ایویں یسوع مسیح نے اپنے آپ نوں قُربان کر دِتا تے میریاں تے تُہاڈیاں پاپاں نوں اوہنے اپنے اُتے لے لیا سی۔ پر اسی ویکھدے آں پئی قبر اوہنوں اپنی قید دے وچ نہ رکھ سکی سی۔ اوتیجے دیہاڑے جی اُٹھیا سی تے ایہہ ای داؤد نبی ایتھے آکھدا اے پئی:

تُو نہ میری جان نوں پاتال دے وچ رہن دیویں گا تے نہ اپنے مقدس نوں سڑن دیوں گا۔

مریم نوں اوس ویلے خُداوند دے ولوں اِک حیران کردیون والی خبر ملی سی۔جیویں پئی الشبع نوں ملی سی تے اوہنوں حاملہ ہوئے چھیواں مہینہ سی۔ایویں ای پیدائش دی کتاب دے ۱۸ ویں باب دی ۱۴ ویں آیت دے وچ سارہ نوں خبر دِتی گئی سی۔ پر اسی ویکھدے آں پئی مریم نے اپنے آباؤ اجداد توں وہد کے اپنی خُوشی دا اظہار کیتا سی۔ اوہنوں پُرانے عہد نامے دی ہر شخصیت توں وہد کے خُوشی ملی سی کیوں جے اوہدے اُتے خاص فضل ہویا سی۔

فرشتے نے مریم نوں آکھیا پئی خوف نہ کر خُدا دے ولوں تیرے اُتے فضل ہویا اے۔ تیرے بیٹا ہوئے گا اوہدا ناں یسوع رکھنا او بُزرگ ہوئے گا تے خُدا تعالیٰ دا بیٹا اکھوائے گا۔ تے خُداوند خُدا اوہدے باپ داؤد دا تخت اوہنوں دیوئے گا۔تے او یعقوب دے گھرانے اُتے ابد تیکر بادشاہی کرے گا تے اوہدی بادشاہی دا اخیر نہ ہوئے گا۔ مریم نے فرشتے نوں آکھیا پئی ایہہ کیویں ہوسکدا اے جدوں پئی میں مرد نوں نہیں جاندی آں۔

مریم نے زکریاہ دی طرح فوری طور تے قبول نہیں کیتا سی سگوں اوہنے پُوری طرح دے نال ایہدی جانکاری کیتی سی۔ایویں زکریاہ تے مریم دے ایمان دے وچ ایہہ اِک بُنیادی فرق پایا جاندا اے۔

ایس لئی فرشتے نے مریم نوں آکھیا پئی خُدا تعالیٰ دی قُدرت تیرے اُتے پرچھاواں کرے گی تے ایس سببوں او مولودِ مُقدس خُدا تعالیٰ دا بیٹا اکھوائے گا۔ یاد رکھو پئی خُدا دے لئی کُجھ وی نامُمکن نہیں اے۔ ایس لئی خُدا پُرانے عہد نامے دے وچ ایہہ آکھدا اے پئی میں جو آ سو ہاں۔

خُدا ابرہام دے کول آیا تے سارہ دا پُتر ہویا۔ مریم دے کول ایہدے توں وی وہڈا ایمان سی۔ ابرہام دے کول او ایمان سی جہدے نال اوہنے اپنے آباؤ اجداد نوں چھڈیا سی۔ خُدا نے اوہنوں حکم دِتا سی پئی اپنیاں رشتہ داراں دے وچوں نکل تے اوس مُلک نوں جا جیہڑا میں تینوں دیوں گا تے تیری اولاد اوہدے وچ ہوئے گی۔ تے ابرہام تے ساری نے ایویں ای کیتا سی۔اجے تیکر ابرہام دا ابرام ای سی تے باہجوں خُدا نے اوہدا ناں بدل کے ابرہام رکھیا سی اوہنے خُدا دے اُتے بھروسہ کیتا سی۔اجے تیکر اوہدے ہاں کوئی اولاد نہیں سی۔ جو کُجھ وی اوہدا سی تے اوہدے سارے گھرانے دا مختار اوہدا نوکر الیعزر سی۔ پر اوہدا ایمان بہت وہڈا سی تے ایویں خُدا نے اوہدا ناں تبدیل کرکے ابرہام رکھیا سی۔

سارہ نے اپنی لونڈی ابرہام نوں دِتی تے اوہدے توں ابرہام دے ہاں اسمٰعیل پیدا ہویا سی۔
ابرہام چھیاسی وریاں دا سی جدوں اوہدے توں اسمٰعیل پیدا ہویا سی۔ پر او وعدے دا فرزند نہیں سی سگوں وعدے دا فرزند اضحاق ای سی۔

پیدائش ۱۸ باب دی وچ خُداوند تے اوہدے دو فرشتے ابرہام دے کول آئے تے اوہناں نے اوہدے نال کھانا کھادا سی۔ اوہنے ابرہام نوں برکت دِتی تے آکھیا پئی میں بہار دے موسم دے وچ فیر تیرے کول آواں گا تے ویکھ تیری بیوی سارہ دے ہاں بیٹا ہوئے گا۔ سارہ تے ابرہام بہت عُمر رسیدہ سن تے سارہ دی او حالت نہ رہی سی جیہڑی عورتاں دی ہُندی اے۔ سارہ ایہہ سُن کہ ہسی پئی کیہہ میرے لئی وی کوئی شادمانی ہوسکدی اے جیہڑی اینی عُمر رسیدہ ہوگئی آں۔ خُداوند دے آکھیا پئی سارہ کیوں ایس گل تے ہسی اے پر سارہ مکر گئی پئی میں نہیں ہسی آں۔ خُداوند نے جواب دِتا پئی توُ ہسی ایں۔ تے خُداوند نے آکھیا پئی کیہہ خُداوند دے نزدیک کوئی گل اوکھی ہے۔ تے فیر او مرد اوتھوں لُوط دے ول نوں چل پئے۔

بُزرگ ابرہام تے سارہ دا وعدہ کیتا ہویا فرزند اضحاق سی۔، جوانی دے ویلے ای او اپنے باپ ابرہام دے حُکم تے قُربان ہون دے لئی تیار سی۔ جدوں او ۳۷ وریاں دا ہویا تے اوہدی ما سارہ مر گئی تے ۴۰ ورے دی عُمر وچ اوہدا ویاہ ربقہ دے نال ہویا سی پر او وی اپنی سس دے طرح کُجھ چِر بانجھ ای رہی سی۔ اوہدے توں ۶۰ وریاں دی عُمر دے وچ عیسو تے یعقوب پیدا ہوئے سن۔ بُڈھے ویلے اضحاق دیاں اکھیاں دُھندلا گئیاں تے یعقوب اوہنوں دھوکا دے کے اپنے

بھائی عیسو دی ساری برکت لے گیا۔تے لِکھیا اے پئی اضحاق نے ۱۸۰ وریاں دا ہو کے وفات پائی سی۔

پر اسی ویکھدے آں پئی جدوں مریم نوں فرشتے نے ایہہ پیغام دِتا تے او ہسی نہیں سی کیوں جے اوہدی عُمر تے اجے ۱۲ توں ۱۴ ورے سی۔ سگوں او اپنی عُمر دے حساب دے نال خوفزدہ ہوگئی سی پئی ایہہ کیویں دا پیغام اے؟ لوکی میرے بارے دے وچ کیہ خیال کرن گے؟ مریم تے اجے بالغ ہون نوں سی جدوں پئی زکریاہ وی بُڈھا ہوچکیا سی تے اوہنے فوری طور تے خُدا دے پیغام نوں قبُول کیتا۔

پُرانے عہد نامے دے وچ اِک ہور بندے القانہ داذکر ویکھن نوں مِلدا اے۔ ایہہ سموئیل نبی دا باپ تے حنہ دا شوہر سی۔ او اپنی بیوی دے نال بہت پیار کردا سی پر خُداوند نے حنہ دا رحم بند کیتا ہویا سی۔القانہ دی اِک ہور بیوی فِننہ وی سی جہدے توں اوہدے بچے وی سن۔ تے ایویں اوہدی دوجی بیوی حنہ نوں بے اولاد ہون دی وجہ توں چھیڑدی دی جہدی وجہ توں حنہ دا دل بے چین ہوجاندا سی۔

القانہ ہر سال اپنے شہر سیلا وچ قُربانی گُزرانن جاندا ہُندا سی، عیلی کاہن وی اوتھے ای رہندا سی۔ حنہ نے اپنا دل خُداوند ول نوں لگایا تے اوہدے اگے اپنے دُکھ نوں رکھیا۔او بہت دلگیر ہوئی تے او خُداوند دے اگے زار زار رون لگی سی۔ عیلی کاہن وی اوتھے موجود سی تے اوہنے خیال کیتا پئی ہوسکدا اے پئی ایہہ عورت نشے دے وچ اے۔عیلی نے اوہنوں آکھیا پئی تُو

کِدوں تیکر نشے دے وچ رہویں گی؟ اپنا نشہ اُتار۔ حنہ نے اوہنوں آکھیا پئی نہیں اے میرے مالک میں تے غمگین عورت آں میں اپنیاں دُکھاں تے اپنیاں فکراں دے وچ پئی ہوئی آں۔ چُناچہ ایویں لِکھیا ہویا اے پئی خُداوند نے حنہ نوں یاد کیتا تے او حاملہ ہوئی تے اوہدے بیٹا ہویا تے اوہنے اوہدا ناں سموئیل رکھیا۔ تے او سموئیل نوں سیلا دے وچ لیائی تاں پئی او خُداوند دا کاہن بنے۔

چُناچہ او لڑکا سموئیل وہدا تے قوت پاوندا گیا۔ تے خُدا دا روح اوہدے وچ کم کردا سی۔ عیلی دے باہجوں اوہنے سیلا وچ پائے جاون والے عبادتخانے دا انتظام سنبھالیا۔ او خُداوند دے ولوں بنی اسرائیل دا قاضی مُقرر ہویا سی تے او خُدا نبی وی سی۔ اوہدی ماں دی دُعا دے جواب دے وچ خُدا نے اوہنوں اپنا کاہن مُقرر کیتا تاں پئی او خُدا دے گھر دے وچ اوہدے مذبح دے اگے خدمت گُزاری دا کم کرے۔

سیموئیل دے بارے جاندیاں ہوئیاں اسی ویکھدے آں پئی او بنی اسرائیل دا آخری قاضی سی۔ایویں اوہنوں پُرانے عہد نامے دی تاریخ دے وچ بڑا مُقام حاصل اے۔ کیوں جے او قُضاۃ تے بادشاہواں دے دور دے وچکار اِک پُل دا کم کردا اے۔ اوہنے اسرائیل دے وچ انبیا زادیاں دی اِک جماعت دی بُنیاد رکھی سی۔ اوہدی خدمت تے شخصیت دے کئی ہور وی پہلو پائے جاندے نے۔

سموئیل دے ماں باپ کیوں جے افرائیم دے وچ رہندے سن ایس لئی کُجھ لوک آکھدے نے پئی سموئیل قُربانی نہیں کرسکدا سی۔ پر سموئیل لاویاں دے گھرانے دے نال مُنسلک سی ایس لئی او کہانت دے فرایض سرانجام دے سکدا سی۔

اوہدی ماں نے جدوں او دُودھ چھڈیا سی اوہدوں ای اوہنوں خُداوند دے گھر دے وچ خدمت کرن دے لئی دے دِتا سی۔ تے ایویں او ہیکل دے وچ عیلی کاہن دے کول رہیا سی جہدے اپنے بیٹے شریر سن۔

سموئیل نوں خُداوند دے ولوں رویا ملی سی پئی خُدا عیلی دے خاندان نوں تباہ کر دیوئے گا۔

سموئیل بنی اسرائیل دی تاریخ دے وچ نبی، قاضی، کاہن تے سپہ سالار دے طور تے اُبھریا سی۔

جدوں او بُڈھا ہوگیا تے اوہنے اپنیاں دونواں پُتراں نوں اسرائیل دے کاہم مُقرر کیتا پر او خُدا دی راہ اُتے نہیں چلدے سن۔

ایس لوکاں نے اوہدے توں ایہہ مُطالبہ کیتا پئی تُو ساڈے اُتے کسے نوں بادشاہ مُقرر کر جیہڑا دوجیاں قوماں دے وانگر ساڈے اُتے حُکمرانی کرے۔ تے ایویں سموئیل نے خُدا توں راہنمائی لیندیاں ہوئیاں اوہناں دے اُتے ساؤل نوں بادشاہ مُقرر کیتا۔ تے ایویں اسرائیل دے وچ بادشاہت دا دور شروع ہوگیا۔

یسوع مسیح کاہن سی تے زکریاہ کاہن دا بیٹا یوحنا اوہدی راہ تیار کرن نوں آیا سی۔ یوحنا بپتسمہ دیون والے دے ماں باپ دونویں ای کاہناں دے خاندان دے نال تعلُق رکھدے سن۔ یوحنا

خُداوند یسوع مسیح توں چھ مہینے پہلاں یہودیہ دے کوہستانی مُلک دے وچ پیدا ہویا سی۔اوس ویلے اوہدے ماں باپ بہت ای زیادہ عُمر رسیدہ سن۔ او اپنی جوانی دیاں دناں دے وچ جنگلاں دے وچ رہیا سی تے او شہد تے جنگلی ٹڈیاں کھاندا ہُندا سی۔ او اپنے پیدا ہون دے دن توں ای روح دے نال بھریا ہویا سی۔اوہنوں مسیح خُداوند جہدا وعدہ کیتا گیا سی اوہدی راہ تیار کرن نوں پہلاں ای بھیجیا گیا سی۔

لوقا طبیب یوحنا دی خدمت دے دورانیے نوں بہت ای خُوبصورتی دے نال بیان کردا اے۔

ایہہ قریباً ۲۶ عیسوی دا واقع اے جدوں یوحنا نے اپنی خدمت نوں یہودیہ دے یردن توں شروع کیتا سی۔ کیوں جے یہودیہ دے علاقے دے وچ بنی اسرائیل بکثرت پائے جاندے سن۔ تے خُدا دا ایہہ منصوبہ سی پئی او یسوع مسیح دے آون توں پہلاں اوہناں نوں تیار کرے۔ کیوں جے پیشن گوئیاں دے مُطابق او سمجھدے سن پئی یسوع مسیح دی آمد توں پہلاں ایلیاہ آوئے گا۔ تے ایہہ ایس گل دا ثبوت اے جدوں جدوں زکریاہ نوں بخور جلاوندیاں ہوئیاں خُداوند دے فرشتے نے دسیا پئی او ایلیاہ دی روح تے قوت دے وچ اوہدے اگے اگے چلے گا۔ تے ایہہ ای وجہ سی پئی خُداوند یسوع مسیح نے وی فقیہاں تے فریسیاں نوں آکھیا سی پئی ایلیاہ جیہڑا آون والا سی او آچکیا اے۔

جدوں جبرائیل فرشتہ مُقدسہ مریم دے کول آیا تے او ڈر گئی تے فرشتے توں سوال کرن لگی۔ پُرانے عہد نامے دے وچ جدوں خُداوند دا فرشتہ جدعون دے کول آیا تے اوہنوں آکھیا پئی اے

زبردست سُورما! خُداوند تیرے نال اے۔ جدعون نے وی سوال کیتا تے آکھیا پئی اے میرے مالک جے خُداوند ساڈے نال اے تے ایہہ حادثے ساڈے اُتے کیوں آوندے نے؟ کیہ خُداوند ای سانوں مصر دے مُلک دے وچوں کڈھ کے نہیں لیایا اے؟ تدوں خُداوند نے اوہنوں آکھیا پئی جا اسرائیل نوں مدیانیاں دے ہتھوں چھُڈا میں تیرے نال ضرور ہواں گا۔

ناصرت توں یہودیہ دے پہاڑی علاقے دا سفر تِن توں پنج.دناں دا سی جِتھے مریم الشبع نوں مِلن دے لئی گئی سی۔ الشبع نوں حاملہ ہوئے چھیواں مہینہ سی تے یوحنا اوہدے بطن دے وچ سی۔ مریم دے لئی ایہہ سفر بہت سی پر ایہہ آکھیا جاسکدا اے پئی او کلی نہیں سی سگوں ضرور او کِسے قافلے دے نالئ ہوئے گی نہیں تے اوہدے ماں باپ اوہنوں کدی وی ایہہ سفر نہ کرن دیندے۔

مریم اصل وچ الشبع نوں ایہہ دسن دے لئی گئی سی پئی خُداوند دے فرشتے نے اوہنوں ایہہ خُوشخبری دِتی اے پئی تیرے اُتے فضل ہویا اے تے ایہہ وی پئی مسیح اوہدے بطن توں پیدا ہوئے گا۔ مسیح یسوع جیہڑا نجات دہندہ اے تے ساری دُنیا دے گُناہاں دے لئی اپنی جان دیوئے گا۔ایویں مریم نے ایس گل نوں قبول کیتا تے آکھیا پئی میری جان خُداوند دی بڑائی کردی اے۔ ایہہ خُوشخبری پُرانے عہد نامے دا اختتام سی تے ایویں یسوع مسیح دا پیدائش دے نال اِک نویں عہد دا آغاز ہویا۔ او ساریاں پیشن گوئیاں جیہڑا یسوع مسیح دی پیدائش دے بارے دے وچ کیتیاں گئیاں سن او اِک اِک کرکے پُوریاں ہوگئیاں سن۔ایوی ای زکریاہ

دے ہاں بیٹے دی پیدائش وی اِک پیشنگوئی دا ای نتیجہ سی پئی او ایلیاہ دی روح تے زور دے وچ اوہدے اگے اگے چلے گا۔ تے والداں دے دل اولاد دے ول نوں تے نافرماناں نوں راستی تے دانائی دے نال چلن ول نوں پھیرے تے خُداوند دے لئی اِک مُستعد قوم تیار کرے۔ایویں زکریاہ نے ایس پیغام دی پیروی کیتی سی۔ ایہہ سارا کُجھ پُرانے عہد نامے دے وچ پائیاں جاون والیاں پیشن گوئیاں دا نتیجہ سی۔

بھاویں جے مُقدسہ مریم پُرانے عہد نامے دے وچ پائیاں جاون والیاں پیشن گوئیاں توں آگاہ سی۔ او عبادتخانیاں دے وچ یاں اپنے گھر دے وچ اپنیاں وہڈیاں دے کولوں یسوع مسیح دی آمد دے بارے دے وچ ضرور سُندی ہوئے گی۔ تے ضرور او ایہدے اُتے غور وی کردی ہوئے گی پر او ایس گل نوں نہیں جاندی سی پئی یسوع مسیح اوہدے ای بطن توں پیدا ہوئے گا۔ ایس ای فرشتے دے جواب وچ اوہنے آکھیا پئی ایہہ کیویں ہوسکدا اے؟ پر باہجوں اوہنے خُداوند دی وڈیائی کردیاں ہوئیاں اوس وعدہ کیتے ہوئے مسیح دی آمد دے لئی شُکر گُزاری دا گیت پیش کیتا سی۔

لوقا ۱ باب دی ۴۵ تے ۴۶ آیت دے وچ مریم دے ایس گیت نوں پیش کیتا گیا اے۔ایویں دا ای اِک گیت سانوں پُرانے عہد نامے دے وچ حنہ دا وی مِلدا اے۔ اوہنے وی ایس گل دی خُوشی منائی سی پئی خُداوند نے اوہدے رحم نوں کھولیا اے۔ تے ایویں او ایہہ اقرار کردی اے پئی میرا دل خُداوند دے وچ مگن اے۔ میرا سِنگ خُداوند دی وجہ توں اُچا اے۔ میرا مُنہ

میریاں ویریاں دے اُتے کھُل گیا اے کیوں جے میں تیری نجات توں خُوش آں۔ خُداوند دے طرح کوئی قدُوس نہیں اے کیوں جے تیرے سوا ہور کوئی ہے ای نہیں اے۔ تے نہ ای کوئی چٹان اے جیہڑی ساڈے خُدا دی طرح اے۔ایویں غرور دے نال ہور گلاں نہ کرو تے وڈا بول تُہاڈے مُنہ دے وچوں نہ نکلے کیوں جے خُداوند علیم اے۔تے عملاں نوں تولن والا اے۔ زور آوراں دیاں کماناں ٹُٹ گئیاں تے جیہڑے لڑکھڑاندے سن او قوت نال کمر بستہ ہوئے۔ او جیہڑے آسودہ سن او روٹی دی خاطر مزدور بنے تے جیہڑے بھُک سن او اجیہے نہ رہے۔ سگوں جیہڑی بانجھ سی اوہدے ست ہوئے تے جہدے کول بہت بچے سن اوگھُلدی جاندی اے۔ خُداوند ماردا اے تے جلاوندا اے او ای قبر وچ پاندا تے باہر کڈھدا اے۔ خُداوند مسکین کردیندااہ تے دولتمند بنا دیندہ اے۔ او ای پست کردا تے سرفراز وی کردا اے۔او غریب نوں خاک وچوں چکدا تے کنگال نوں گھورے وچوں کڈھ کے کھڑا کردا اے۔ تاں کہ اوہناں نوں شہزادیاں دے نال بِٹھائے تے جلال دے تخت دے وارث بنائے کیوں جے زمین دے ستون خُداوند دے نے۔اوہنے ای دُنیا نوں اوہناں دے اُتے قائم کیتا اے۔او اپنیاں مُقدساں دیاں پیراں نوں سنبھالے رہوئے گا پر شریر ہنیرے دے وچ خاموش کیتے جاون گے۔ کیوں جے قوت ای دے نال کوئی فتح نہ پائے گا۔ جیہڑے خُداوند دے نال لڑدے نے او ٹکڑے ٹکڑے کیتے جاون گے۔ او اوہناں دے خلاف اَسمان دے وچ گرجے گا۔ خُداوند زمین دیاں کنڈھیاں

دا انصاف کرے گا۔ او اپنے بادشاہ نوں زور بخشے گا تے اپنے ممسوح دے سِنگ نوں اُچا کرے گا۔ ۱ سموئیل ۲ باب دیاں پہلیاں ۱۰ آیتاں۔

۳۰ وریاں تیکر او اپنے باپ دے نال رہیا تے اوہنے اپنے باپ یوسف توں بڑھئی دا کم سِکھیا۔ خیال کیتا جاندا اے پئی یسوع مسیح اپنے باپ یوسف دے نال اوہدے کماں وچ اوہدا ہتھ وڈاونڈا سی۔ کیوں جے یہودیاں دے وچ ایہہ لازمی سی پئی جدوں بچہ ۵ وریاں دا ہوجائے تے اوہنوں شریعت دی تعلیم دِتی جاوئے تے اوہنوں گھٹ توں گھٹ اِک ہُنر وی سِکھایا جاندا سی۔ کیوں جے اوہنے اپنی مُنادی دا باقاعدہ طور تے آغاز ۳۰ وریاں دی عُمر دے وچ کیتا سی ایس لئی ایہناں ۳۰ وریاں دے وچ اوہنے تعلیم پائی، کم سِکھیا تے اپنے باپ دے کم دے وچ اوہدی مدد وی کیتی۔

لوقا دی انجیل دے وچ یسوع مسیح دے بارے دے وچ ایویں لِکھیا ہویا اے پئی جدوں اوہنے اپنی زمینی خدمت نوں شروع کیتا تے او ناصرت دے وچ آیا جِتھے اوہنے پرورش پائی سی۔ تے او دستور دے مُطابق سبت دے دن عبادتخانے دے وچ گیا۔ خادم نے اوہنوں طُومار دِتا تے یسوع مسیح نے یسعیاہ نبی دی کتاب نوں کھولیا تے اوتھوں او مُقام کڈھیا جِتھے ایویں لِکھیا ہویا اے:

خُداوند دا روح میرے اُتے ہے ایس لئی پئی اوہنے مینوں غریباں نوں خُوشخبری دیون دے لئی مسح کیتا اے۔ اوہنے مینوں گھلیا اے پئی قیدیاں نوں رہائی تے انھیاں نوں بینائی پاون دی خبر سُناواں۔کُچلیاں ہوئیاں نوں آزاد کراں تے خُداوند دے سالِ مقبول دی مُنادی کراں۔

اوہنے اوہناں نوں دسیا پئی اَج ایہہ پیشن گوئی پُوری ہوگئی اے۔ پئی میں ای آں جیہڑا ایہہ سارا کُجھ جو لِکھیا ہویا اے کرن نوں آیا آں۔ ایس لئی مریم ایہہ گیت گاوندی اے پئی مری جان خُداوند دی بڑائی کردی اے تے میری روح میرے مُنجی خُدا توں خُوش ہوئی اے۔ کیوں جے اوہنے اپنی بندی دی پست حالی دے اُتے دھیان کیتا اے۔ ویکھ ہُن توں لے کے ہر زمانے دے لوک مینوں مُبارک آکھن گے کیوں جے اوس قادر نے میرے لئی وہڈے وہڈے کم کیتے نے تے اوہدا ناں پاک اے۔ اوہدا رحم اوہناں دے اُتے جیہڑے اوہدے توں ڈردے نے پُشت در پُشت رہندا اے۔ اوہنے اپنیاں باہنواں دا زور وکھایا تے جیہڑے اپنے تئیں وہڈا سمجھدے سن اوہناں نوں پراگندہ کیتا۔ اوہنے اختیار والیاں نوں تخت توں سُٹ دِتا تے پست حالاں نوں بُلند کیتا۔ اوہنے بھکھیاں نوں چنگیاں شیواں دے نال سیر کر دِتا تے دولتمنداں نوں خالی ہتھ لوٹا دِتا۔ اوہنے اپنے خادم اسرائیل نوں سنبھال لیا تاں پئی اپنی اوس رحمت نوں یاد کرے جیہڑی ابرہام تے اوہدی نسل دے اُتے ابد تیکر رہوئے گی۔ جیویں اوہنے ساڈے باپ دادا نوں آکھیا سی۔

تے مریم تِناں مہینیاں تیکر الشبع دے کول رہی تے فیر اپنے گھر نوں واپس آگئی سی۔

پُرانے عہد نامے دے وچ کئی زبوراں دے وچ وی خُداوند دی آمد تے اوہدے کماں دے بارے دے وچ بیان سانوں مِلدا اے۔ جیویں ۳۴ ویں زبور دے وچ آیا اے پئی میں ہر ویلے خُداوند نوں مُبارک آکھاں گا تے اوہدی ستائش ہمیشہ میری زبان دے اُتے رہوئے گی۔ میری روح خُدا دے اُتے فخر کرے گی حلیم ایہہ سُن کے خُوش ہون گے۔

ایہدے باہجوں یسعیاہ دی کتاب دا ۶۱ واں باب وی بہت ای اہم اے کیوں جے ایہہ نویں اَسمان تے نوی زمین دا بیان کردا اے۔ ایتھے بیان کیتا گیا اے پئی میں خُداوند توں بہت شادمان ہواں گا تے میری جان خُداوند دے وچ مسرور ہوئے گی کیوں جے اوہنے مینوں نجات دے کپڑے پوائے نے۔ اوہنے راستبازی دے خلعت دے نال مینوں ملبوس کیتا اے۔ جیویں دولہا سہرے دے نال اپنے آپ نوں آراستہ کردا اے تے دُلہن زیوراں دے نال اپنا سنگار کردی اے۔ کیوں جے جیویں زمین اپنی نباتات پیدا کردی اے تے جیویں باغبان اوہناں شیواں جیہڑیاں اوہدے وچ بیجیاں گئیاں لگاوندا اے ایویں ای خُداوند خُدا صداقت تے ستائش نوں قوماں دے سامنے ظہور دے وچ لیاوئے گا۔ یسعیاہ ۶۱ باب دی ۱۰ تے ۱۱ آیت خُدا نے ابرہام دے نال وی ایہہ وعدہ کیتا سی پئی جیہڑا تینوں مُبارک آکھے میں اوہنوں برکت دیواں گا۔ تے قوماں دے سارے قبیلے تیرے سببوں برکت پاون گے۔

حنہ نے وی خُدا توں اُمید کیتی سی پئی خُدا اوہنوں پُتر دیوئے تے او اوہنوں خُداوند دے لئی مخصوص کرے گی۔ پئی او خُدا دا خادم بنے تے ساری زندگی خُداوند دے گھر دے وچ اوہدی خدمت کرے۔

زبور ٦١ دے وچ لِکھیا ہویا اے پئی اے خُداوند تُومیریاں منتاں قبول کیتیاں نے تے تُو مینوں اوہناں لوکاں جہی میراث دِتی اے جیہڑے تیرے ناں توں ڈردے نے۔

تے ١٧ ویں زبور دے وچ اے: خُداوند نے ساڈے لئی وہڈے کم کیتے نے، خُداوند دی راستی اَسمان توں ساڈے تیکر پہنچی۔ اوہنے حیران کردیون والے کم کیتے، خُداوند ساڈا خُدا قدُوس تے پاک اے۔

خروج دی کتاب دا ١٥ واں باب جتھے خُدا بنی اسرائیل نوں مصر دے مُلک دے وچوں کڈھ کے لیایا سی تے اوہناں نوں بحرِ قُلزم پار کروایا سی۔ فرعون اپنے لشکر دے نال اوہناں دا پچھا کردیا ہویا آیا سی تے پانی دے وچ ہلاک ہوگیا سی۔ تے خُدا اپنی اُمت نوں حیرت انگیز طریقے دے نال سمندروں پار لے جاندا اے۔ بحرِ قُلزم نوں پار کرن دے باہجوں موسیٰ نے خُدا دی تعریف دے وچ اِک گیت گایا سی جہدا ذکر سانوں خروج دی کتاب دے ١٥ ویں باب دے وچوں مِلدا اے۔ جتھے ایویں لِکھیا ہویا اے:

میں خُدا دی ثنا گاواں گا کیوں جے او جلال دے نال فتحمند ہویا۔ اوہنے گھوڑیاں نوں سور سمیت سمندر دے وچ سُٹ دِتا۔ خُداوند میرا زور تے میرا راگ اے، او ای میری نجات وی ٹھہریا۔

او میرا خُدا اے میں اوہدی وڈیائی کراں گا۔ او میرے باپ دا خُدا اے میں اوہدی بُزرگی کراں گا۔ خپداوند صاحبِ جنگ اے میں اوہدا ناں یہواہ اے۔ اوہنے فرعون دیاں رتھاں تے اوہدے لشکر نوں سمندر دے وچ سُٹ دِتا سی۔ اوہدے چُنے ہوئے سردار بحرِ قُلزم دے وچ غرق ہوئے۔ ڈوہنگے پانی نے اوہناں نوں لُکا لیا، او پتھر دی طرح تہہ دے وچ چلے گئے۔ اے خُداوند! تیرا سجا ہتھ قُدرت دے سببوں جلالی اے۔ اے خُداوند! تیرا سجا ہتھ ویری نوں چکنا چُور کردیندا اے۔ تُو اپنی عظمت دے زور دے نال اپنیاں مخالفاں نوں تہہ و بالا کردا ایں۔ تُو اپنا قہر بھیجدا ایں تے اوہناں نوں کھونٹی دی طرح بھسم کردیندا ایں۔ تیرے نتھنیاں دے دم دے نال پانی دا ڈھیر لگ گیا۔سیلاب تودے دی طرح سِدھے کھلو گے تے ڈوہنگا پانی سمندر دے وچ جم گیا۔ ویری نے ایہہ آکھیا سی پئی میں پچھا کراں گا تے پھڑلیواں گا، میں لُٹ دا مال تقسیم کراں گا۔اوہناں دی تباہی دے نال میرا کلیجہ ٹھنڈا ہوئے گا۔ میں اپنی تلوار کِھچ کے اوہناں نوں اپنے ہتھ دے نال ہلاک کراں گا۔ تُو اپنی آندھی دی پھُونک ماری تے سمندر نے اوہناں نوں لُکا لیا۔ او زور دے پانی دے وچ سیسے دی طرح ڈُب گئے۔ معبوداں دے وچ اے خُدا تیری طرح کون اے۔ کون اے جیہڑا تیری طرح اپنے تقدس دے باعث جلالی اے تے اپنی مدح دے سببوں رعب والا تے صاحبِ کرامات اے۔تُو اپنا ہتھ وِہدایا تے زمین اوہناں نوں نگل گئی۔ اپنی رحمت دے سببوں تُو اوہناں لوکاں دی جہناں نوں تُو خلاصی بخشی راہنمائی کیتی تے اوہناں نوں تُو اپنے زور دے نال اپنے مُقدس مُقام وچ لے چلیا۔ قوماں سُن کے

تھرا تھرا گئیاں تے فلسطین دیاں باشندیاں دے اُتے آ بنی۔ ادُوم دے رئیس حیران نے یوآب دیاں پہلواناں نوں کپکپی لگ گئی۔ کنعان دیاں ساریاں باشندیاں دے دل پگھل جاندے نے۔خوف و ہراس اوہناں دے اُتے طاری اے تیرے بازو دی عظمت دے سببوں او پتھر دی طرح بے حس و حرکت نے۔ جدوں تیکر تیرے لوک اے خُداوند نکل نہ جاون۔ جدوں تیکر تیرے لوکی جہناں نوں تُو خریدیا اے پار نہ ہوجاون ۔تُو اوہناں نوں اوتھوں لے جا کے میراث دیاں پہاڑاں اُتے درخت دی طرح لگاویں گا۔ تُو اوہناں نوں اوس ای تھاں تے لے جاویں گا جہنوں تُو اپنی سکونت گاہ دے لئی بنایا اے۔ اے خُداوند او تیری جائے مُقدس اے جہنوں تیریاں ہتھاں نے قائم کیتا اے۔ خُداوند ابدُالآباد سلطنت کرے گا۔

ایس گیت دے وچ اوہناں گلاں دا بیان مِلدا اے پئی خُداوند کیویں اوہناں نوں مصر دے غُلامی دے وچوں کڈھ لیایا سی تے اوہناں نے ایس گل دی خُوشی منائی سی۔ ایویں ایہہ گیت مسیحا دی تصویر پیش کردا اے۔

ایتھے کیہڑا خوبصورت تے حیران کردیون والا کم ہویا اے جیہڑا یہودیاں دے خُدا نے کیتا اے ؟ اوس خُدا نے مسیحا دے آون دی خبر پہلاں ای دے دِتی سی۔خُداوند دے وعدے نسل در نسل قائم رہندے نے۔

مُقدسہ مریم نوں تاریخ دے وچ ہون والے ایہناں واقعیاں دے بارے پہلاں چنگی طرح پتہ سی۔ کیوں جے او ایہہ اقرار کردی اے پئی اوس قادر نے میرے لئی وہڈے وہڈے کم کیتے

نے۔ تے ایہہ وی ہوسکدا اے پئی اوہنوں موسی دا او گیت یاد ہوئے جہدے وچ خُدا دیاں وہڈیاں کماں دا بیان کیتا گیا اے۔ خُدا مُناسب ویلے تے ٹھیک تے راست طریقے دے نال اپنیاں وعدیاں نوں انسانی نسل دے نال پُورا کردا اے۔ اوہنوں ایہہ پتہ سی پئی خُدا اپنے کلام دے مُطابق برکتاں دیندا اے۔

لوقا ا باب دی ۵۰ آیت دے وچ مریم اپنے گیت دے وچ آکھدی اے پئی اوہدا رحم اوہناں دے اُتے جیہڑے ڈردے نے پُشت در پُشت رہندا اے۔ یعنی اوہدی قُدرت ہمیشہ کم کردی اے تے او اپنیاں کماں دے وچ قادر اے۔ اسی جدوں یسوع مسیح دے تجسم دے بارے گل بات کردے آں تے اسی حیران ہُندا آں؟ اسی سمجھ نہیں سکدے آں پئی خُدا کیویں انسان دے نال رفاقت رکھ سکدا اے۔

جدوں یوحنا بپتسمہ دیون والے نے مُنادی شروع کیتی تے یہودیاں نے یروشلیم توں لاوی تے کاہن ایہہ پچُھن دے لئی بھیجے پئی تُو کون ایں؟ تے اوہنے اقرار کیتا تے انکار نہ کیتا پئی میں تے مسیح نہیں آں۔اوہناں نے پچُھیا پئی فیر تُو کون ایں؟اوہنے آکھیا پئی میں نہیں آں۔ اوہناں آکھیا کیا تُو او نبی ایں؟ اوہنے جواب دِتا میں نہیں آں۔

تے اوہناں نے پچُھیا تے دس فیر تُو کون ایں؟ تاں پئی اسی اپنیاں بھیجن والیاں نوں جواب دے سکئیے پئی تُو اپنے حق وچ کیہ آکھدا ایں۔اوہنے آکھیا جیویں پئی یسعیاہ نبی دی رائیں آکھیا گیا اے پئی میں بیابان دے وچ پُکارن والے دی آواز آں پئی تُسی خُداوند دی راہ تیار کرو۔ ایہہ

فریسیاں دے ولوں گھلے گئے سن۔ اوہناں نے اوہدے توں سوال کیتا پئی جے توُ نہ ایلیاہ نہ مسیح تے نہ ای او نبی ایں تے فیر بپتسمہ کیوں دیندا ایں؟ یوحنا نے آکھیا میں تے تُہانوں پانی دے نال بپتسمہ دیندا آں تُہاڈے وچکار اِک بندہ کھلوتا ہویا اے جہنوں تُسی نہیں جاندے یعنی میرے بعد آون والا جہدی جُتی دا تسمہ میں کھولن دے لائق نہیں آں۔

یوحنا نے اقرار کیتا پئی او آپ تے مسیح نہیں اے سگوں او مسیح دی رای تیار کرن والا اے۔ کُجھ لکھاری ایہدے بارے دے وچ آکھدے نے پئی او مولودِ مُقدس جیہڑا بنی اسرائیل دے کول گھلیا گیا اے تے جہنوں مصلوب کیتا گیا اے اوہدی رائیں ساڈا سارا خوف دُور ہوجاندا اے۔ ایویں ہُن یسوع مسیح ساڈے خُداوند دے وچ ہُندیاں ہوئیاں سانوں ڈرن دی لوڑ نہیں اے۔

ایویں جدوں یسوع ۸ دناں دا ہویا تے بُزرگ موسی دی شریعت دے مُطابق اوہنوں ہیکل دے وچ لیایا گیا تاں پئی اوہنوں خُداوند دے اگے حاضر کیتا جاوئے۔ایہدا ذکر سانوں لوقا دی انجیل دے ۲ باب دی ۲۰ توں ۲۲ آیت دے وچ مِلدا اے۔ ایتھے یسوع مسیح دی آمد دے بارے دے وچ وعدے پُورے کیتے گئے نے۔

خُدا نے یسوع مسیح دے جسم اختیار کرن دے بارے وعدے کیتے سن تے اوہناں نوں پُورا کیتا پئی او اعمانوایل اکھوائے گا۔ خُدا اوہدی رائیں اپنی سلطنت نوں ہمیشہ تیکر قائم کردا اے۔

اوس زمانے دے وچ کوئی وی اپنی زندگی نوں خُدا دی مرضی دے مُطابق گُزارن والا نہیں پایا جاندا سی۔ خُدا نے آپ ایس کم دے وچ شرکت کیتی تے اوہنے اپنے ای بیٹے نوں بھیج دِتا تاں پئی او جسم اختیار کرے۔

یہودی خاص طور تے فریسی اپنی مذہبی حالت اُتے بہت فخر کردے سن او رومیاں نوں بڑی نفرت دی نگاہ دے نال ویکھدے سن۔ او اوہناں لوکاں نوں نفرت کردے سن جیہڑے محصول لیندے سن۔ کیوں جے او غیر قوم دے نوکر سن تے او بے ایمانی دے وچ مشہور سن ایس لئی یہودی اوہناں دے نال مِلنا بہت ای پیہڑا خیال کردے سن۔ پر لوکی ایویں دیاں کماں نوں حاصل کرن دے لئی بڑی جدو جہد کردے ہُندے سن۔ کیوں جے جیہرا بندہ رومی ملازمت کرن تے راضی ہُندا سی یا کرنا شروع کردیندہ سی اوہنوں شہنشاہ دے ولوں پیسہ تے انعام مِلدا سی۔ پر یہودیاں دے لئی او نفرت دے قابل ہُندا سی کیوں جے او خیال کردے سن پئی ایہہ بندہ اپنی قوم دے نال مخلص نہیں اے تے او غیر قوم دے لئی کم کردا پیا اے۔

متی اپنی انجیل دے وچ ایہناں گلاں نوں تفصیل دے نال بیان کردا اے۔ یسوع دا شاگرد ہون توں پہلاں او وی محصول لین والا سی۔ جدوں یسوع نے اوہنوں بُلایا تے او اوس ویلے محصول دی چُنگی تے بیٹھا ہویا سی۔ یسوع جدوں اوتھوں لنگیا تے اوہنے آکھیا پئی میرے پِچھے ہو جا تے لِکھیا ہویا اے پئی او اپنا سب کُجھ چھڈ کے اوہدے مگر ہولیا۔

ایویں خُدا نے اپنیاں لوکاں دے نال ایہہ وعدہ کیتا سی پئی جے کوئی بُھکا ہوئے تے میرا خادم اوہنوں کھانا کھوائے گا تے جے کوئی پیاسا ہوئے تے میرا خادم اوہنوں پانی پیاوئے گا۔ میرا خادم گُناہ دے سببوں شرمندہ ہون دے شرمندہ ہون والیاں نوں خُوشی دیوئے گا۔ یسوع دے وسیلے خُدا نے اپنیاں لوکاں دی پست حالی دے اُتے نگاہ کیتی۔

خُدا دے پاک کلام دے وچ یوایل نبی دی رائیں خُدا یہہ فرماوندا اے:

میں ہر فردِ بشر اُتے اپنی روح نازل کراں گا تے تُہاڈے بیٹے بیٹیاں نبوت کرن گے تُہاڈے بُڈھے خواب تے جوان رویا ویکھن گے۔ میں اوہناں دناں دے وچ غُلاماں تے لونڈیاں اُتے اپنی روح نازل کراں گا۔ایہہ حوالہ سانوں یوایل ۲ باب دی ۲۸ توں ۳۰ آیت دے وچ مِلدا اے۔

پاک روح دی بخشش دا وعدہ پُرانے عہد نامے دے وچ کئی تھاواں تے کیتا گیا اے۔

خاص طور تے حزقی ایل ۳۶ باب دی ۲۴ توں ۳۲ آیت دے وچ ایویں بیان کیتا گیا اے:

کیوں جے میں تُہانوں ایہناں قوماں دے وچوں کڈھ لیاواں گا تے ساریاں مُلکاں دے وچوں فراہم کراں گا۔تے تُہانوں تُہاڈے مُلک وچ واپس لیاواں گا۔ فیر تُہاڈے اُتے صاف پانی چھڑکاں گا تے تُسی پاک صاف ہووٗ گے تے میں تُہانوں تُہاڈی ساری گندگی توں تے تُہاڈے سارے بُتاں توں پاک کراں گا۔ تے میں تُہانوں نواں دِل بخشاں گا تے نوی روح تُہاڈے باطن دے وچ پاواں گا تے تُہاڈے جسم دے وچوں سنگین دل کڈھاں گا تے گوشتین دل

تُہانوں عنایت کراں گا۔ تے میں اپنی روح تُہاڈے باطن دے وچ پاواں گا تے تُہاڈے توں اپنے آئین دی پیری کرواں گا۔ تے تُسی میرے حُکماں اُتے عمل کرو گے تے اوہناں نوں بجا لیاؤ گے تے تُسی اوس مُلک دے وچ جیہڑا میں تُہاڈے باپ دادا نوں دِتا اے سکونت کرو گے۔ تے تُسی میرے لوک ہوؤ گے تے میں تُہاڈا خُدا ہواں گا تے میں تُہانوں تُہاڈی ساری ناپاکی توں چھڈاواں گا تے اناج منگواں گا تے افراط بخشانگا تے تُہاڈے اُتے قحط نہ بھیجاں گا۔ تے میں درختاں، پھلا، کھیت دے حاصل تے وچ افزائش بخشاں گا۔ایتھوں تیکر پئی تُسی آئندہ نوں قوماں دے وچکار قحط دے سببوں ملامت نہ اُٹھاؤ گے۔تے فیر تُسی اپنی پیہڑی روش تے بد اعمالی نوں یاد کرو گے۔ تے اپنی بد کرداری تے مکروہات دے سببوں اپنی ای نظر دے وچ گھنونے ٹھہرو گے۔

یوایل نبی دے زمانے دے وچ اسرائیل دے وچ ٹڈیاں دے غول آوندے ہُندے سن جہناں دے وجہ توں لوکی بڑی مُصیبت دا شکار ہوجاندے سن۔ ایہدے علاوہ خُشک سالی دی وجہ توں سارے پاسے تباہی مچی ہوئی سی تے لوکی بڑے مایوس ہو چُکے سن۔ تے جدوں خُدا دے نبی یوایل نے خُدا دی مرضی نوں لوکاں دے اُتے ظاہر کیتا تے او اوہدیاں گلاں نوں سُنن تے آمادہ ہوگئے سن۔اہنے ایس ڈری ہوئی قوم دے سامنے بڑی دلیری دے نال مُنادی کیتی سی۔ اوس ویلے یروشلیم دے وچ کاہناں دی بالادستی سی تے اِک نکی عُمر دا مُنڈا بادشاہ بنن والا سی، اوہنے اپنی ماں دی پیروی کیتی تے یہودیاں دی مذہبی حالت نوں تباہ کر دِتا سی۔ ٹڈی، کال

تے خُشک سالی دے سببوں اوہناں دا مُلک کنگال ہوگیا سی۔ ایس بدحالی دے بعد اوہناں نے خُدا دے بارے دے وچ سوچنا شروع کر دِتا سی۔ اوہناں نے اپنی ایس مُصیبت دے وچ خُدا نوں جانیا جہنے اوہناں دے لئی اِک منصوبہ تیار کیتا ہویا سی۔ ُدا چاہندا سی پئی اوہدے لوکی اوہنوں موقع دیون تاں پئی او اپنے پیار نوں اوہناں دے اُتے ظاہر کرے۔

یوایل نبی یروشلیم دا رہن والا سی او باہمت تے دلیری دے نال خُدا دا کلام سُناون والا سی۔ ایہہ وی آکھیا جاسکدا اے پئی ہوسکدا اے پئی او کاہن ہوئے کیوں جے او ہیکل دے بارے دے وچ بہت تفصیل دے نال جاندا سی۔ تے اوہنوں ساریاں رسماں دے بارے دے وچ بڑی چنگی طرح دے نال پتہ سی۔

او لوکاں نوں ایہہ آکھدا سی پئی خُدا تُہاڈیاں مُصیبتاں نوں دُور کرے گا تے تُہاڈے اُتے خُدا دیاں برکتاں نازل ہون گئیاں تے قوم روحانی نعمتاں دے نال معمور ہوئے گی۔ ایویں ایس نبی نے خُدا دیاں روحانی برکتاں دی اِک تصویر اوہناں دے سامنے پیش کیتی سی۔ پئی بُڈھیاں تے جواناں نوں مسح کیتا جاوئے گا تے او خپدا دے چُنے ہوئے تے اوہدے آلہ کار بن جاون گے۔ او خُدا دی سچائی نوں چنگی طرح دے نال سمجھن دے قابل ہوجاون گے تے لوکاں دے سامنے خُدا دے کلام نوں خُدا دی مرضی دے نال بیان کرن گے۔ تے ایتھوں تیکر پئی غُلام وی پاک روح دے نال بھر جاون گے۔ او خُدا دیاں برکتاں دا دروازہ ساری دُنیاں دیاں لوکاں دے سامنے

کھولدا اے۔ تے اوہناں نوں یقین دواندا اے پئی جیہڑے خُدا دا ناں لیندے نے اوہناں نوں کوئی وی رکاوٹ نہیں اے۔ایہدے توں خُدا دی قُدرت ظاہر ہُندی اے۔

پولوس بیان کردا اے پئی نہ صرف ایس دن خُدا دیاں برکتاں نازل ہون گئیاں سگوں جدوں خُداوند دا اپنا دن آئے گا تے اوس دن وی ایہدے توں بہتیاں برکتاں نازل ہون گئیاں۔

خُدا دا ایہہ وعدہ اے پئی او اپنے روح وچوں ہر اِک اُتے پاوئے گا۔تے اخیر زمانے دے وچ پتّر تے بیٹیاں نبوت کرن گئیاں تے بُڈھے خواب تے جوان رویا ویکھن گے تے خُدا اوہناں نوں نواں تے گوشتین دل عطا کرے گا۔ ایہہ کیویں ہوئے گا؟کِیہ اسی آپ ایویں کر سکاں گے؟ نہیں سگوں خُداوند اپنی نبوت دے مُطابق ایویں کرے گا۔

لوکی خُدا دے ول نوں دھیان کرن گے تے اوہدے کلام ول نوں اپنا کن لگاون دے۔ او خُدا دے اُتے بھروسہ کرنا سِکھن گے۔ خُدا ہر گُناہگار دی عدالت کردا اے کوئی وی بندہ اوہدے توں بچ نہیں سکدا اے۔ خُدا سچی توبہ دی وجہ توں برکتاں دیندا اے۔ تے یاد رکھو پئی خُدا ہر اِک نوں بڑی خُوشی دے نال اپنیاں برکتاں دینا چاہندا اے۔

زبوراں دی کتاب ساڈے لئی خُدا دی اِک بہت وڈی نعمت اے۔ جہندے توں اسی سارے واقف آں۔ ایہہ اِک خاص انداز دے وچ ایویں دیاں دُعاواں نے جہناں نوں اسی اپنی زندگی دے مختلف حصیاں دے وچ پڑھدے آں تے سانوں ایویں لگدا اے پئی اسی آپ جیویں ایس زبور دی شکل دے وچ خُدا توں دُعا منگدے پئے آں۔ ہر بندہ جیہڑا ایہدے بارے اپنا اِک

تجربہ رکھدا اے او دوجیاں نوں ایہدے بارے دے وچ دسدا اے۔ ایس لئی ایہہ نویں عہد نامے دیاں لوکاں دے لئی وی بہت ای اہم نے۔

جیویں پئی تُتی جاندے او پئی نسب نامے دے اعتبار دے نال یسوع مسیح ابنِ داؤد اے۔ او نسل دے اعتبار دے نال داؤد دا پُتر اے۔ بہر سارے لوکی ایس تعلُق نوں جیہڑا داؤد تے یسوع مسیح دے وچ پایا جاندا اے سمجھ نہیں پائے نے۔ اسی جاندے آں پئی انجیل دے وچ اِک تھاں تے اِک انھے نے یسوع نوں پُکار کے آکھیا سی پئی اے ابنِ داؤد میرے اُتے رحم کر۔

اَج وی کُجھ لوکی پاک کلام دے وچ پائی جاون والی یسوع مسیح دی سچائی دے بارے دے وچ شک دا اظہار کردے نے۔ یسوع مسیح ابنِ داؤد اے تے ایس ای لئی داؤد اپنیاں کئی زبوراں دے وچ خُداوند یسوع مسیح دے بارے دے وچ حیران کردیون والیاں پیشن گوئیاں نوں بیان کردا اے۔ تے خُوبصورت تے بے مثال سچائیاں نوں پیش کردا اے۔

پاک کلام دے وچ پُرانے عہد نامے دے وچ خُدا دی قُدرت دیاں بہت ساریاں سچائیاں دا بیان مِلدا اے۔ جیویں پئی قُضاۃ دی کتاب دے وچ خُدا دی بھر پُور قُدرت دا بیان پایا جاندا اے۔ ایہدے علاوہ پُرانے عہد نامے دیاں بہت ساریاں کتاباں دے وچ وی بہت خُوبصورت طریقے دے نال بہت ساریاں سچائیاں نوں بیان کیتا گیا اے۔ جہناں دے وچوں اِک اہم ترین سچائی یسوع مسیح دا جسم اختیار کرنا اے جیہڑا پئی پاک روح دی قُدرت دے نال ہویا اے۔ خُدا

دراصل جو کُجھ کرنا چاہندا اے او ضرور کردا اے۔ یوحنا دی انجیل دے وچ خُدا اپنے پاک روح دی رائیں ایہہ سارا کم کردا ہویا وکھالی دیندا اے۔

پُرانے عہد نامے دے وچ سارہ دے نال وعدہ کیتا گیا سی پئی اگلے سال مُقرر ویلے تے تیرے بیٹا ہوئے گا تے تُو اوہدا ناں اضحاق رکھنا۔

نویں عہد نامے دے وچ ایس وعدے دے فرزند دا ذکر مریم دے نال کیتا گیا اے۔

ہُن یسوع مسیح دی پیدائش ایویں ہوئی پئی جدوں اوہدی ماں مریم دی منگنی یوسف دے نال ہوگئی تے اوہناں دے اکٹھے ہون توں پہلاں او پاک روح دی قُدرت دے نال حاملہ پائی گئی۔ ایس لئی اوہدے شوہر یوسف نے جیہڑا راستباز بندہ سی اوہنوں بدنام کرنا نہیں چاہندا سی اوہنوں چُپ کیتے چھڈ دیون دا اِرادہ کیتا۔ او ایہناں گلاں نوں سوچدا ای پیا سی تے خُداوند دے فرشتے نے اوہنوں خواب دے وچ وکھالی دے کے آکھیا اے یوسف! ابنِ داؤد! اپنی بیوی مریم نوں اپنے کول لیاون توں نہ ڈر کیوں جے جو اوہدے پیٹ وچ اے او پاک روح دی قُدرت دے نال اے۔ اوہدے بیٹا ہوئے گا تے تُو اوہدا ناں یسوع رکھنا کیوں جے او ای اپنیاں لوکاں نوں اوہناں دیاں پاپاں توں رہائی دیوئے گا۔ ایہہ سارا کُجھ ایس لئی ہویا پئی جو کُجھ خُدا نے نبی دی رائیں آکھیا سی او پُورا ہوئے پئی ویکھو اِک کنواری حاملہ ہوئے گی تے پُتر جنے گی تے اوہدا ناں عمانوایل رکھن گے جہدا ترجمہ اے خُدا ساڈے نال اے۔ تے یوسف نے نیند توں جاگ کے اویں ای کیتا جیویں خُداوند دے فرشتے نے اوہنوں حکم دِتا سی۔ تے اپنی بیوی مریم

نوں اپنے کول لے آیا تے اوہنوں اوس ویلے تیکر نہ جانیا جدوں تیکر اوہدے بیٹا نہ ہویا تے اوہدا ناں یسوع رکھیا۔

لوقا یسوع دی پیدائش دی کہانی نوں تفصیل دے نال بیان کردا اے پئی کیویں یسوع مسیح دی پیدائش تے چرواہیاں نوں خُوشی دی خبر دِتی گئی سی۔ ڈرو نہ! اَج تُہاڈے لئی داوُد دے شہر دے وچ اِک مُنجی پیدا ہویا اے یعنی مسیح خُداوند۔ جہدا تُہاڈے لئی ایہہ نشان اے پئی تُسی اِک بچے نوں کپڑے دے وچ لپیٹیا تے چرنی دے وچ پیا ہویا پاوٗ گے۔

شریعت دے وچ ایہہ رواج سی پئی جدوں کوئی زنا کاری کردا ہویا پھڑیا جاندا سی تے اوہنوں سنگسار کردیاں ہوئیاں مار دِتا جاندا سی۔ نویں عہد نامے دے وچ اسی ویکھدے آں پئی جدوں یوسف نوں ایہہ پتہ لگدا اے پئی مریم حاملہ اے تے او وی اوہنوں چھڈ دیون دا ارادہ کردا اے۔ یسوع دے زمانے دے وچ وی فقیہیاں فریسیاں نے ایہہ اصول وضع کیتا سی پئی بدکار یاں زناکار بیوی نوں طلاق دیندیاں ہوئیاں چھڈ دینا چاہیدا اے۔ یوسف وی اجے تیکر حقیقت توں آگاہ نہیں سی ایس لئی اوہے دو گواہاں دی موجودگی دے وچ مریم نوں چھڈ دیون دے بارے سوچیا۔ پر او ایہہ سارا کُجھ چُپ کیتے ای کران چاہندا سی۔ او آسے پاسے دیاں لوکاں دے وچ مریم نوں بدنام کرنا نہیں چاہندا سی۔ پر جیویں ای یوسف نیند توں جاگیا اوہنے اویں ای کیتا جیویں خُداوند دے فرشتے نے اوہنوں حکم دِتا سی۔کیوں جے فرشتے نے اوہنوں دسیا پئی او پاک دامن اے تے جو کُجھ اوہدے پیٹ دے وچ اے او پاک روح دی قُدرت دے نال اے۔

تے ایویں یوسف نوں اپنے اندروں تسلی ملی تے اوہنے جیویں خُداوند دے فرشتے نے اوہنوں حکم دِتا سی اویوں ای کیتا سی۔

ایویں تاریخ نے اِک نواں رُخ لیا تے خُدا دا پُتر یسوع مسیح انسانی جسم اختیار کردیاں ہوئیاں ایس دُنیا دے وچ آگیا۔

جیویں پئی لِکھیا ہویا اے پئی جدوں ویلا پُورا ہوگیا تے خُدا نے اپنے بیٹے نوں بھیجیا جیہڑا عورت توں پیدا ہویا سی تے شریعت دے ماتحت پیدا ہویا سی تاں پئی شریعت دیاں ماتحتاں نوں مُل لے کے چھُڈائے۔

ایہدے وچ کوئی شک نہیں اے پئی خُدا اپنیاں وعدیاں نوں پُورا کردا اے۔ جدوں کنواری مریم نے ایس بیش قیمت بچے نوں جنم دِتا تے فرشتیاں نے ایس حقیقت دا اظہار ایالیاں دے اُتے کیتا سی پئی:

اَج داؤد دے شہر دے وچ تُہاڈے لئی اِک مُنجی پیدا ہویا اے یعنی مسیح خُداوند۔

مجوسیاں نوں ستارے نے راہ وکھیا سی تے اوہناں نوں دسیا پئی یسوع مسیح پیدا ہون والا اے تے اوہدی پیدائش کِتھے ہوئے گی۔ تے او دُور دے مُلک وچوں اوہنوں سجدہ کرن دے لئی آئے سن۔

متی ۲ باب دی وچ بیان کیتے جاون والے مجوسی دانشور سن جیہڑے فلسفہ، حکمت، علمِ نجوم دے ماہر سن۔ اوہناں نوں یسوع مسیح دے آون دے بارے دے وچ یہودی پیشن گوئیاں دے

بارے دے وچ مکمل آگاہی حاصل سی۔ تے او اپنیاں مُلکاں وچوں یسوع مسیح نوں ویکھن تے اوہنوں سجدہ کرن دے لئی آئے سن۔ اوس ویلے دیاں دانشوراں دے مُطابق دُنیا اِک وڈی ہستی دے آون دا انتظار کردی پئی سی جہدے بارے دے وچ رومی تاریخ دان وی ذکر کردے سن۔

علم النجوم دے مُطابق جدوں کوئی وڈی ہستی پیدا ہُندی سی تے اوہدی پیدائش دا اعلان ستارے کردے سن۔ جدوں دو یا دو توں بہتے ستارے اِک ای بُرج دے وچ اکٹھے ہوجاندے سن تے ایہہ کسے وڈے بندے دی پیدائش دی علامت خیال کیتی جاندی سی۔ سن ۷ ق م دے وچ زُحل تے مُشتری دا بڑا روشن ملاپ ہویا سی۔ اوہناں ای سالاں دے وچ مصری مہینے میسوری دی پہلی تاریخ نوں کلب الجبار ستارہ صُبح دے ویلے وچ طلوع ہویا تے شاندار آب و تاب دے نال چمکیا سی۔ یاد رکھو پئی میسوری دے معنی شہزادے دی پیدائش دے نے۔ تُہانوں پتہ ہوئے گا پئی یسوع دے بھائی بعد وچ ابتدائی کلیسیا دے اہم لیڈر ثابت ہوئے سن۔ کیوں جے یسوع مسیح نوں نِکے ہُندیاں ہوئیاں ای جاندے سن۔ اوہناں ناصرت دے وچ ہون والیاں معجزیاں نوں اپنیاں اکھیاں دے نال ویکھیا سی۔

خُداوند یسوع مسیح نوں وی ساڈے طرح ہر اِک کم دے وچ آزمایا گیا سی پر او ہر اِک آزمائش دے وچ کامیاب رہیا سی۔

اوہدی وڈی آزمائش یہودی اسکریوتی دی سی جہدے وچ اوہنوں گرفتار کرلیا گیا سی۔ ایہہ شمعون اسکریوتی دا بیٹا سی۔ اسکریوتی عبرانی دے وچ آدمی دے بگاڑ نوں آکھدے نے۔ ایہہ آکھنا تے اوکھا اے پئی اوہنے کیہڑے مقصد دے تحت یسوع مسیح دیاں شاگرداں دے نال رل کے خدمت دے کم نوں شروع کیتا سی۔ اوہنے ضرور شروع دے وچ ایہہ کم چنگی نیت دے نال کیتا ہوئے گا۔ اوہدے وچ حساب کتاب کرن دی صلاحیت پائی جاندی سی ایس لئی اوہنوں رسولاں دا خزانچی مُقرر کیتا گیا سی۔

یوحنا ۱۲ باب دی ۴ توں ۶ آیت دے وچ ایویں لِکھیا ہویا اے:

پر اوہدیاں شاگرداں دے وچوں اِک شاگرد یہوداہ اسکریوتی جیہڑا اوہنوں پھڑاون وال سی آکھن لگا۔ ایہہ عطر ۳۰۰ دینار دے وچ ویچ کے غریباں نوں کیوں نہیں دِتا گیا۔ اوہنے ایہہ ایس لئی نہیں آکھیا سی پئی اوہنوں غریباں دی فکر سی سگوں ایس لئی پئی او چور سی۔ تے کیوں جے اوہدے کول روپیاں دی تھیلی رہندی سی اوہدے وچ جو کُجھ وی پیندا سی او اوہنوں کڈھ لیندا سی۔

جہناں ۳۰ سکیاں دے بدلے اوہنے یسوع مسیح نوں ویچیا سی باہجوں او بُزرگاں تے سردار کاہن دے کول واپس گیا تے ایہہ اقرار کیتا پئی میں بے گُناہ نوں پھڑوایا اے پئی اوہنوں قتل کیتا جاوئے ۔ جدوں کاہناں نے اوہناں پیسیاں نوں لین توں انکار کر دِتا تے او اوہناں نوں ہیکل

دے وچ سُٹ کے واپس آگیا تے اپنے آپ نوں پھانسی دے دِتی۔ متی ۲۷ باب دی ۳ توں ۵ آیت۔

ایس خاص موقع تے یسوع مسیح نوں اپنا آپ قائم رکھنا بہت ضروری سی تاں پئی خُدا دا کم پُورا ہوئے، ایس لئی او غالب رہیا۔ یعسیاہ ۵۳ باب دے وچ یسوع مسیح دیاں دُکھاں نوں بہت ای خُوبصورتی دے نال بیان کیتا گیا اے۔ جِتھے ایویں لِکھیا ہویا اے:

او آدمیاں دے وچ حقیر و مردُود، مردِ غمناک، رنج دا آشنا سی۔ لوکی گویا اوہدے توں رُو پوش سن اوہدی تحقیر کیتی گئی تے اسی اوہدی کُجھ قدر نہ جانی۔ اوہنے ساڈیاں مُشقتاں چُک لیئاں تے ساڈے غماں نوں برداشت کیتا۔ پر اسی اوہنوں خُدا دا ماریا کُٹیا ہویا تے ستایا ہویا سمجھیا حالانکہ او ساڈیاں خطاواں دے سببوں گھائل کیتا گیا۔ تے ساڈی بدکرداری دے سببوں کُچلیا گیا ساڈٰ ای سلامتی دے لئی اوہدے اُتے سیاست ہوئی تاں پئی اوہدے مار کھاون دے نال اسی شفا پائیے۔

یوسف بھاویں جے راستباز بندہ سی پر یسوع مسیح دی پیدائش دے سلسلے دے وچ او وی آزمائش دا شکار ہویا سی۔ پر خُدا نے اوہدی مدد کیتی تے اوہنوں راہنمائی فراہم کیتی سی۔ خُدا نے اوہنوں اپنے فرشتے دی رائیں آگاہی دِتی پئی اپنی بیوی مریم نوں اپنے کول لیاون توں نہ ڈر کیوں جے جو اوہدے پیٹ وچ اے او پاک روح دی قُدرت دے نال اے۔

اگلے ہفتے اسی کُجھ ہور یسوع مسیح دی پیدائش دے بارے دے وچ گل بات کراں گے۔ تے اسی اوہدے خاندان دے حسب نسب دے بارے دے وچ جانن دی کوشش کراں گے۔ اسی کُجھ ہور

حوالیاں تے گل بات دے نال یوسف، مریم تے یوسف دے بھائی اکلوپس دے بارے دے وچ کُجھ جانکاری کراں گے۔ باہجوں اکلوپس دا شُمار ابتدائی کلیسیائی بُزرگاں دے وچ ہویا سی۔ تے ایہدے علاوہ اسی یسوع مسیح دے خالہ زاد، چچا زاد بھائیاں دے بارے ویکھاں گے جیہڑے ابتدائی کلیسیا دے بُزرگاں وچ شامل سن۔ تے اوہناں نے ابتدائی کلیسیا وچ اہم کردار ادا کیتا سی۔

یعقوب جیہڑا یسوع مسیح دا بھائی سی او یسوع مسیح دے آسمان اُتے چلے جاون دے باہجوں یروشلیم دی کلیسیا دا خادم بنیا سی۔ تے اوہدی مُقدس کتاب یعقوب دے خط دے ناں توں پاک کلام دے وچ نویں عہد نامے دے وچ پائی جاندی اے۔ یہوداہ دا عام خط وی یسوع مسیح دے بھائی یہوداہ دا ای لِکھیا ہویا اے۔ ابتدائی کلیسیا توں ایہہ پتہ لگدا اے پئی یسوع مسیح دیاں دو بہناں وی سن۔ تے ایہدے علاوہ سانوں یسوع مسیح دے بھائی یہوداہ دے دو پوتیاں دا ذکر وی مِلدا اے۔ جیہڑے اپنے زمانے دے وچ گلیل دے عظیم لیڈر ثابت ہوئے سن۔ایویں یسوع مسیح دے خاندان دے افراد اوہدی خدمت دے وچ سرگرمِ عمل رہے سن۔ او سارے لوکی جیہڑے یسوع مسیح دی خدمت دے نال ایماں لیائے سن اوہناں نے یسوع مسیح دی مصلوبیت نوں اپنیاں اکھیاں دے نال ویکھیا سی۔ اوس ویلے یسوع مسیح دے بھائی ی اوتھے ای موجود سن۔ یسوع مسیح دی ماں مریم تے اوہدا عزیز شاگرد یوحنا اوہدے اوس ویلے بہت قریب سن۔ ایس ای یوحنا نے بعد وچ انجیلِ مُقدس، تِن خط تے مُکاشفہ دی کتاب نوں

لِکھیا سی۔ خُداوند یسوع مسیح نے صلیب اُتوں ای آکھیا پئی اے عورت ویکھ ایہہ تیرا پُتر اے

تے یوحنا نوں آکھیا ویکھ ایہہ تیری ماں اے۔ تے لِکھیا ہویا اے پئی یوحنا اوس ای ویلے مریم

نوں اپنے گھر لے گیا۔ مریم ایہہ پہلاں توں ای جاندی سی پئی یسوع مسیح دے نال کیہ کُجھ

ہوئے گا۔ خُدا نے اپنے فرشتے دی رائیں اوہنوں پہلاں ای ایہہ آگاہی دے دِتی سی۔ تے

دھیان کرو پئی او اعمال دی کتاب دے وچ اوہناں ۱۲۰ لوکاں دی جماعت دے وچ شامل سی

تے دُعا کردی پئی سی۔بالا خانہ تے وی او پینتیکوست دی جماعت دے وچ شریک سی۔

ایویں یوسف مریم دا ویاہ تے یسوع مسیح دی پیدائش اِک بہت ای خوبصورت کہانی اے

جیہڑی ایس دُنیا دے وچ رہن والے ہر بندے دے لئی شادمانی دا سبب اے۔

آؤ اسی دُعا کریئے:

خُداوند مہربان زندہ جلالی اَسمانی خُدا! اسی تیرے پیارے بیٹے ساڈے خُداوند یسوع مسیح دے

ایس زمین تے آون،انسانی جسم اختیار کرن، دُکھ اُٹھاون، دفن ہون تے جی اُٹھن دے لئی تیرا

شُکر ادا کردے آں۔ اوہنے اپنا لہو وگایا تے اپنے آپ نوں قُربان کردیاں ہوئیاں ساڈی نجات

دے کم نوں پُورا کیتا سی۔

اسی شُکر ادا کردے آں پئی جو کُجھ اسی نہیں کرسکدے سی تُو آپ او ساڈے لئی کیتا اے۔

سانوں فضل دے پئی اسی یوسف دی طرح تیری فرمانبرداری کریئے۔

اج دے سارے ویلے دے لئی اسی تیرا شُکر کردے آں۔ آون والے ویلے دے وچ وی تُو ساڈے نال رہیں تے ساڈے سکھن وچ ساڈی مدد کریں۔ اسی ایہہ سارا کُجھ تیرے سوہنے پُتر ساڈے خُداوند یسوع مسیح دا ناں لیندیاں ہوئیاں منگدے آں آمین۔

آئیں ہم سب اپنی آج کی بات چیت کا آغاز کرنے سے پہلے خُداوند اپنے خُدا سے مدد اور راہنمائی مانگیں۔ آئیے ہم دُعا کریں۔

خُداوند بحر و بر کے خالق اور مالک مسیح یسوع میں ہمارے آسمانی باپ ہم تیرے شکرگزار ہیں کہ تُو ہم سے محبت کرتا ہے۔ تیری بے پناہ محبت ہمیں قوت بخشتی ہے۔ تیرا شکر ہو کہ تُو نے اپنے پیارے بیٹے ہمارے خُداوند یسوع مسیح کو دنیا میں بھیجا، اُس نے معجزات کئے، اپنے کلام کی منادی کی ،نبوت کی۔ اپنا زندگی بخش کلام ہمیں دے دیا ، تیرا کلام ہمارے قدموں کے لئے چراغ اور راہ کی کے لئے روشنی ہے۔

ہم تیرے بر حق اورسچے کلام کے بے حد شکر گزار ہیں جس نے ہمیں اندھیرے سے نکالا ہے ، شیطان کے اختیار سے ہمیں چھڑایا ،ابلیس کے ہر بندھن سے ہمیں آزاد کیا۔ اور ہمارے ہر قسم کے جسمانی اور روحانی معاملات میں راہنمائی کرتاہے۔تیرے اطمینان اور تسلی کے لئے تیرا شکر ہو جو تُو نے ہمارے دلوں میں ڈال دی ہے۔ تیرے کلام کی حکمت کے لئے تیرے بے حد مشکور ہیں ۔یسوع مسیح کے تجسم کی کہانی کے لئے تیرا شکر ادا کرتے ہیں جو تمام بنی نوع انسان کے لئے نجات کی راہ ہے۔ بخش کہ ہم اِس نجات بخش پیغام کو ساری دُنیا میں پھیلانے میں اپنا اپنا کردار ادا کر سکیں۔ ہم یہ سب کُچھ تیرے پیارے بیٹے اپنے خُداوند یسوع مسیح کا نام لیتے ہوئے مانگتے ہیں آمین!

پچھلے سبق میں ہم نے پرانے عہد نامہ کی تاریخ کے متعلق کافی کچھ سیکھا تھا۔ہم نے بابل کی اسیری ، فارس خورس کے دورِ حکومت ، سکندرِ اعظم کے زمانہ، اور ناصرت ، گلیل اور یروشلیم کے جغرافیہ حالات کا جائزہ لیا۔اورہم نے یسوع مسیح کے نسب نامہ پر بھی بات چیت کی کہ متی اور لوقا دونوں ہی یسوع مسیح کے نسب نامہ کا ذکر کرتے ہیں۔متی عبرانی طریقے سے نسب نامہ کا بیان کرتا ہے یعنی یسوع مسیح ابنَ داؤد کا نسب نامہ ۔ ابرہام سے اضحاق پیدا ہوا اضحاق سے یعقوب پیدا ہوا۔لیکن لوقا Greco-Roman طریقے سے نسب نامہ کا بیان کرتا ہے۔نیچے سے نسب نامہ کو بیان کرنا شروع کرتا ہے۔مثلاً جیسا کہ سمجھا جاتا ہے کہ یسوع مسیح یوسف کا بیٹا تھا اور وہ عیلی کا اور وہ متات کا . . . ۔وغیرہ وغیرہ

اگر ہم نسب نامہ کو نظرانداز کرتے ہیں تو ہم یسوع مسیح کو ابنِ داؤد ثابت نہیں کر سکتے۔ اس سے ہم جان لیتے ہیں کہ داؤد سے سلیمان پیدا ہوا اور سلیمان کے شاہی گھرانے سے دوسرے بادشاہوں نے جنم لیا اور جسم کے اعتبار سے پیشن گوئیوں کے مطابق یسوع مسیح داؤد کی نسل کہلایا۔کیونکہ وہ داؤد کے گھرانے اور نسل سے تھا۔اور ہمیں معلوم ہوتا ہے کہ یوسف جو یسوع مسیح کا جسمانی باپ تھا ،وہ بھی داؤد کی نسل سے تھا۔اسی نسبت سے ہم داؤد کے شہر بیت لحم کا بھی ذکر کرتے ہیں۔

متی نسب نامہ میں نسلوں کا شمار بھی دیتا ہے۔ اور نسب نامہ کو زمانوں کے اعتبار سے تین حصوں میں تقسیم کرتا ہے۔ ابرہام سے داؤد تک چودہ پشتیں،اور داؤد سے لے کر

گرفتار ہو کر بابل جانے تک چودہ پشتیں اور گرفتار ہو کر بابل جانے سے لے کر مسیح تک چودہ پشتیں ہوئیں۔

مقدسہ مریم گلیل کے شہر ناصرت میں رہائش پذیر تھی وہ بھی داؤد کی نسل سے تھی۔اور مقدسہ مریم یوحنا کی ماں الیشبع کی رشتہ دار تھی۔الشبع کاہنوں کے خاندان سے تھی ، یعنی وہ ہارون کی اولاد میں تھی۔

در اصل ان نسب ناموں کو بیان کرنے کا مقصد یوسف ، مقدسہ مریم اور یسوع مسیح کے متعلق جاننا ہے کہ وہ کس گھرانے اور اولاد سے ہیں۔ان کے حسب نسب اور رہن سہن کے متعلق جاننے کے لیے ہم نسب ناموں اور نقشہ جات کی مدد لیتے ہیں۔

یسوع مسیح کے زمانہ میں گلیل اور ناصرت اور بیت لحم ،یہودیہ کے صوبے میں شامل تھے۔ ان علاقوں کے لوگوں کو رومی حکومت کی وجہ سے بہت سے مسائل کا سامنا تھا ، مرقس کی انجیل کا مصنف بیان کرتا ہے ہیں کہ کیسے ان علاقوں کے لوگ یسوع مسیح کی گرفتاری کی سازش میں شامل ہوئے،یسوع مسیح کو عدالت کے سامنے پیش کیا حتیٰ کہ مصلوب بھی کر دیا۔

گلیل کے بارے میں ہم نے سیکھا تھا کہ اُسے غیر قوموں کی گلیل کہا جاتا تھا اور یہودی گلیلیوں کو قدر کی نگا ہ سے نہیں دیکھتے تھے۔

جب یسوع مسیح نے یہ سنا کہ یوحنا اصطباغی گرفتار ہو گیا تو آپ گلیل تشریف لے گئے آپ ناصرت چھوڑ کر کفر نحوم جا بسے یہ جھیل کی کنارے زبولون اور نفتالی کی سرحدوں پر واقع ہے۔ تا کہ جو یسعیاہ نبی کی معرفت کہا گیا تھا وہ پورا ہو کہ زبولون کی سر زمین اور نفتالی کی سرزمین جھیل کے پار غیر قوموں کی گلیل (متی 4:12-15) ۔ پہلے وقتوں میں خدانے زبولون اور نفتالی کی سرزمین کو ذلت دی۔ لیکن آخری ایام میں وہ یردن کے پار سمندر کی راہ میں غیر قوموں کی گلیل کو بزرگی دے گا(یسعیاہ 9:1)۔

خداوند یسوع مسیح کے زمانہ میں رومی دورِ حکومت میں ملکِ فلسطین کا شمالی حصہ گلیل کا صوبہ کہلاتا تھا۔ اس صوبہ کے حدود اربعہ اور جغرافیائی شکل و شباہت ایک بڑی تکون کی طرح ہے۔ جس کا اوپر والا کونہ برف سے ڈھکا ہوئے کوہِ حرمون سے ملتا ہے۔ مغرب میں کوہِ کرمل ہے ۔

اردو ترجمہ میں موجود گلیل لفظ عبرانی زبان کے لفظ جلیل سے نکلا ہے جس معنی گول دائرہ کے ہیں ۔ یہ زبولون اور نفتالی کی وراثت تھی ۔ سلیمان بادشاہ نے اپنے دورِ حکومت میں محل اورہیکل کی تعمیر کے لئے صور کے بادشاہ سے سونا اور دیودار لکڑی اور سرو کی لکڑی خرید کر اس کے بدلے میں اس جھیل کے علاقے کے دس شہر دئے تھے (1۔ملوک 9:11)۔ اسی وقت سے یہ علاقہ زیادہ تر غیر یہودیوں کی آباد کاری بن گیا اسی نسبت سے اسے غیر قوموں کی گلیل کہاجاتا تھا۔

صوبہ گلیل میں تازہ اور کثیر پانی موجود تھا۔ اسرائیل کی ساری زراعت کا پینے کا پانی تمام تر یہیں سے حاصل کیا جاتا تھا۔ سر سبزی اور شادابی کی وجہ سے یہاں سبزیوں اور پھلوں کی کثرت تھی۔ گلیل کی جھیل ماہی گیری اور مچھلی کی تجارت کے لئے بہت زیادہ مشہور تھی۔

صوبہ گلیل خداوند یسوع مسیح کی زندگی میں بہت اہمیت رکھتا ہے یہ وہ علاقہ ہے جہاں آپ کی حکمت اور قدو قامت میں اضافہ ہوا۔ اور آپ نے خدا اور آدمیوں کی نظر میں مقبولیت حاصل کی۔ یہیں سے آپ نے منادی کا آغاز کیا اور آپ کی خدمت کا زیادہ تر حصہ اسی صوبے میں گزرا۔

گو آپ صوبہ یہودیہ میں پیدا ہوئے ، وہیں دکھ سہے، وہیں مصلوب کئے گئے، وہیں آپ سالانہ عیدیں منانے جایا کرتے تھے۔ مگر آپ کا زیادہ وقت صوبہ گلیل میں گزرا ''یسوع روح کی قوت سے گلیل کو لوٹا اور آس پاس کے سارے علاقے میں اس کی شہرت پھیل گئی اور وہ ان کے عبادت خانوں میں تعلیم دیتا رہا اور سب اس کی تعریف کرتے تھے''(لوقا 4:14-15)۔

''یسوع تمام گلیل میں پھرتا رہا اور ان کے عبادتخانوں میں تعلیم دیتا اور بادشاہی کی خوشخبری کی منادی کرتا اور لوگوں کی ہر ایک بیماری اور کمزوری دور کرتا رہا اور اس کی شہرت تمام سوریہ میں پھیل گئی اور لوگ سب بیماروں کو جو طرح طرح کی بیماریوں اور تکلیفوں

میں گرفتار تھے اور بدروح گرفتہ اور مفلوجوں کو اس کے پاس لائے اور اُس نے انہیں اچھا کردیا ''(متی 4:23-25)۔

یہوداہ اسکریوتی کے علاوہ یسوع مسیح کے تمام شاگرد گلیل کے رہنے والے تھے۔ آپ کی تبلیغ اور معجزوں کی کثرت گلیل کو نصیب ہوئی۔

خداوند یسوع مسیح کے زمانہ میں رومیوں نے فلسطین کو چار صوبوں میں تقسیم کر دیا تھا۔گلیل ان میں سے ایک تھا، اس پر ہیرودیس انتپاس ۴ ق۔ م سے ۳۹ عیسوی تک حاکم رہا۔ یہ ایک زرخیز علاقہ تھا۔یہاں مختلف قوموں کے لوگ آباد تھے۔یہ علاقہ بڑی بڑی عمارتوں کی وجہ سے بھی مشہور تھا۔

اس علاقہ سے ایک حیران کن بات واقعہ ہوئی جو یہودیوں کے لئے پریشانی کا باعث تھی کہ کیا گلیل کسی اچھی خبر کا پیش خیمہ ہو سکتا ہے۔ناصرت گلیل میں ایک چھوٹا سا قصبہ تھا جہاں یسوع مسیح نے اپنا بچپن اور لڑکپن گزارا۔اور اس سبب سے وہ ناصری کہلائے، لیکن یہودی کے لئے یہ پریشانی کا باعث تھا کہ کیا ناصرت سے کوئی اچھی چیز نکل سکتی ہے ۔ اور دوسری وجہ یہ تھی کہ ناصرت گلیل کے علاقہ میں واقعہ تھا جہاں مختلف اقوام کے لوگ رہتے تھے ، اسلئے یہودی انہیں پسند نہیں کرتے تھے۔جہاں سے ہیرودیس انتپاس نے ہزاروں مزدوروں کو مختلف عمارتیں تعمیر کروانے کے لئے مزدوری کے لئے چنا ۔اسی وجہ سے بہت سے لوگ بیت لحم سے ہجرت کرکے گلیل کے شہر ناصرت آکر آباد ہو گئے تھے۔اور ہیرودیس

اعظم نے گلیل میں بہت سی عمارتیں بھی تعمیر کر وائیں۔اس کے علاوہ بھی کچھ وجوہات ہو سکتی ہیں جن کے باعث بیت لحم کے لوگ ناصرت میں آکر آباد ہو ئے ہوں گے۔اور یروشلیم ہر طرح کی سیاسی چارہ جوئی کا مرکز تھا۔

آئیں ہم بائبل مقدس کے متن کی طرف رجوع کریں۔

در اصل بیت لحم یسوع مسیح کی جائے پیدا ئش ہے۔یعنی جس جگہ یسوع مسیح کی ولادت ہوئی۔

میکاہ نبی بیت لحم کے متعلق پیشن گوئی کرتا ہے ''لیکن اے بیت لحم افراتا اگرچہ تو یہوداہ کے ہزاروں میں شامل ہو نے کے لئے چھوٹا ہے تو بھی تجھ میں سے ایک سردار نکلے گا اور میرے حضور اسرائیل کا حاکم ہو گا۔اور اس کا مصدر زمانہ سابق ہاں قدیم الایّام سے ہے''(میکاہ 5:2)۔

چھوٹا بیت لحم اُس وقت سرفراز ہو گا جب مسیح آئے گا اور وہ کھڑا ہو گا اور گلہ بانی کرے گا۔ وہ بقیہ کو جمع کرے گا۔ اور الٰہی قوت سے ان کو قائم کرے گا۔دنیا کی دوسری قوموں سے ان کی حفاظت کرے گا۔ دوسرے لوگوں پر اُن کا بڑاہ ی اثر ہو گا۔وہ فوجی طاقت کو پسند کرنا چھوڑ دیں گے اور بت پرستی کے شیدائی نہیں رہیں گے۔ وہ ابد الآباد تک اپنا تخت ان میں قائم رکھے گا۔

الٰہی فاتح کی اس تصویر کی تکمیل یسوع مسیح میں ہوئی جس نے طاقت اور قوت کے بل پر نہیں بلکہ رُوح القدس سے فتح حاصل کی وہ بیت لحم کے گاؤں میں ایک معمولی بچے کی طرح آیا تا کہ اُس دنیا کو نجات بخشے جسے یسوع مسیح کی ضرورت ہے۔جب مشرق کے مجوسی اس نئے بادشاہ کی تلاش میں یروشلیم آئے تو میکاہ نبی نے اس کلام نے اُن کی رہنمائی کی جو اُس نے سات سو برس پہلے سنایا تھا۔ متی 6:2 میں آیا ہے ''اے بیت لحم یہوداہ کے علاقے تو یہوداہ کے حاکموں میں ہر گز سب سے چھوٹا نہیں کیونکہ تجھ میں سے ایک سردار نکلے گا جو میری امت اسرائیل کی گلہ بانی کرے گا''۔

میکاہ فلستی سرحد کے قریب ایک گاؤں کا رہنے والا تھا۔ اس سرحد کو مورشتی جات کہا جاتا تھا ۔ یروشلم اس سے ۲۰ میل کے فاصلہ پر واقع تھا۔ عاموس نبی کا گاؤں بھی اسکے قریب ہی تھا۔ اس گاؤں سے مصر اور اسور کو جانے والی اہم شاہراہیں گزرتی تھیں ۔ ایک نوجوان مبشر کے رہنے کے لئے یہ خاموش گاؤں بہت ہی موزوں تھا۔ میکاہ نبی گاؤں کا رہنے والا تھا وہ شہر کے لوگوں پر اعتماد نہیں کرتا تھا۔لیکن اُسے یروشلیم سے بڑی محبت تھی ، اس کے دل میں اس شہر کے لئے بڑی عقیدت تھی۔

بیت لحم در اصل یروشلیم کے جنوب میں واقعہ ایک قصبہ کا نام ہےیعقوب نبی کے زمانہ میں اس کا نام افراتا تھا۔اور یہاں راخل کو دفن کیا گیا تھا۔اسے یہودا ہ کا بیت لحم بھی کہتے ہیں۔یہاں داؤد اپنی بھیڑ بکریاں چرایا کرتا تھا۔اور اسی جگہ اُسے سموئیل نے بادشاہ بننے

کے لئے مخصوص کیا تھا۔اسی وجہ سے اسے داؤد کا شہر کہا جا نے لگا۔کنعان کی فتح۔کے بعد اسے یہودا ہ کا بیت لحم کہا جانے لگا۔یہ رُوت کے سُسر الیملک اور اُسکے خاوند بوعز کا گاؤں تھا۔یہاں ان کا پڑپوتا داؤد بھیڑ بکریاں چرایا کرتا تھا۔اسی جگہ سموئیل نے داؤد کو مسح کِیا تھایرمیاہ کے زمانہ میں بیت لحم کے نزدیک سرائے کمہام تھی۔ لوقا ۲ باب میں جس سرائے کا ذکر ہے وہ بھی یہی ہے اسی جگہ یسوع کی پیدا ایش ہوئی تھی۔اور اس وجہ سے یہوداہ کے اس چھوٹے سے قصبہ کو ہزاروں میں شامل ہونے کے لئے بڑی شہرت ملی۔

میکاہ نبی غریبوں کا بڑا ہی ہمدرد تھا وہ بڑی جرات اور دلیری سے موثر پیغام پیش کرنے کے قابل تھا ۔ وہ اپنے زمانے کے لوگوں سے اچھی طرح واقف تھا۔لہٰذا وہ نہایت اچھے طریقے سے انصاف اور رواداری کے بارے میں بیان کرنے کے قابل تھا۔دکھ اٹھانے والوں کے لئے اس کے دل میں بڑا درد تھا ۔اُس نے ناقابل فراموش الفاظ میں اپنی ہمدردی کا اظہار کیا۔جب اُس نے دیکھا کہ اُس کے ہمسائے اور دوست بے انصافی کا نشانہ بنے ہوئے ہیں تو اُس کا دل نفرت اور حقارت کی آگ سے جلنے لگتا۔ دیہات کا یہ دلیر اور نوجوان مبشر یہوداہ کے لوگوں کا خیر خواہ تھا ۔

اسی بات کے پیش نظر میکاہ بنی یہوداہ کی تسلی اور رہائی کا منتظر تھا ۔ وہ اپنے دل میں ان لوگوں کے لئے درد رکھتا تھا جو غیر اقوام کے ہاتھوں دکھ اٹھا رہے تھے۔ اور اگرچہ بیت لحم اک چھوٹا سا گاؤں تھا تاہم میکاہ اسے سب سے بڑا سمجھتا ہے ۔

میکاہ ایک دیہاتی مبشر تھا۔ یہ دیہاتی مبشر یہوداہ اور اسرائیل کی بری حالت سے واقف تھا۔ اُسے معاشرتی برائیوں کا بہت زیادہ احساس تھا۔حکمران غریب عوام کو دکھ دیتے تھے۔ وہ اس ظلم کا پوری طرح شکار تھے۔اور قاضی لالچ میں پھنسے ہوئے تھے کاہن بد اخلاق تھے۔ وہ غریب غربا کا خون چوستے تھے۔

بنی اسرائیل قوم تباہی بربادی کے موڑ پر آکھڑی ہو ئی تھی۔ شہزادے ، کاہن انبیا اور عوام اس کے زوال کے ذمہ دار تھے۔

''اے بنی اسرائیل کے حاکمو جو عدالت سے عداوت رکھتے ہو اور ساری راستی کو مروڑتے ہو اس بات کو سنو تم جو صیون کو خونریزی سے اور یروشلیم کو بے انصافی سے تعمیر کرتے ہواس کے سردار رشوت لے کے عدالت کرتے ہیں اور اس کے کاہن اجرت لے کر تعلیم دیتے ہیں اور اس کی نبی روپیہ لے کر فالگیری کرتے ہیں تو بھی وہ خدا پر تکیہ کرتے ہیں اور کہتے ہیں کیا خداوند ہمارے درمیان نہیں ؟ پس ہم پر کوئی بلا نہیں آئے گی ''(میکاہ 3:9-11)۔

میکاہ نبی جلاوطنوں کو امید کا پیغام دیتا ہے یہواہ مہربان اور رحم کرنے والا ہے۔ جو توبہ کرنے والے لوگوں پر ایسی رحمت نازل کرے گا جس کے وہ مستحق نہیں۔وہ ضرور جمع ہوں ان پر فضل ہو گا۔

یوسف اور مقدسہ مریم کی منگنی اور شادی

''اب یسوع مسیح کی پیدا ئش اس طرح ہوئی کہ جب اُس کی ماں مریم کی منگنی یوسف کے ساتھ ہو گئی تو اُن کے اکٹھے ہونے سے پہلے وہ رُوح القدس کی قدرت سے حاملہ پائی گئی پس اُس کے شوہر یوسف نے جو راستباز تھا اور اسے بدنام کرنا نہیں چاہتا تھا اُسے چپکے سے چھوڑ دینے کا اراد ہ کیا''(متی 1:18-19)۔

فلسطین کے علاقہ میں منگنی اتنی ہی پکی سمجھی جاتی تھی جیسے کہ شادی۔یونانی زبان میں منگنی کے عہد کے لئے لفظ''عروس''استعما ل ہوا۔استثنا 22:23-24 کے مطابق یہ بات واضح ہو جاتی کہ جب کسی عورت کی کسی مرد کے ساتھ منگنی ہو جاتی تو وہ اس کی بیوی سمجھی جاتی تھی۔ ہمارے اردو ترجمہ میں جہاں لفظ چھوڑ دینے کا ذکر آیا ہے یونانی میں یہاں طلاق نامہ لکھ کر چھوڑ دینے کا ذکر ہے۔بائبل میں بعض جگھوں پر منگیتر کو بیوی کہا گیا ہے۔اور اُس پر لازم تھا کہ منگنی کے وقت سے ہی منگیتر بیوی کی مانند تابعدار رہے(پیدا ئش 29:21 ،استثنا 22:23-24) ۔منگنی توڑنے والا شوہر منگنی توڑنے پر لڑکی کے باپ کو طے شدہ مہر ادا کرتا تھا۔اور اگر منگنی یافتہ لڑکی کسی دوسرے مرد کے ساتھ زنا کرتی تو شریعت میں اس کی سزا سنگسار کرنا تھی ۔

یہودیوں میں لڑکا اور لڑکی اپنی شادی کا فیصلہ خود نہیں کر سکتے تھے بلکہ والدین ان کی شادی طے کرتے تھے ۔ ابرہام نےاپنے بیالیس سالہ بیٹے اضحاق خود بیوی تلاش کی اور اضحاق نے یعقوب کو نہایت واضح حکم دیا کہ اُسے کس سے شادی کرنی ہےاور کس سے نہیں (پیدا

یش 1:28)۔یوں معلوم ہوتا ہے کہ دلہن بننے والی نوجوان لڑکی کو اپنے خاندان کے سرپرست کی موجودگی اور رضامندی کے باجود رسمی طور پر اپنی شادی پر اپنی رضامندی کا اظہار کرنا پڑتا تھا۔جس طرح کے ربقہ نے کیا تھا۔ نسبت کے اعلان کے طور پر مرد اپنی منگیتر کو کوئی تحفہ پیش کرتا تھا۔

جب کسی کی نسبت طے ہو جاتی تو اس کے پابندی اتنی ہی لازم تھی جتنی کہ شادی بیاہ کی۔ میاں بیوی کے لئے شادی کی پابندی عمر بھر لازمی تھی۔ اور خدا کے اس حکم کی کہ ''اس واسطے مرد اپنے ماں باپ کو چھوڑے گا اور اپنی بیوی سے ملا رہے اور وہ ایک تن ہو نگے''(پیدائش 24:2)۔بائبل کے زمانوں کے سب خدا پرست لوگ بڑی باقاعدگی سے تعمیل کیا کرتے تھے۔

اگرچہ موسوی شریعت کے تحت طلاق کی اجازت تھی لیکن خداوند یسوع مسیح فرماتے ہیں کہ اس امر کی اجازت صرف لوگوں کی سخت دلی کے باعث دی گئی تھی(متی 8:19 مرقس 10:5-7)اور حرامکاری کے سبب سے دی گئی تھی (متی 5:31-32)۔

اسرائیلی شادیاں بہت کم عمری میں ہو جاتی تھیں۔ طالمود کے مطابق لڑکی کی عمر کم از بار ہ برس ایک دن ہونی چاہئے۔ اگر کوئی شخص لڑکی کی شادی بیس برس کی عمر تک نہیں کرتا تھا تو یہ اس کی بدنامی کا باعث سمجھی جاتی تھی۔ اور سمجھا جاتا تھا کہ یہ زمانہ کے دستور اور رواج

کو پورا نہیں کر رہا۔لڑکی کی عمر 15 سے 16 سال اور لڑکا اس سے ایک یا دو سال بڑا ہوتا تھا۔تو ان کی شادی کر دی جاتی تھی۔

منگنی میں دو گواہوں کی شمولیت ضروری سمجھی جاتی تھی ۔منگنی کے لئے لڑکے لڑکی کا انتخاب والدین کی ذمہ داری تھی۔ اور منگنی کے وقت لڑکی اور لڑکے کی عمر وغیرہ کے حوالہ سے گفتگو کی جاتی تھی۔یہودی قانون کے مطابق لڑکے کے متعلق پوچھ کی جاتی تھی کہ وہ کس قبیلہ اور شہر سے ہے ۔

رومیوں میں منگنی کےوقت انگوٹھی پہنانے کا رواج تھا۔ اور اس وقت چونکہ یہودی بھی قیصرِ روم کے ماتحت تھے تاہم اس کے بارے میں کچھ نہیں کہا جا سکتا کہ یہودی بھی منگنی پر انگوٹھی پہناتے تھے یا نہیں۔

جب مقدسہ مریم کی شادی ہوئی تو وہ تقریباً ۱۲سے ۱۴ سال کی تھی اور یوسف کی عمر کی ۱۸ سے ۲۰ سال کی تھی۔ اور ان کے والدین نے باہمی رضامندی سے ان کی منگنی طے کی۔اور یوسف پورے طور پر مریم سے منگنی پر راضی تھا۔یہودیہ کے لوگ لڑکے لڑکی کی پاکدامنی کو بڑی ترجیح دیتے تھے۔تاہم ابھی تک یوسف اور مریم کی ایک دوسرے سے ملاقات نہ ہوئی تھی۔

منگنی کے بعد تقریباً ایک سال تک ان کی آپس میں ملاقات نہ ہوئی۔کیونکہ مقدسہ مریم گلیل میں رہایش پذیر تھی اور یوسف یہودیہ میں تھا۔ اسی ایک سال میں مقدسہ مریم

رُوح القدس کی قدرت سے حاملہ پائی گئی اور یوسف کو جب یہ خبر ملی کہ مریم حاملہ پائی گئی تواُس کے لئے اس بات کو قبول کرنا بے حد مشکل تھا۔کیونکہ وہ اصل بات کو سمجھ نہیں پا یا تھا۔یہی وہ بات تھی جس کے متعلق ہم نے بات کی کہ یہودیوں کے نزدیک پاکدامنی کوبڑی اہمیت دی جاتی تھی ۔ یہودی شادی کے رسم و رواج کا پس منظر واقعی حیران کن ہے۔کنوار پن نہ ہونے کی صورت میں یہودیوں کے لئے عورت کو اپنے ہاں رکھنا جائز نہیں تھا۔اسی لئے یوحنا کی انجیل کی تعلیمات کے مطابق یہودی یسوع مسیح پر اعتراض کرتے تھے۔ ایک موقع پر فقیہوں اور فریسیوں نے عورت کو طلاق دینے کے بارے میں یسوع مسیح سے سوال بھی کیا تھا۔ کیونکہ یہودی اپنے رسم و رواج پر بڑی سختی سے عمل کرتے تھے۔

جب مقدسہ مریم حاملہ ہوئی تو الیشبع کو حاملہ ہوئے چھٹا مہینہ تھا، لوقا اپنے انجیل بیان میں یوحنا بپتسمہ دینے والے کی کہانی بیان کرتا ہے۔چنانچہ الیشبع کو یوحنا اصطباغی کی خوشخبری ملی تھی ۔ در اصل جبرائیل فرشتہ پہلے الشبع کے شوہر زکریاہ کے پاس بھیجا گیا تھا۔ زکریاہ کاہن تھا۔ اور وہ دونوں کافی عمر رسیدہ تھے۔اس زمانہ میں کاہنوں کے مختلف فریق تھے جو اپنی اپنی باری پر خدا کے مقدس میں جا کر خوشبو جلاتے تھے ۔ اس وقت زکریاہ کی باری تھی۔چنانچہ وہ خدا وہ کی حضور قربانی گزرانتا ، شکرگزاری کا ہدیہ پیش کرتا تھا۔ایک دن خدا وند فرشتہ جبرائیل خوشبو کے مذبح کے دہنے طرف کھڑا ہوا اسے دکھائی دیا۔

اور جبرائیل فرشتے نے اُس سے کہا خوف نہ کھا تیری دُعا سُن لی گئی ہے اور تیرے لئے تیری بیوی الشبع کے بیٹا ہو گا تو اُس کا نام یوحنا رکھنا۔اوروہ ایلیا ہ کی رُوح اور قوت میں چلے گا کہ والدوں کے دل اولاد کی طرف اور نافرمانوں کو راستبازوں کی دانائی پر چلنے کے لئے پھیرے اور خداوند کے لئے ایک مستعد قوم تیار کرے۔یہ پیشن گوئی کے مطابق تھا جس کے متعلق پرانے عہدنامہ میں بیان کیا گیا تھا(ملاکی 5:4)۔

زکریاہ نے جواب دیا کہ میں اس بات کو کس طرح جانوں؟ کیونکہ میں بوڑھا ہوں اور میری بیوی عمر رسیدہ ہے ۔جبرائیل نے جواب دیا کہ مجھے خدا کی طرف سے بھیجا گیا ہے کہ تم سے کلام کروں اور تم کو اس بات کی خوشخبری دوں۔چنانچہ یہ خدا کی قدرت تھی جو زکریاہ کو دکھائی گئی اور جس کی رویا اُسے دی گئی ۔

زکریاہ نے مقدِس میں رویا دیکھی جب وہ باہر آیا تو بول نہ سکا۔ اس کے بعدا لیشبع حاملہ ہوئی۔اور انہوں نے خدا کے یقین کیا۔ جب الیشبع کو حاملہ ہوئے چھٹا مہینہ ہوا۔لہٰذا وہ یہودیہ میں اپنے گھر ہی رہا کرتی تھی۔

پھر خدا کا فرشتہ جبرائیل گلیل کے شہر ناصرت میں ایک کنواری کے پاس بھیجا گیا ۔جس کی منگنی داؤد کے گھرانے کے ایک مرد یوسف نام سے ہوئی تھی اور اُس کنواری کا نام مریم تھا۔اور فرشتے نے آکر کہا سلام تجھ کو جس پر فضل ہوا ہے ! خداوند تیرے ساتھ ہے۔جبرائیل ایک مقرب فرشتہ ہے جسے بائبل مقدس میں خاص مقام حاصل ہے اس کے

علاوہ ایک اَور فرشتہ میکائیل کا بھی ذکر ملتا ہے۔میکائیل وہ مقرب فرشتہ ہے جس نے ابلیس اور دوسرے نافرمان فرشتوں سے جنگ لڑی۔ وہ ایمانداروں کی دعا کا جواب لانے والے فرشتوں کی خاطر ابلیس سے جنگ بھی کرتا ہے جس کا ذکر دانی ایل کی کتاب میں موجود ہے۔جب دانی ایل نے یرمیاہ نبی کے صحیفہ پر غور کِیا اور اسیری کے عرصہ کی بابت خداوند سے دریافت کِیا جو ستر برس تک رہی ۔ تب ایک فرشتہ آسمان سے دانی ایل کی دعا کا جواب لا یا اور فارس کے موکل (ابلیس کے فرشتے)نے اس فرشتے کے ساتھ ۲۱ دن تک جنگ لڑی اور پھر میکائیل فرشتہ آیااور فارس کے موکل پر غالب آیا۔ جبرائیل اصل میں خدا کا پیغام دینے والا فرشتہ ہے جوخدا کی رویا کا پیغام خدا کے بندوں تک لاتا ہے ۔چنانچہ جبرائیل فرشتے نے دانی ایل پر واضح کِیا کہ کتنا عرصہ بابلی اسیری بر قرا ر رہے گی اور پھر سکندرِ اعظم کا دور بھی آئے گا اور تاریخ رفتہ رفتہ یسوع مسیح کی پیدا ئش تک آگے بڑھے گی۔اور جبرائیل نے دانی ایل کو دکھایا کہ کیسے یروشلیم کی ہیکل تعمیر ہو گی اور یسوع مسیح کی پیدا ئش ہو گی یعنی یہودی جس مسیحا کے آنے کے منتظر تھے۔دانی ایل کی کتاب میں انہیں ستر ہفتے بھی کہا گیا ہے کہ ہیکل کی بحالی میں ستر ہفتے مقرر کئے گئے ہیں۔بنیادی طور پر یہ ایک راز تھا جو دانی ایل پر ظاہر کیا گیا۔69 ہفتے یہودیوں کی بابل سے واپسی کا بیان کرتے ہیں اور 70 واں ہفتہ یہودیوں کی تباہی کا منظر نامہ پیش کرتا ہے جس میں غیر اقوام رومی فلسطین پر قابض ہو گئے۔

چنانچہ جب وقت آیا تو جبرائیل فرشتہ مریم کے پاس بھیجا گیا۔ مریم ایک عبرانی نام ہے ۔ موسیٰ کی بہن کا نام بھی مریم تھا۔ موسیٰ کی بہن مریم کا نام مصری زبان کے لفظ'' ماری '' سے لیا گیا تھا۔ جس کے مطلب ہے ''پیاری'' ۔ عبرانی نام مریم کا لفظی مطلب اس سے قدرے بہتر ہے ۔ عبرانی نام مریم کا مطلب ہے ''پاکدامن''۔

چنانچہ جبرائیل فرشتہ مقدسہ مریم کے پاس جا کر اُسے کہتا ہے سلام تجھ کو جس پر فضل ہوا ہے۔خداوند تیرے ساتھ ہے۔ یہاں فرشتے نے سلام کے لئے جو انداز اپنایا دراصل وہ چالیس سال اور اس سے زیادہ عمر کے بزرگوں کے احترام کے لئے اپنا یا جاتا تھا۔ تجھ پر فضل ہو! اور خدا وند تیرے ساتھ ہو۔یہ روایتی الفاظ تھے جو اکثر سلام کے وقت کہے جاتے تھے۔ مثلاً اگر بازار میں کہیں جاتے وقت کوئی ایسا شخص ملتا جو عہدے یا عمر میں بڑا ہوتا اسے احتراماً ایسے الفاظ ادا کئے جاتے تھے۔لیکن مریم کے لئے یہ الفاظ اسلیے ادا کئے گئے کیونکہ اُس کا مرتبہ انسانی نہ تھا۔

اسی طرح اگر کبھی آپ جاپان جائیں تو آپ کو معلوم ہو گا کہ راستوں میں آتے جاتے اور عبادت گاہوں وغیرہ میں اعلیٰ مرتبے کے لوگوں کو سب سے آگے جگہ دی جاتی ہے۔اسی طرح روم میں بھی اعلیٰ مرتبے کے لوگوں کو خاص اہمیت دی جاتی ہے۔

لیکن یہاں مقدسہ مریم کے بارے میں دیکھیں جو بظاہر دنیا کی نظروں میں ایک عام خاتون ہے لیکن خدا کے نزدیک کس طرح اعلیٰ مرتبہ اسے دیا گیا ہے۔مقدسہ مریم کے علاوہ کتابِ مقدس میں چار ایسے لوگ ہیں جنہیں خاص اہمیت دی گئی ہے ۔

سب سے پہلے حضرت نوح ہیں۔

''مگر نوح خداوند کی نظر میں مقبول ہوا'' خدا نے نوح کو بتایا کہ انسان کی بدی بہت بڑھ گئی ہے اسلئے وہ اسے طوفان سے برباد کر دے گا،اس کے ساتھ خدا نے نوح کو ایک کشتی بنانے کا بھی حکم دیا اور وعدہ کیا کہ وہ اپنا عہد نوح کے ذریعہ قائم کرے گا اُس نے اُسے جانور چننے اور خوراک جمع کرنے کا بھی حکم دیانوح نے سب خدا کے حکم کے مطابق کیا ۔اور وہ خدا کے حضور وفادار ،دیانتدار اور خدا کے سامنے تابعداری کرنے والا شخص تھا۔جب نوح کشتی بنا رہا تھا اُس نے لوگوں میں منادی کی لیکن کوئی اس کی منادی کی طرف نہ پھرا۔ اور اُس نے ۱۲۰ سال تک منادی کی کہ میں خدا کے حضور جھکتا ہوں اور لوگوں سے کہا کہ تم بھی خداوند خدا کے حضور اپنے آپ کو جھکاؤ۔ اور پھر اُس نے خدا کے کہنے سے ایک کشتی بنائی۔نوح کشتی بناتے ہوئے آنے والے خوفناک طوفان کے بارے میں منادی کرتا رہا انہیں بتایا کہ خدا تحمل کر کے ٹھہرا ہوا ہے تاکہ لوگ توبہ کریں ۔ جب نوح ۵۰۰ برس کا ہوا تو خدا نے اُسے تین بیٹے سم، حام اور یافت عطا کئے۔ طوفان سے ایک ہفتہ پیشتر خدا نے نوح کو حکم دیا کہ وہ اپنے خاندان سمیت کشتی کے اندر آجائے۔جب سب اندر آگئے تو خدا نے باہر سے دروازہ بند کر دیا۔

سات دن کے بعد بارش شروع ہو گئی بڑے سمندر کے سب سوتے پھوٹ نکلے اور آسمان کی سب کھڑکیاں کھل گئیں بارش چالیس دن تک ہوتی رہی۔خدا کی برداشت اب اپنی انتہا کو پہنچ چکی تھی۔ ضروری تھا کہ گناہ کی عدالت کی جاتی۔ لہٰذا سب جاندار مر گئے فقط نوح کا خاندان بچا اور ساتھ وہ جانور بھی جو کشتی میں تھے۔

ایک سال اور سترہ دن کشتی میں رہنے کے بعد نوح ، اسکا خاندان اور تمام جاندار زمین پر اترے۔ نوح نے فوراً ایک مذبح بنا یا اور خداوند کے حضور قربانی چڑھائی اس سے خداوند بہت خوش ہوا۔ خدانے نوح اور اس کے بیٹوں کے ساتھ ایک نیا عہد باندھا اُس نے کہا ''بارور ہو اور پھلو اور بڑھو زمین کو معمور کرو''۔

اب پہلی بار انسان کو گوشت کھانے کی اجازت دی گئی ''ہر چلتا پھرتا جانور تمہارے کھانے کو ہوگا ۔۔۔مگر تم گوشت کے ساتھ خون کو جو اُس کی جان ہے نہ کھانا''۔

پھر خدا نے نوح کو آسمان پر ایک قوسِ قزح دکھائی کہ وہ دوبارہ انسان کو یوں طوفان سے ہلاک نہیں کرے گا۔

اس کے بعد ابرہام کا ذکر ملتا ہے ۔ یہودی اور غیر اقوام سب حضرت ابرہام کا احترام کرتے ہیں۔ہر کوئی ابرہام کو پسند کرتا ہے۔ اس کے متعلق بات کرنا چاہتا ہے۔اس کہانی سے تقریباً سبھی واقف ہیں ۔ رومیوں کے خط کے مطابق یہودی اور غیر اقوام سب ابرہام کے ساتھ شریک ہیں۔اور ابرہام کے ساتھ کئے گئے وعدے بنی اسرائیل قوم کی مدد ثابت ہوئے

۔یعقوب کے بارہ بیٹے اسرائیل قوم بنے اور خدا نے انہیں قربانیاں کرنے اور ختنہ وغیرہ کرنے کے احکام دئے۔جنہیں فارسیوں اور رومیوں نے اپنے تسلط میں رکھا۔ یہودی ابرہام کی اولاد ہیں۔ اور ابرہام کی وجہ سے خدا کی خاص امت ہیں۔ابرہام اپنے زمانہ میں زبردست لیڈر تھا،وہ ایمان کا سورما تھا۔

کتابِ مقدس میں خروج ۳۳:۱۳ ایک ایسا حوالہ ہے جس میں موسیٰ اس خاص امت اسرائیل کے لئے خدا کے پاس پہنچا ۔یہاں خدا اپنے بندے موسیٰ سے ہمکلام ہوا۔یہ خدا کے خاص رشتہ کا اظہار ہے ۔یہ خدا کے ساتھ تعلق کی ایک خوبصورت تصویر ہے۔ کہ خدا کس طرح اپنے لوگوں کے ساتھ ساتھ چلتا ہے۔چنانچہ خدا موسیٰ سے رُوبرو باتیں کیا کرتا تھا۔خدا اپنے باقی نبیوں سے رویایا خواب میں باتیں کرتا تھا لیکن موسیٰ سے خدا نے رُوبرو باتیں کیں۔اسی لئے میں موسیٰ کو بہت زیادہ پسند کرتا ہوں۔

موسیٰ بنی اسرائیل قوم کا ہیرو ہے ۔موسیٰ عبرانی زبان کے لفظ موشہ اور مصری زبان کے لفظ میس سے ہے۔ خدانے موسیٰ کو اپنا خادم اور بنی اسرائیل کو مصر کی غلامی سے رہائی دلوانے کے لئے تعلیم و تربیت کی۔ قحط کے زمانہ میں تو بنی اسرائیل کو نیل کی زرخیز وادی میں خوش آمدید کہا گیالیکن جس پہلے شاہی خاندان کے ہاتھ سے حکومت نکل گئی اور اس کی بجائے دوسرے خاندان کا دور ختم ہونے لگا تو نئے حکمرانوں نے پہلی سیاسی پالیسی کو بدل دیا، پھر کیا ہوا، بنی اسرائیل غلام بن کر رہ گئے (اعمال18:7)۔

تعداد میں اضافہ

خروج کی کتاب کے آغاز میں ہم پڑھتے ہیں کہ بنی اسرائیل کی تعداد ملکِ مصر میں بہت بڑھ گئی جب یوسف نے انہیں مصر میں آنے کی دعوت دی تو اُس وقت یعقوب کے خاندان کے ممبران کی تعداد 70 یا 75 لوگ تھے۔ لیکن جب وہ مصر سے نکلے تو بیس برس یا اس سے اوپر کے مردوں کی تعداد چھ لاکھ سے زیادہ تھی۔ (خروج 37:12) ۔ اسرائیل مردوں کو جنگی نقطہ نظر سے گنا جاتا تھا کہ اسلئے بیس سے اوپر ہے لوگوں کو شمار کیا جاتا تھا جو بالغ اور جنگ کے قابل ہوتے تھے۔ اگر ایک بیس برس کے نوجوان کے ساتھ ۴ یا ۵ لوگوں کو اوسطاً شامل کیا جائے تو شاید مصر سے ۲۴ سے ۳۰ لاکھ لوگ روانہ ہوئے تھے۔ یہ اسرائیلی بزرگوں سے کئے ہوئے وعدہ کے مطابق تھا:

۱۔ اسرائیل کی اولاد برومند ہو گئی

۲۔ اور فراوان اور نہایت زور آور ہو گئی

۳۔ اوروہ ملک ان سے بھر گیا (خروج 7:1)

۴۔اسرائیلی ہم سے زیادہ اور قوی ہو گئے(9)

۵۔ جب وہ اور زیادہ ہو گئے (10)

۶۔ وہ اتنا ہی زیادہ بڑھتے اور پھیلتے گئے (12)

۷۔ وہ اور بڑھے اور بہت زبردست ہو گئے(20)

ایک عالم اس کے بارے میں لکھتا ہے:

مصر میں یہ خاندان ایک قوم بن گیا۔ ان کی تعداد اس قدر بڑھ گئی کہ حکمران فرعون خوفزدہ ہو گیا۔اس نے کہا فرض کریں اگر کوئی دشمن مصر پر حملہ کرے تو کیا یہ غیر ملکی دشمن کا ساتھ نہیں دیں گے؟ اُس نے غور کیا کہ اپنے لوگوں کو ان بڑھتے ہوئے عبرانیوں سے کیسے بچائے اس نے فیصلہ کیا کہ کا حل بچوں کو قتل کرنا ہے۔ سو اُس نے چھوٹے عبرانی بچوں کو دریائے نیل کے مگرمچھوں کے آگے ڈال دینے کا حکم دیا۔ تو باقی ماندہ نسل ختم ہو جائے گی ،منصوبہ پر عمل ہوا لیکن فرعون ناکام ہو گیا۔

موسیٰ بنی اسرائیل کو رہائی دینے والا خدا کا چنا ہوا وسیلہ تھا۔ خوفناک آفتوں کے وسیلہ سے انہوں نے رہائی پائی۔ وہ مصر سے روانہ ہوئے۔ کوہَ سینا ان کی پہلی منزل تھی۔ یہاں اُنہوں نے خدا کے جلال کا نظارہ دیکھا۔اور پھر نہایت سنجیدگی سے اُس کے ساتھ ایک عہد باندھا اس عہد کی بنیاد مصر کی غلامی سے رہائی تھی۔ یاد رہے کہ یہ مخلصی اس سبب سے نہیں تھی کہ بنی اسرائیل اخلاقی طور پر دوسری قوموں سے بہتر تھی بلکہ یہ خدا کی بے پناہ محبت کی وجہ سے تھی۔ خدا کا یہ مطالبہ تھا کہ 'تم پاک ہو کیونکہ خداوند تمہارا خدا پاک ہے' دس احکام پاکیزگی کے اعلیٰ معیار کا خلاصہ ہیں جس کا وہ اپنے لوگوں سے مطالبہ کرتا ہے۔لہٰذا عبادت اور اخلاقی زندگی دونوں انسان کے لئے ضروری ہیں اور خدا کی برکتیں حاصل کرنے کے لئے فرمانبرداری اور خدمت دونوں لازمی ہیں۔تب قربانی کی رسم شروع کی گئی تاکہ گنہگاروں

کے لئے معافی کا ذریعہ ہو سکے۔ اور انسان کو یاد دلایا جا سکے کہ گناہ کی مزدوری موت ہے اور بغیر خون بہائے معافی نہیں۔

آخری یعنی دسویں آفت پر خداوند خدانے نے بنی اسرائیل مصر سا نکالا ، دسویں آفت مصریوں کے پہلوٹھوں کا مارا جانا تھا۔ لیکن یہودیوں کے محفوظ رہے کیونکہ ان کی دروازوں پر فسح کے ذبح کئے ہوئے برہ کا خون تھا۔

فسح کا مقرر کیا جانا برّے کے خون کے دھبے دروازوں کی چوکھٹ پر لگائے جاتے تھے، یہ خدا کی رحمت کی سالانہ یادگار تھی۔ جب ملک پر دسویں آفت آئی اور بنی اسرائیل بچ گئے۔ اس رسم سے یہ سیکھنے کا موقع ملتا ہے کہ معافی صرف خون سے ملتی ہے۔ فسح خدا کے برّے کی عظیم قربانی کو پیش کرتا ہے۔ یہ وہ برّہ ہے جو دنیا کا گناہ اٹھا لے جاتا ہے(یوحنا 1:29)۔ یسوع فسح کے آخری برّے کے طورپر آیا جب اُس نے اپنے آپ کو اپنے لوگوں کی قربانی کے لئے پیش کر دیا۔

کسی عالم کا کہنا ہے:

بے عیب برّہ مسیح کی شخصیت اور قربانی کو پیش کرتا ہے جس کا خون سب کے گناہوں کے لئے بہایا گیا ہر گھر کی چوکھٹ پر خون لگائے جانے کی حقیقت یہ بتاتی ہے کہ بشر کو گناہ کی سزا سے نجات حاصل کرنے کے لئے یسوع مسیح کے خون کی ضرورت ہے۔

خدا کے لوگوں کی حکومت کی تنظیم اس طرح ہوئی کہ موسیٰ نبی بھی تھا۔اور شریعت کا لانے والا بھی۔ اس وجہ سے وہ خدا کی طرف سے بولنے والا تھا۔ ہارون کہانت کے عہدے پر مقرر تھا۔ نافرمانی کرنے کے باعث موسیٰ وعدہ کی ہوئی سرزمین میں داخل نہ ہو سکا۔اس کی وفات کے بعد یشوع لوگوں کو لیڈر بنا۔

بنی اسرائیل نے موسیٰ کی رہنمائی میں مصر سے روانگی کے وقت خداوند خدا کی فسح منائی۔ ہر ایک خاندان نے الٰہی ہدایت کے مطابق ایک سالہ برے یا بکری کے بچے کو ذبح کیا اور اُس کا خون اپنے دروازوں کی چوکھٹوں پر لگا یا جب الٰہی عدالت شروع ہو ئی تو جن دروازوں پر خون کا نشان تھا۔ انہیں موت کا فرشتہ چھوڑ گیا۔ اس موت کے بدلے ہر اسرا ئیلی خاندان کا پہلوٹھا بیٹا خداوند کا ہے۔

خروج کے بعد خدا وند خدا دن کو بادل کے ستون میں اور رات کو آگ کے ستون میں اپنے لوگوں کے ساتھ ساتھ چلتا تھا۔ یہ بادل کا ستون مصری فوجوں اور بنی اسرائیل کے درمیا ن حائل ہو گیا اور مصریوں کو آگے بڑھنے سے روک دیا پھر خدا نے زبردست ہوا چلائی اور اسرا ئیلیوں کے گزرنے کے لئے سمندر میں راستہ بن گیا۔لیکن جب مصریوں نے اس راستے پر چلنے کی کوشش کی تو وہ پانی میں دوب گئے۔

موسیٰ کی زندگی کے اختتام پر یشوع بنی اسرائی کا رہنما بنا جسے پہلے ہی موسیٰ نے اپنا جانشین مقرر کر لیا تھا ایک گیت میں موسیٰ (استثنا 32باب) میں خداکی حمد و تعریف کرتا

اور یہ یاد دلاتا ہے کہ خدا نے کس طرح بنی اسرائیل کو مصر سے رہائی دلائی اور بیابان کے سفر میں ان کی پرورش کی۔

''اور مردِ خدا موسیٰ نے جو دُعایِ خیر دے کر اپنی وفات سے پہلے بنی اسرائیل کو برکت دی وہ یہ ہے۔ خداوند کوہِ سینا سے آیا اور شعیر سے اُس پر آشکارا ہوا۔ وہ کوہِ فاران سے جلوہ گر ہوا۔اس کے دہنے ہاتھ پر ان کے لئے آتشی شریعت تھی۔وہ بے شک قوموں سے محبت رکھتا ہے۔اُس کے سب مقدس لوگ تیرے ہاتھ میں ہیں۔اور وہ تیرے قدموں میں بیٹھے،ایک ایک تیری باتوں سے مُستفید ہو گا۔موسیٰ نے ہم کو شریعت اور یعقوب کی جماعت کے لئے میراث دی''(استثنا 33:1-4)۔

پھر ایک قبیلہ کو برکت دینے کے بعد وہ کوہِ نبو پر گیا جہاں سے وہ اپنی موت سے پیشتر ملکِ موعود کو دیکھ سکا۔ لیکن اُس میں داخل نہ ہو سکا۔ اس کو خداوند نے ملکِ مصر میں فرعون اور اُس کے سب خادموں اور اس کے سارے ملک کے سامنے سب نشانوں اور عجیب کاموں کے دکھانے کو بھیجا تھا یوں موسیٰ نے سب اسرائیلیوں کے سامنے زور آور ہاتھ اور بڑی ہیبت کے کام کر دکھائے۔

موسیٰ اپنی وفات کے وقت 120 برس کا تھا اور نہ تو اُس کی آنکھ دھندلائی اور نہ اُس کی طبعی قوت کم ہوئی تھی۔ اور بنی اسرائیل موسیٰ کے لئے ۳۰ دن تک موآب کے میدانوں میں روتے رہے۔

مقدسہ مریم پر خدا کا خاص فضل ہوا ۔ ایسا فضل جو داؤد پر نہ ہوا۔ سلیمان پر نہ ہوایا کسی اور پر نہ ہوا

عبرانی لفظ ''یشوع'' جسے یونانی میں ''یسوع '' کہا جاتا ہے اور جس کا مطلب خداوند ہماری نجات ہے۔ اگرچہ کلامِ مقدس کے مطابق لوگوں کے اپنے اپنے نام بھی تھے لیکن خدا اُنہیں خاص نام دیتا تھا۔

جس طرح خدا نے زکریاہ سے کہا کہ وہ اپنے بیٹے کا نام یوحنا رکھے ۔اور الشبع کے حاملہ ہونے سے لے کر یوحنا کی پیدا ایش تک وہ بول نہ سکا لیکن اُس کی پیدایش پر زکریاہ نے وہ نام تختی پر لکھ کر دکھایا جو اُسے خدا کی طرف سے بتایا گیا تھا۔ اگر خدا کی طرف سے اُنہیں کوئی نام نہ دیا جاتا تو عین ممکن ہے وہ اپنے ماحول کے مطابق کوئی روایتی نام چنتے۔ جس کا کوئی نہ کوئی خاص مطلب ہوتا تھا لیکن خدا اُنہیں اپنی طرف کوئی اَور خاص نام دیتا تھا۔ یوحنا وہ نام تھا جو انہیں خدا کی طرف سے ملا تھا۔اور اسی طرح یسوع بھی خدا کی طرف دیا ہوا نام تھا،اور پرانے عہد نامہ میں پیشن گوئی کی گئی تھی کہ لوگ مسیحا کے زمانہ میں نجات پائیں گے۔ اور پہلی صدی مسیحی میں یہودی رہنما اسی بات کے منتظر تھے کہ مسیح آئے ۔اور انہیں دشمنوں کے قبضہ سے رہائی دلائے۔یسوع مسیح کا مطلب صرف نجات نہیں بلکہ حقیقی نجات ہے۔ وہ اقوام جو اس کو تسلیم کرتی ہیں وہی ترقی کرتی ہیں۔وہ ایسے مسیحا کے انتظار میں تھے جو بابل، فارس اور روم جیسی حکومتوں کو برباد کرے۔ تاہم فریسی ،صدوقی اور اسینی خدا کی

نجات کے منتظر ضرور تھے لیکن وہ خدا کی نجات کو سمجھ نہیں پائے۔یہ تمام فرقے مسیح کی آمد کے بارے میں غیر متفق تھے۔زیلوتیسی ایک سیاسی جماعت تھی جو رومی حکومت اور تسلط کے سخت خلاف تھی ۔

نیا عہد نامہ میں متی رسول اپنے انجیلی بیان میں ایک خاص لفظ عمانو ایل کا ذکر کرتا ہے۔عمانو ایل جس کا مطلب ہے خدا ہمارے ساتھ۔ اس کااشارہ یسوع مسیح کی طرف ہے ۔

یسعیاہ مسیح کے تجسم کا ذکر کرتا ہے جو نئے عہد نامہ میں ممکن ہوا۔عبرانی اور ارامی صحائف اس کا بیان کرتے ہیں اور ہفتادی ترجمہ بھی ان پیشن گوئیوں کا گواہ ہے۔

یسعیاہ 14:7 میں یوں بیان ہے ''دیکھو ایک کنواری حاملہ ہو گی اور بیٹا پیدا ہوگا اور وہ اُس کا نام عمانوایل رکھے گی''۔

آٹھویں صدی قبل از مسیح کے آخری چالیس سالوں میں عظیم انسان پیدا ہوئے جن میں ایک یسیعاہ نبی بھی ہیں ۔یسعیاہ نبی اسرائیل کی جنوبی سلطنت میں خدا کا کلام سنا یا کرتا تھا۔

یسعیاہ یروشلیم میں پیدا ہوا ۔ یسعیاہ نے اپنے زمانہ کا اعلیٰ علم حاصل کیا تھا اوراسے اچھی تربیت نصیب ہو ئی۔ وہ روحانی اور جسمانی صفات سے بہرہ ور تھا۔ اُس کا مزاج اور

شخصیت قابل رشک تھی۔ ان خوبیوں کی وجہ سے اس کی خدمت بہت زیادہ کامیاب رہی۔ دوسرے قوموں اور تاریخِ عالم کا اسے بہت زیادہ علم تھا۔

اسرائیل کو اس لئے فلسطین میں لایا گیا تھا تاکہ وہ ارد گرد کی قوموں کو مذہبی اقدار سے روشناس کروائے اور انہیں ایک خاص پیغام دے۔ یہ فرض ادا کرنے کی بجائے انہوں نے اپنی ہمسایہ قوموں کی پیروی شروع کر دی۔و ہ ان قوموں کو سکھانے کی بجائے ان سے سیکھنے لگے۔ بعل کی پرستش ان دنوں عام ہوتی تھی۔ توہم پرستی عام تھی۔ انسانیت کا معیار بہت گھٹیا ہو چکا تھا۔ روحانی فلاح و بہبود کی طرف توجہ دینے کی فرصت نہ تھی۔

تیسری اور چوتھی صدی قبل از مسیح میں عہدِ عتیق کے عبرانی نوشتوں کا ترجمہ یونانی میں کیا گیا اسے عام طور پر سپٹواجنٹ کہا جا تا ہے۔اس کے لغوی معنی ۷۰ کے ہیں۔اس نسبت سے اسے ہفتادی ترجمہ یا ستروں کا ترجمہ بھی کہا جاتا ہے۔در اصل سکندرِ اعظم کے زمانہ میں ستر یہودی بزرگوں نے عبرانی صحائف کا ترجمہ یونانی زبان میں کیا تھا اسلئے پرانے عہدنامہ کے اس یونانی ترجمہ کو ہفتادی ترجمہ کہا جاتا ہے۔اس سے پہلے اسور،بابل اور فارس کے زمانوں میں یہودی عبرانی صحیفوں کو ہی پڑھتے تھے۔بعد ازاں سکندرِ اعظم کے دور میں پرانے عہد نامہ کا یونانی زبان میں بھی ترجمہ کیا جو مصر میں سکندریہ کے مقام پر اسرائیل کے ستر بزرگوں نے کیا تھا۔

چنانچہ ابنِ مریم کی حیثیت عہدِ عتیق میں یہواہ خدا نے بیان کیا بائبل مقدس کے سامی زبان میں ترجمہ میں یسوع مسیح کو خدا کی کاربن کاپی کہا گیا ہے یعنی اپنے باپ خدا کے عین مشابہ۔اور لفظ بیٹا ، خدا باپ کی خوبیوں کا اظہار کرتا ہے۔

بعض یسوع مسیح کو ابنِ ابرہام کہتے ہیں۔ یعنی ابرہام کا فرزند۔ نسل کے اعتبار سے یسوع مسیح ابنِ ابرہام ہے۔ ابرہام کی ساری اولاد اُس کے ایمان کی پیرو کار تھی اسی لئے وہ ابرہام کے فرزند تھے۔وہ موسیٰ کی شریعت کے ماننے والے تھے۔

جب یسوع مسیح ۳۰ سال کے ہوئے تو وہ بیابان میں یوحنا اصطباغی کے پاس گیا اور بپتسمہ لیا۔ اُس نے رُوح کو کبوتر کی مانند اترتے اور اپنےاوپر آتے دیکھا اور دیکھو آسمان یہ سے یہ آواز آئی کہ یہ میرا پیارا بیٹا ہے اس سے میں خوش ہوں۔

لیکن بعض اوقات فقیہ فریسی یسوع مسیح کو بعلز بُول یعنی شیطان کا فرزند بھی کہتے تھے ۔ یعنی وہ یسوع مسیح کو شیطان کا پیروکار سمجھتے تھے۔کہ یہ شیطان کی مدد سے معجزات کرتا ،لوگوں کو حیران کر اپنے پیروکار بنانے کی کوشش کرتا ہے ۔

وہ خدا باپ کے عین مشابہ تھا۔اُس کی بادشاہی کا آخر نہ ہوگا۔یہواہ کا یہ وعدہ بیان کرتا ہے کہ وہ داوًد کی طرح کا بادشاہ اپنی مملکت کو دے گا۔یہاں داوًد کے بیٹے سلیمان کا ذکر نہیں ہورہا جس نے ہیکل بنائی بلکہ مستقبل میں آنے والے اُس فرزند کی بات ہو رہی تھی جس کی

بادشاہی ابدی ہو گی۔داؤد بیان کرتاہے کہ یہ پیشن گوئی مستقل بعید میں آنے والے بیٹے کا ذکر کرتی ہے۔

مریم نے اس بات کو سمجھا کہ جبرائیل فرشتہ موعودہ مسیح کی بات کر رہا ہے۔جس کے آنے کا وعدہ پیشتر سے کیا گیا ہے۔داؤد کا زمانہ تقریباً ۱۰۰۰ ق۔م میں تھا۔داؤد وہ بادشاہ تھا جس نے خدا کا گھر بنانے کی خواہش کا اظہار کیا ۔ وہ ایک شاندار مقدِس ہو گا لیکن خدا نے اُس سے کہا کہ تُو میرے لئے گھر نہیں بنائے گا کیونکہ تیرے ہاتھ خون آلود ہیں۔خداوند خدانے اُسے فرمایاکہ میں تجھے ایک بیٹا بخشوں گا وہ میرے لئے ایک گھر بنائے گا ۔اور میں اُس کی سلطنت ابد تک قائم رکھوں گا۔

چنانچہ داؤد اس نبوت اور وعدہ کو سمجھ گیا کہ جس بیٹے کی سلطنت ابد تک قائم رکھنے کی بات کی گئ ہے وہ اُس کے بیٹے سلیمان نہیں بلکہ مستقبل بعید میں اُس کی اولاد میں سے پیدا ہونے والی بیٹے کی بادشاہی ہو گی۔وہ ابد تک داؤد کے تخت پر بیٹھے گا۔ابد سے مراد ہے خدا ضرور ایسا کرے گا۔ وہ کبھی اس کی سلطنت کا خاتمہ نہ کرے اور کبھی اسکی بادشاہی کا خاتمہ نہ ہو گا۔اسی لئے داؤد اپنے مزامیر میں یسوع مسیح کی بابت پیشن گوئیاں کرتا ہے کہ تُو نہ اپنے مقدس کو پاتال میں رہنے دے اور نہ اُس کے سڑنے کی نوبت آئے گی۔(زبور 16 واں)۔

زبور ۱۶ مسیحائی زبور ہے اس میں مسیح کی شخصیت کو بیان کرتا ہے کہ مسیح موعود جو آنے والا ہے حیات کا چشمہ ہے۔ اس زبور کا سرنامہ داؤد کا مکتام ہے۔ مکتام سنہرے کو کہتے ہیں ۔ چنانچہ داؤد نبی اس زبور کو سنہرے کہتے ہیں کیونکہ یہ مسیح یسوع کے متعلق ہے۔

''کیونکہ تُو نہ میری جان کو پاتا ل میں رہنے دے گا اور نہ اپنے مقدس کو سڑنے دے گا''۔

یہاں یسوع مسیح کی مصلوبیت اور اس کے دفن کا ذکر ہو رہا ہے ۔ داؤد نبی اس بات کی پیشن گوئی کرتے ہیں کہ موعودہ مسیح اپنے لوگوں کی نجات کے لئے دکھ برداشت کرنے کےبعد اپنا خون بہائے گا اور اپنی جان تمام بنی نوع انسان کے لئے فدیہ میں دے گا۔ چنانچہ یسوع مسیح نے خود کو قربان کر دیا اور میرے اور آپ کے گناہو ل کو اُس نے اپنے اوپر لے لیا۔ چنانچہ پھر یسوع مسیح کو صلیب پر سے اتا را گیا ور دفن گیا ۔ تین دن رات یسوع مسیح قبر میں رہے لیکن قبر یسوع مسیح کو ہمیشہ کے لئے اپنی قید میں نہ رکھ سکی ۔ چنانچہ یسوع مسیح فتح کے نعرے کے ساتھ جی اٹھے۔ لٰہذا داؤد نبی کی یہ نبوت پوری ہوئی کہ تُو نہ میری جان کو پاتال میں رہنے دے اور نہ اپنے مقدس کو سڑنے دے گا۔

مریم کو خداوند کی طرف سے اُس وقت حیران کن خوشخبری ملی جیسے الیشبع کو ملی تھی اور اسے حاملہ ہوئے چھٹا مہینہ تھا۔پیدایش 14:18 میں جیسے سارہ کو بیٹے کی خوشخبری ملی

تھی ۔مریم نے اپنے آباؤ اجداد سے بھی زیادہ خوشی کا اظہار کِیا۔اور اس کو عہدِ عتیق کی ہر شخصیت سے بڑھ خوشی ملی کیونکہ اس پر خاص فضل ہوا۔

فرشتے نے مریم سے کہا خوف نہ کر خدا کی طرف سے تجھ پر فضل ہوا ہے تیرے بیٹا ہو گا اُس کا نام یسوع رکھنا وہ بزرگ ہو گا اور خدا کا تعالیٰ کا بیٹا کہلائے گا اور خدا وند خدا اُسکے باپ داؤد کا تخت اُسے دے گا اور وہ یعقوب کے گھرانے پر ابد تک بادشاہی کر ے گااور اسکی بادشاہی کا آخر نہ ہو گا ۔ مریم نے فرشتے سے کہا کہ یہ کیونکر ہو گا جبکہ میں مرد کو نہیں جانتی۔مریم نے زکریاہ کی طرح فوراً قبول نہ کِیا بلکہ اُس نے پوری جانکاری کی۔زکریاہ اور مریم کے ایمان میں یہ ایک بنیادی فرق ہے۔

لہٰذا فرشتے نے مریم سے کہا کہ خدا تعالیٰ کی قدرت تجھ پر سایہ ڈالے گی۔اور اس سبب سے وہ مولودِ مقدس خدا کا بیٹا کہلائے گا۔یاد رکھیں خدا کے کچھ بھی ناممکن نہیں۔ اسی لئے خدا پرانے عہد نامہ میں فرماتا ہے ''میں جو ہوں سو میں ہوں''۔

خدا ابرہام کے پاس آیا اور سارہ کے ہاں بیٹا پیدا ہوا۔ مریم کے پاس اس سے بھی بڑا ایمان تھا۔ابرہام کے پاس وہ ایمان تھا جس کے تحت اُس نے اپنے آباؤ اجداد کو چھوڑ دیا جس کے بارے میں خدا نے وعدہ کیا کہ اپنے ناطے داروں کے بیچ سے نکل اور اور ملک میں جا جو میں تجھے دوں گا، اور تیری اولاد اُس میں ہو گی۔ اور ابرہام اور سارہ نے ایسا ہی کِیا۔ ابھی تک ابرہام کا نام ابرام ہی تھا ۔ خدا نے اُس کا نام تبدیل کرکے ابرہام رکھا تھا۔اُس نے خدا پر

بھروسہ کیا۔ابھی اُس کے ہاں کوئی اولاد نہ تھی۔اور اس کے سارے گھرانے کا اور جو کچھ اُس کا تھا اُس کا نوکر الیعزر اُس کا مختار تھا۔ اگرچہ ابرہام کی اپنی کوئی اولاد نہ تھی، وہ کوئی بچہ گود لے سکتا تھا۔یہ ابرہام کے ایمان کا ایک حیران کن قدم ہے۔ چنانچہ خدا نے ابرام کا نام تبدیل کر کے ابرہام رکھا۔

سارہ نے اپنی لونڈی ابرہام کو دی اور اُس سے ابرہام کے ہاں اسمٰعیل پیدا ہوا۔ابرہام چھیاسی برس کا تھا جب اُس سے اسمٰعیل پیدا ہوا۔ لیکن وہ وعدہ کا فرزند نہ تھا۔ وعدہ کا فرزند اضحاق ہی تھا۔

پیدایش 18 ویں باب میں خداوند اور دو فرشتے ابرہام کے پاس آئے انہوں نے ابرہام کے پاس سے کھانا کھایا۔اور ابرہام کو برکت دی کہ میں پھر موسم بہار میں تیرے پاس آؤنگا اور دیکھ تیری بیوی سارہ کے ہاں بیٹا ہوگا۔ سارہ اور ابرہام ضعیف اور عمر رسیدہ تھے اور ساری کی وہ حالت نہ رہی تھی جو عورتوں کی ہوتی ہے۔ سارہ اس بات پر ہنسی کے اس قدر عمر رسیدہ ہو کر بھی خدا کے حضور میرے لئے کوئی شادمانی ہو سکتی ہے۔پھر خداوند نے کہا کہ سارہ کیوں اس بات پر ہنسی؟ تب سارہ انکار کر گئی کہ خدا وند مَیں نہیں ہنسی۔ خداوند نے جواب دیا سارہ تُو ہنسی۔ اور خدا وند نے کہا کیا خدا وند کے نزدیک کوئی بات مشکل ہے؟تب وہ مرد وہاں سے لُوط کی طرف چل دئے۔

بزرگ ابرہام اور سارہ کا موعودہ فرزند اضحاق تھا ۔ جوانی کے عالم میں اضحاق فرماں روا بیٹے کی حیثیت سے اپنے باپ ابرہام کے ہاتھوں قربان ہونے کے لئے بھی تیار تھا جب وہ سینتیس برس کا تھا تو اس کی ماں سارہ کا انتقال ہو گیا چالیس برس کی عمر میں اس کی ربقہ کے ساتھ شادی ہوئی لیکن وہ بھی اپنی ساس کی طرح کچھ دیر تک بانجھ ہی رہی اضحا ق جب ساٹھ برس کا ہوا تو اس کے ہاں ربقہ کے بطن سے یعقوب اور عیسو پیدا ہوئے بڑھاپے میں اُس کی آنکھیں دھندلا گئیں اور اس کا بیٹا یعقوب اسے دھوکا دے کر اپنے بھائی عیسو کی بر کت لے گیا اضحاق نے ۱۸۰ برس کا ہو کر وفات پائی ۔

لیکن جب مریم کو فرشتے نے پیغام دیا تو وہ نہیں ہنسی کیونکہ اس کی عمر تو ابھی ۱۲ سے ۱۴ سا ل کی تھی۔بلکہ وہ اپنی عمر کے حساب سے ایک دم خوفزدہ ہوگئی کہ یہ کیسا پیغام ہے؟ اُس نے سوچا کہ لوگ اُس کے بارے میں کیا خیال کریں گے ۔مریم تو ابھی بالغ ہونے کو تھی۔ جبکہ زکریاہ بھی عمر رسیدہ ہو چکا تھا۔اُس نے فوراً خدا کی پیغام کو قبول کِیا۔

پرانے عہد نامہ سموئیل کی کتاب میں ایک اور شخص کا ذکرالقانہ کا ذکر ملتاہے۔القانہ سموئیل نبی کا باپ اور حنّہ کا شو ہر تھا وہ اپنی بیوی حنّہ کو بہت چاہتا تھا۔ لیکن خدا وند نے حنّہ کا رحم بند کر رکھا تھا۔القانہ کی ایک اور بیوی فننّہ تھی ،اس کے بیٹے بھی تھے۔ چنانچہ وہ حنّہ کو بے اولاد ہونے کی وجہ سے چھیڑتی تھی۔اور حنّہ کا دل پریشان ہو جاتا تھا۔

القانہ ہر سال اپنے شہر سیَلا میں قربانی گزراننے جاتاتھا۔ عیلی کاہن بھی وہاں رہتا تھا۔القانہ کی دوسری بھی فننہ چونکہ اولاد والی تھی وہ اکثر حنّہ کو دکھ پہنچانے والی باتیں کیِا کرتی تھی ۔چنانچہ حنہ نے اپنے دل خداوند کی طرف لگایا اور اُسی سے فریاد کی ۔ کیونکہ وہی مہیب اور قادر خدا ہے ۔ عیلی خداوند کی ہیکل کے چوکھٹ پر بیٹھا تھا اور حنّہ نہایت دلگیر تھی سو وہ خدا وند سے دعا کرنے اور زار زار رونے لگی۔عیلی کوگمان ہوا کہ شاید وہ نشہ میں ہے۔سو عیلی نے اُس سے کہا تُوکب تک نشہ میں رہے گی ؟ اپنا نشہ اتار۔ حنّہ نے جواب دیا نہیں اے میرے مالک میں تو غمگین عورت ہوں میں اپنی فکروں اور دکھوں میں پڑی ہوں۔ چنانچہ خداوند نے حنّہ کو یاد کیِا وہ حاملہ ہوئی اس کے ہاں بیٹا ہوا سو اُس نے اُس کانام سموئیل رکھا۔ سو وہ سموئیل کو سَیلا میں عیلی کے پاس لائی کہ وہ خدا کا کاہن بنے۔

چنانچہ وہ لڑکا سموئیل بڑھتا اور قوت پاتا گیا۔ اور خدا کا رُوح اُس میں کام کرتا تھا۔ عیلی کے بعد اُس نے سیَلا میں موجود عبادت خانہ کا چارج سنبھالا۔ وہ خدا وند خدا کی طرف سے بنی اسرائیل کا پہلا قاضی بھی مقرر ہوا۔اور وہ نبی بھی تھا۔اور اُس کی ماں کی دُعا کے جواب میں خدا نے اُسے کاہن بھی مقرر کیِا کہ خدا وند کے گھر میں اُس کی مذبح کی خدمت گزاری کا کام کرے۔

سموئیل نبی اسرائیل کا آخری قاضی تھا (1۔ سموئیل 17:7)۔ اُسے پرانے عہدنامہ کی تاریخ میں بڑا مقام حاصل ہے۔ کیونکہ وہ قضات اور بادشاہت کے زمانوں کے درمیان ایک

پل کا کام کرتا ہےاُس نے اسرائیل میں انبیا زادوں کی جماعت کی بنیاد رکھی۔ اس کی خدمت اور شخصیت کے کئی پہلو ہیں:

۱۔ سموئیل کے والدین افرائیم میں رہتے تھے سموئیل کا باپ القانہ چونکہ افرائیم میں رہتا تھا اس لئے بعض لوگ کہتے ہیں کہ سموئیل قربانی نہیں کر سکتا تھا لیکن سموئیل لاویوں کے گھرانے سے منسلک تھا اسلئے وہ کہانت کے فرائض انجام دے سکتا ہے (1۔تواریخ 34,33,27,23,23:6)۔ حنّہ نے خدا سے منت مان کر لیا تھا اسلئے سموئیل کو اس کے والدین نے خداوند کے گھر میں اس کی خدمت کے لئے دے دیا۔

۲۔ دودھ چھڑانے کےبعد اس کے ماں باپ اُسے سیلا میں عیلی کاہن کے پاس اسے چھوڑ گئے جس کے اپنے بیٹے شریر تھے۔

۳۔ سموئیل کو خدا وند کی طرف سے رویا ملا کہ خدا عیلی کے خاندان کو فنا کر دے گا

۴۔ سموئیل اسرائیلی تاریخ میں نبی ، قاضی کاہن اور سپہ سالار کی حیثیت سے اُبھرا۔

۵۔ جب وہ بُدھا ہو گیا تو اُس کے اپنے بیٹوں کو اسرائیل پر قاضی مقرر کیا ،لیکن اُس کے دونوں بیٹے شریر تھے۔

۶۔ اس سے لوگوں نے مطالبہ کیا کہ انہیں بھی اپنی ملک کی حفاظت کے لئے دوسری قوموں کی مانند بادشاہ چاہیئے ۔ چنانچہ اسرائیل کی فرمایش پر خدا سے پوچھ کر سموئیل نے ساؤل

کو اسرائیل کی متحدہ سلطنت کا بادشاہ مقرر کیا۔ اور اسرائیل میں بادشاہت کا دور شروع ہو گیا۔

مریم کا بیٹا یسوع مسیح بھی کاہن تھا۔ اور زکریاہ کاہن کا بیٹا یوحنا بھی لیڈر تھا۔ یوحنا بپتسمہ دینے والے کے ماں اور باپ دونوں کاہنوں کے خاندان سے تھے۔ یوحنا خداوند یسوع مسیح کی پیدائش سے چھ ماہ پیشتر یہودیہ کے کوہستانی ملک میں پیدا ہوا تھا۔ اس وقت اُس کے ماں باپ کافی عمر رسیدہ تھے۔ وہ اپنی جوانی کے ایام میں جنگلوں میں رہا کرتا تھا اور جنگلی اور ٹڈیاں اور شہد کھاتا تھا۔وہ اپنی پیدائش کے روز سے پاک رُوح سے معمور تھا۔ وہ دراصل موعودہ مسیح کی راہ تیار کرنے کو پہلے بھیجا گیا تھا۔

لوقا طبیب یوحنا کی خدمت کے دوارنیہ کو بڑی خوبصورتی سے بیان کرتا ہے (لوقا 3:1,3)۔ یہ قریباً ۲۶ عیسوی کا واقعہ ہے۔ یوحنا نے اپنی خدمت یہودیہ کے یردن سے شروع کی۔ کیونکہ یہودیہ کے علاقہ میں بنی اسرائیل بکثرت رہتے تھے۔ اور خدا کا یہ منصوبہ تھا کہ یسوع کی آمد سے پیشتر انہیں تیار کرے۔ کیونکہ پیشن گوئیوں کی مطابق وہ سمجھتے تھے کہ مسیح یسوع کی آمد سے پیشتر ایلیاہ آئے گا۔ اور اس بات کا

ثبوت زکریاہ کو بخور جلاتے وقت ہیکل جب خدا کے فرشتے نے بتا یا کہ وہ ایلیاہ کی رُوح اور قوت میں اُس کے آگے آگے چلے۔

اسی بات کے پیش نظر یسوع مسیح نے بھی فقیہوں فریسیوں سے کہا تھا کہ ایلیاہ جو آنے والا تھا آ چکا۔

جب جبرائیل فرشتہ مقدسہ مریم کے پاس آیا تو وہ خوفزدہ ہو گئی۔اور فرشتے سے سوال کرنے لگی۔ پرانے عہدنامہ میں بھی جب خداوند کا فرشتہ جدعون کو دکھائی دیا اور کہنے لگا اے زبردست سُورما! خداوند تیرے ساتھ ہے۔ جدعون نے بھی سوال کرنے شروع کر دئے اور کہامیرے مالک! اگر خداوند ہمارے ساتھ ہے تو پھر یہ سب حادثے ہم پر کیوں آتے ہیں ۔کیا خداوند ہی ہم کو ملکِ مصر سے نہیں نکال لایا؟ تب خداوند نے کہا جا اور اسرائیل کو مدیانیوں کے ہاتھ سے چھڑا ۔مَیں تیرے ساتھ ضرور رہوں گا۔

ناصرت سے یہودیہ کے پہاڑی علاقے کا سفر تین سے پانچ دن تک کا تھا۔ جہاں مریم الیشبع کو ملنے گئی۔ ایشبع کو حاملہ ہوئے چھٹا مہینہ تھا اور یوحنا اُس کے بطن میں تھا۔مریم کے لئے یہ سفر بہت کٹھن تھا۔ تاہم وہ اکیلی نہ تھی بلکہ وہ کاروان کے ہمراہ گئی ۔ورنہ شاید اُس کے خاندان کے لوگ اُسے اجازت نہ دیتے۔

مریم در اصل الیشبع کو یہ بتانے گئی کہ خدا وند کے فرشتے نے اُسے خوشخبری دی ہے کہ تجھ پر فضل ہواہے۔ اور یہ کہ مسیح اُس کے بطن سے پیدا ہوگا۔ مسیح یسوع نجات دہندہ۔چنانچہ مریم نے اس بات کو قبول کیا اور کہا کہ میری جان خداوند کی بڑائی کرتی ہے۔یہ خوشخبری پرانے عہدنامہ کا اختتام ہے جہاں یسو ع مسیح کی پیدایش ہوئی ۔کیونکہ یسوع کی پیدایش کے متعلق تمام پیشن گوئیاں پوری ہو گئیں۔اسی طرح زکریاہ کے ہاں بیٹے کی خوشخبری بھی پیشن کا نتیجہ تھی کہ وہ ایلیا ہ کی رُوح اور قوت میں اُس کے آگے آگے چلے گا۔اور والدوں کے دل اولاد کی طرف اور نافرمانوں کو راستبازی اور دانائی پر چلنے کی طرف پھیرے اور خداوند کے لئے ایک مستعد قوم تیار کرے۔ چنانچہ زکریاہ نے اس پیغام کی تابعداری کی ۔یہ پرانے عہدنامہ میں موجود پیشن گوئیوں کا نتیجہ ہے۔

اگرچہ مقدسہ مریم یسوع مسیح کی پیشن گوئیوں سے آگاہ تھی ۔عبادت خانوں میں یا گھر کے کسی بڑے کو کبھی یسوع کی آمد کے بارے میں بارے کرتے سنا ہوگا۔اور اس کے پر غور بھی کرتی ہو گی۔لیکن وہ بے خبر تھی کہ یسوع اسی کی بطن سے پیدا ہوگا۔ اسی فرشتے کےپیغام پر اُس نے جواب دیاکہ یہ کیونکر ہو سکتا ہے؟بعد ازاں اُس نے خداوند کی بڑائی کرتے ہوئے موعودہ مسیح کی آمد کی شکر گزاری کا گیت گا یا۔

لوقا 1:45-46 میں مقدسہ مریم کا گیت شروع ہوتاہے ۔ اس طرح کا ایک گیت پرانے عہد نامہ میں حنّہ نے بھی گایا۔حنّہ نے اس بات کی خوشی منائی کہ خدا نے اس کے

رحم کو کھولا۔وہ اقرار کرتی ہے ''میرا دل خداوند میں مگن ہے۔ میرا سینگ خداوند کے طفیل سے اونچا ہے میرا منہ میرے دشمنوں پر کھل گیا کیونکہ میں تیری نجات سے خوش ہوں۔ خداوند کی مانند کوئی قدوس نہیں کیونکہ تیرے سوا کوئی اور ہے ہی نہیں ۔اور نہ کوئی چٹا ن ہے جو ہمارے خداوند کی مانند ہو۔اس طرح غرور سے اَور باتیں نہ کرو اوربڑا بول تمہارے منہ سے نہ نکلے کیونکہ خداوند خدا علیم ہے۔ اور اعمال کا تولنے والا ہے۔زور آوروں کی کمانیں ٹوٹ گئیں۔اور جو لڑکھڑاتے تھے وہ قوت سے کمر بستہ ہوئے ۔وہ جو آسودہ تھے روٹی کی خاطر مزدور بنے۔اور جو بھوکے تھے ایسے نہ رہے۔بلکہ جو بانجھ تھی اس کے سات ہوئے اور جس کے پاس بہت بچے ہیں و ہ گھُلتی جاتی ہے۔ خداوند مارتا اور جلاتا ہے وہی قبر میں اتارتا اور اور اُس میں سے نکالتا ہے۔ خداوند مسکین کر دیتا اور دولتمند بناتا ہے۔وہی پست کرتا اور سرفراز بھی کرتا ہے۔وہ غریب کو خاک پر سے اٹھا تا اور کنگال کو گھُورے میں سے نکال کھڑا کرتا ہے۔ تاکہ ان کو شاہزادوں کے ساتھ بٹھائے اور جلال کے تخت کے وارث بنائےکیونکہ زمین کے ستون خداوند کے ہیں۔اُس نے دنیا کو اُن ہی پر قائم کیا ہے ۔وہ اپنے مقدسوں کے پاؤں کو سنبھالے رہے گا پر شریر اندھیرے میں خاموش کئے جائیں گےکیونکہ قوت ہی سے کوئی فتح نہ پائے گاجو خداوند سے جھگڑتے ہیں وہ ٹکڑے ٹکڑے کئے جائیں گے۔وہ اُن کے خلاف آسمان میں گرجے گا۔خداوند زمین کے کناروں کا انصاف کرے گا۔وہ اپنے بادشاہ کو زور بخشے گا۔اور اپنے ممسوح کے سینگ کو بلند کرے گا''۔

(1۔سموئیل 2:1-10)

یسوع مسیح کا بچپن ناصرت میں گزرا تھا۔لڑکپن بھی اسی جگہ گزارا۔

تیس برس تک وہ اپنے باپ کے ہاں رہااور اپنے باپ یوسف سے بڑھئی کا کام سیکھا ،خیال کِیا جاتا ہے کہ یسوع مسیح اپنے باپ کے کام میں اُس کی مدد کِیا کرتا تھا کیونکہ یہودیوں میں یہ لازم تھا کہ بچہ جب پانچ سال کا ہو جائے تو اُسے شریعت کی تعلیم دی جائے اور اس کے ساتھ کم از کم ایک ہُنر بھی سکھا یا جاتا تھا۔یوں ہم کہہ سکتے ہیں کہ یسوع مسیح نے بڑھئی کا کام سیکھا۔اور چونکہ تیس برس کی عمر میں منادی کا آغاز کیا۔ اس لئے اس پیشتر ان تیس برسوں میں شریعت کی تعلیم پانے کے ساتھ ساتھ یسوع نے بڑھئی کام بھی سیکھا اور اپنے باپ کا ہاتھ بٹایا۔ یسوع مسیح کی بابت لوقا کی انجیل میں آیا ہے کہ جب اُس نے منادی کا آغاز کیا۔ وہ ناصرت میں آیا جہاں اُس نے پرورش پائی تھی اور اپنے دستور کے موافق سبت کے دن عبادتخانہ میں گیا ۔عبادت خانہ میں موجود خادم نے طومار یسوع کو دیا اوریسوع پڑھنے کو کھڑا ہوا اور یسعیاہ نبی کی کتاب اُسے پڑھنے کو دی گئی اور کتا ب کھول کر اُس نے وہ مقام نکالاجہاں یہ لکھا ہےکہ ''خداوند کا رُوح مجھ پر ہے اس لئے کہ اُس نے مجھے غریبوں کو خوشخبری دینے کے لئے مسح کِیا۔اُس نے مجھے بھیجا ہے کہ قیدیوں کو رہائی اور اندھوں کو بینائی پانے کی خبر سناؤں۔کچلے ہوؤں کو آزاد کروں اور خداوند کے سالِ مقبول کی منادی کروں''۔

عبادت میں خادم کا عہدہ یہ فرائض انجام دیتا تھا کہ جو کوئی طومار کی تلاوت کے سامنے منبر پر جاتا ، خادم ہیکل مخصوص شدہ box میں سے طومار نکال کر تلاوت کرنے والے کو دیتا ،اور تلاوت کرنے کے بعد طومار واپس اسی box میں محفوظ کر کے رکھ دیا جا تا تھا۔

اسرائیل کا خدا ہر جنگ میں فاتح ہے۔وہ ہر وقت عدالت ہی نہیں کرتا رہتا بلکہ وہ معاف بھی کرتا ہے۔

اس کے بعد جب یوحنا بپتسمہ دینے والا قید ہو گیا تو اُس نے یسوع مسیح کو کہلا بھیجا کہ آنے والا تُو ہی ہے یا ہم کسی اور کی راہ دیکھیں۔یہ اس بات ہے اظہار کے بنی اسرائیل تبدیلی کے منتظر تھے۔ وہ چاہتے کہ نجات دہندہ آئے اور انہیں نجات دے۔یسوع مسیح جب آئے تو انھوں نے اس پیشن گوئی کے متعلق بتایا کہ میں ہوں جو تمہیں قیدیوں کو رہاکرنے اور کچلے ہوؤں کو آزاد کرنے آیا ہوں۔اسی لئےمقدسہ مریم گیت گاتی ہے کہ ''میری جان خداوند کی بڑائی کرتی اور میری جان میرے منجی خدا سے خوش ہوئی۔کیونکہ اُس نے اپنی بندی کی پست حالی پر نظر کی ادیکھ اب سے لے کر ہر زمانہ کے لوگ مجھ کو مبارک کہیں گے کیونکہ اُس قادر نے میرے لئے بڑے بڑے کام کئے ہیں۔اور اُس کا نام پاک ہے اور اُس کا رحم اُن پر جو اُس سے ڈرتے ہیں پشت در پشت رہتا ہے۔اُس نے اپنے بازوؤں سے زور دکھایا۔اور جو اپنے تئیں بڑا سمجھتے تھے اُن کو پراگندہ کیا۔اُس نے اختیار والوں کو تخت سے گرا دیا ۔اور پست حالوں کو بلند کیا اُس نے بھوکوں کو اچھی چیزوں سے سیر کیااور دولتمندوں کو خالی ہاتھ

لوٹا دیا۔اُس نے اپنے خادم اسرائیل کو سنبھال لِیا تاکہ اپنی اُس رحمت کو یاد فرمائے جو ابرہام اور اُس کی نسل پر ابد تک رہے گی۔جیسا اُس نے ہمارے باپ دادا سے کہا تھا''

(لوقا1:46-55)۔اور مریم تین مہینے تک الیشبع کے پاس رہی اور پھر اپنے گھر لوٹ گئی۔

زبور کی کتاب حمدیہ گیتوں کی وجہ سے ہر ایک کے لئے دلپسند ہے ۔ اکثر زبور خداوند کی آمد اور اس کے کاموں کا اظہار کرتے ہیں۔ مثلاً 34 ویں زبور میں آیا ہے کہ میں ہر وقت خداوند کو مبارک کہوں گا اُس کی ستایش میری زبان پر رہے گی۔ میری رُوح خداوند پر فخر کرے گی۔ حلیم یہ سن کر خوش ہونگے۔

اس کے بعد یسعیاہ 61 واں باب بھی بہت اہم ہے کیونکہ یہ نئے آسمان اور نئی زمین کا بیان کرتا ہے۔وہ کہتا ہے ''میں خداوند سے بہت شادمان ہوں گا میری جان خداوند میں مسرور ہو گی کیونکہ اُس نے مجھے نجات کے کپڑے پہنائے ۔ اُس نے راستبازی کے خلعت سے مجھے ملبس کیاجیسے دلہا سہرے سے اپنے آپ کو آراستہ کرتا ہےاور دلہن اپنے زیوروں سے اپنا سنگار کرتی ہےکیونکہ جس طرح زمین اپنے نباتات پیدا کرتی ہے اور جس طرح باغ ان چیزوں کو جو اُس میں بوئی گئی ہیں اُگاتا ہے اُسی طرح خداوند خدا صداقت اور ستایش کو قوموں کے سامنے ظہور میں لائے گا''(یسعیاہ 61:10-11)۔

خدا نے ابرہام سے بھی وعدہ کیا کہ جو تجھے مبارک کہے اُسے میں برکت دوں ۔ اور قوموں کے سب قبیلے تیرے سبب سے برکت پائیں گے۔

حنّہ نے بھی خدا سے امید کی تھی کہ خدا اُسے بیٹے بخشے اور وہ اُسے خداوند کے لئے مخصوس کرے گی کہ وہ خدا کا خادم بنے اور ساری زندگی خدا وند کے گھر میں اُس کی خدمت کرے گا۔

61 واں زبور میں زبور نویس بیان کرتا ہے کہ اے خداوند تُونے میری منتیں قبول کی ہیں تُو نے مجھے اُن لوگوں کی سے میراث بخشی ہے جو تیرے نام سے ڈرتے ہیں۔

71 ویں زبور میں زبور نویس فرماتا ہے کہ خدا وند نے ہمارے لئے عظیم کام کئے ہیں ۔ خدا وند کی راستبازی آسمان سے ہم تک پہنچی۔اُس نے حیرت انگیز کام کئے ہیں۔خداوند ہمارا خدا قدوس اور پاک ہے ۔

خروج کی کتاب 15 واں باب ،جہاں خدا بنی اسرائیل کو ملکِ مصر کی غلامی سے چھڑا لایا۔اور بحرِ قلزم کو پار کروایا۔ فرعون اپنے لشکر کے ہمراہ بنی اسرائیل کا پیچھا کرتا ہوا آیا اور پانی میں ہلاک ہوا۔اور خُدا اپنی امت کو حیرت انگیز طریقے سے سمندر کے پار لے کر جاتا ہے ۔تب بحرِ قلزم کو پار کرنے کے بعد بزرگ موسیٰ اور بنی اسرائیل نے خداوند کے لئے گیت گا یا۔خروج 15 ویں باب میں اس گیت کا ذکر ہے ۔

''میں خداوند کی ثنا گا ؤنگا کیونکہ وہ جلال کے ساتھ فتحمند ہوا اُس نے گھوڑے کو سوار سمیت سمندر میں ڈال دیا ۔ خداوند میرا زور اور میرا راگ ہےوہی میری نجات بھی ٹھہرا۔وہ میرا خدا ہے میں اُس کی بڑائی کروں گا۔وہ میرے باپ کا خدا ہے میں اُس کی بزرگ کروں

گا۔ خداوند صاحبِ جنگ ہے ،یہواہ اُس کا نام ہے۔فرعون کے رتھوں اور لشکر کو اُس نے سمندر میں ڈال دیا۔اور اُسکے چیدہ سردار بحرِ قلزم میں غرق ہوئے۔ گہرے پانی نے اُن کو چھپا لیا۔وہ پتھر کی مانند تہ میں چلے گئے۔اے خداوند! تیرا دہنا ہاتھ قدرت کے سبب سے جلالی ہے۔اے خداوند تیرا دہنا ہاتھ دشمن کو چکنا چُور کر دیتا ہے۔ تُو اپنی عظمت کے زور سے اپنے مخالفوں کو تہ و بالا کرتا ہے۔تُو اپنا قہر بھیجتا ہے اور وہ اُن کو کھونٹی کی مانند بھسم کر ڈالتا ہے۔ تیرے نتھنوں کے دم سے پانی کا ڈھیر لگ گیا۔سیلاب تُودے کی طرح سیدھے کھڑے ہو گئے۔اور گہرا پانی سمندر میں جم گیا۔دشمن نے تو یہ کہا تھا میں پیچھا کروں گا ۔میں جا پکڑوں گا۔ مَیں لُوٹ کا مال تقسیم کروں گا۔اُن کی تباہی سے میرا کلیجہ ٹھنڈا ہو گا۔مَیں اپنی تلوار کھینچ کر اپنے ہی ہاتھ سے ان کو ہلاک کروں گا۔تُو نے اپنے آندھی کی پھونک ماری تو سمندر نے اُن کو چھپا لیا۔وہ زور کے پانی میں سیسے کی طرح دوب گئے۔معبودوں میں اے خداوند تیری مانند کون ہے؟ کون ہے جو تیری مانند اپنے تقدس کے باعث جلالی اور اپنی مدح کے سبب سے رُعب والا اور صاحبِ کرامات ہے؟تُو نےاپنا دہنا ہاتھ بڑھایا تو زمین اُن کو نگل گئی۔اپنی رحمت سے تُو نے اُن لوگوں کی جنکو تُو نے خلاصی بخشی رہنمائی کی اور اپنے زور سے تُو اُن کو اپنے مقدس مکان میں لے چلا ہے۔قومیں سُن کر تھرّا گئی ہیں۔اور فلستین کے باشندوں پر آ بنی ہے۔ادوم کے رئیس حیران ہیں۔مو آب کے پہلوانوں کو کپکپی لگ گئی ہے۔کنعان کے سب باشندوں کے دل پگھلے جاتے ہیں، خوف و ہراس اُن پر طاری ہے تیرے

بازو کی عظمت کے سبب سے وہ پتھر کی طرح بے حس و حرکت ہیں۔جب تک تیرے لوگ اے خداوند نکل نہ جائیں۔ جب تک تیرے لوگ جن کو تُو نے خریدا ہےپار نہ ہو جائیں۔تُو اُن کو وہاں لے جا کر میراث کے پہاڑ پر درخت کی طرح لگا ئیگا ۔تُو اُن کو اُسی جگہ لے جائے گا جسے تُو نے اپنی سکونت کے لئے بنایا ہے۔اے خداوند وہ تیری جائے مُقدس ہے جسے تیرے ہاتھوں نے قائم کِیا ہے خداوند ابدُالآباد سلطنت کرے گا۔''(خروج 15:1-21)۔

اس گیت میں اُن باتوں کا بیان ملتا ہے کہ خدا وند خدا کیسے اُنہیں مصر کی غلامی سے نکال لا یا اور اُنھوں اس بات کی خوشی منائی۔ یہ گیت مسیحا کی تصویر پیش کرتا ہے۔ کہ وہ ہرقوم اور قبیلے کے لئے جو اُسے مانتا مبارک خدا ہے۔

یہاں کونسا خوبصور ت اور حیران کام ہوا ہے جو یہودیوں کے خدا نے کِیا ہے؟اُس خدا نے مسیحا کے آنے کی پہلے سے ہی خبر دی ہے۔خداوند کے وعدے نسل در نسل قائم رہتے ہیں ۔

مقدسہ مریم کو تاریخ میں ہونے والے ان واقعات کی مکمل آگاہی تھی۔کیونکہ وہ اقرار کرتی ہے کہ اُ س قادر نے میرے لئے بڑے بڑے کام کئے ہیں (لوقا 49:1)عین ممکن ہے اُسے بزرگ موسیٰ کا یہ گیت بھی یاد ہو جس کی وجہ سے اُس نے اپنے گیت میں خدا کے بڑے بڑے کاموں کا بیان کِیا ہے۔ خدا مناسب وقت پر درست اور راست طریقے سے نسل انسانی کے لئے اپنے وعدوں کو پورا کرتا ہے۔وہ اس بات سے آگاہ تھی کہ خدا اپنے کلام کے

مطابق برکت بخشنے والا ہے۔یقیناً وہ خدا کی نجات کے حیران کن منصوبے سے بخوبی واقف تھی۔کہ خدا اپنی قدرت سے حیرت انگیز کام کرتا ہے۔

لوقا 50:1 میں مقدسہ مریم یہ گاتی ہے کہ اُس کا رحم اُن پر جو اُس سے ڈرتے ہیں پشت در پشت رہتا ہے۔یعنی اُس کی قدرت ہمیشہ کام کرتی ہے اور وہ ابدالآباد اپنے کاموں کو کرنے میں قادر ہے۔ اور اُس کی راستبازی نسل در نسل قائم رہتی ہے۔

جب ہم یسوع مسیح کے تجسم کے متعلق بات کرتے ہیں تو تھوڑے حیران ہوتے ہیں۔ وہ کونسی بات ہے کہ جس سے ہم حیران ہوتے ہیں اور جس تک ہم پہنچ نہیں پاتے؟ ہم خدا سے خوفزدہ ہوتے ہیں کہ کیسے خدا انسان کے ساتھ رفاقت رکھ سکتا ہے۔ اسی وجہ سے ہم خدا کے ساتھ تعلق نہیں کرسکتے۔

’’ جب یوحنا بپتسمہ دینے والے نے منادی شروع کی تو یہودیوں نے یروشلیم سے کاہن اور لاوی یہ پوچھنے کو بھیجے کہ تُو کون ہے۔ تو اُس نے اقرا کیا اور انکار نہ کیا کہ میں تو مسیح نہیں ہو۔ انہوں نے اُس سے پوچھا تو پھر تُو کون ہے؟ اُس نے کہا میں نہیں ہوں ۔ کیا تُو وہ نبی ہے۔ اُس نے جواب دیا میں نہیں ہوں‘‘

’’پس انہوں نے نے پھر پوچھا کہ تو کون ہے تا کہ ہم اپنے بھیجنے والوں کو جواب دیں کہ تُو اپنے حق میں کیا کہتا ہے؟ اُس نے کہا جیسا یسعیاہ نبی نے کہا میں بیابان میں پکارنے والے کی آواز ہوں کہ تم خداوند کی راہ تیار کرو ۔ یہ فریسیوں کی طرف سے بھیجے گئے

تھے انہوں نے اُس سے سوال کیا کہ اگر تُو نہ ایلیاہ ہے نہ مسیح اور نہ وہ نبی تو پھر کیوں بپتسمہ دیتا ہے؟ یوحنا نے کہا کہ میں تو تمہیں پانی سے بپتسمہ دیتا ہوں تمہارے درمیان ایک شخص کھڑا ہے جسے تم نہیں جانتے یعنی میرے بعد آنے والا جس کی جوتی کا تسمہ میں کھولنے کے لائق نہیں ''

یوحنا نے اقرار کیا کہ وہ خود تو مسیح نہیں بلکہ مسیح کی راہ تیار کرنے والا ہے۔

بعض مصنفین اس کے بارے میں کہتے ہیں کہ وہ مولودِ مقدس جو بنی اسرائیل کے پاس بھیجا گیا۔اور جسے مصلوب کیا گیا اسی کے ذریعہ ہمارا سب خوف دُور ہوتا ہے۔ لہٰذا اب ہمیں خوفزدہ ہونے کی ضرورت نہیں۔ اب ہمارے پاس موقع ہے کہ ہم یسوع کی زندگی کو جانیں۔

چنانچہ جب یسوع آٹھ دن کا ہوا تو بزرگ موسیٰ کی شریعت کے موافق یسوع کو ہیکل میں لایا گیا۔ جب موسیٰ کی شریعت کے موافق اُن کے پاک ہونے کے دن پورے ہو گئےتو وہ اُس کو یروشلیم میں لائے اور تاکہ خداوند کے آگے حاضر کریں۔ جیسا کہ خداوند کی شریعت میں لکھا ہے کہ ہر ایک پہلوٹھا خداوند کےلئے مقدس ٹھہرے ۔اور خداوند کی شریعت کے اس قول کے موافق قربانی کریں کہ قمریوں کا ایک جوڑا یا کبوتر کے دو بچے لاؤ۔ اور دیکھو یروشلیم میں شمعون نام ایک شخص تھا اور وہ آدمی راستباز اور خداترس اور اسرائیل کی تسلی کا منتظر تھا۔اور رُوح القدس اُس پر تھا اور اُس کو رُوح القدس سے آگاہی ہوئی تھی کہ

جب تک تُو خدا کے مسیح کو دیکھ نہ لے موت کو نہ دیکھے گا۔وہ رُوح کی ہدایت سے ہیکل میں آیا اور جس وقت ماں باپ اُس لڑکے یسوع کو اندر لائے تا کہ اُس کے لئے شریعت کے دستور پر عمل کریں تو اُس نے اُسے اپنی گود میں لیا اور خدا کی حمد کرتے ہوئے کہا کہ اے مالک اب تُو اپنے غلام اپنے قول کے موافق سلامتی سے رخصت کرتا ہے ۔کیونکہ میری آنکھو ں نے تیری نجات دیکھ لی جو تُو نے سب امتوں کے رُر برُو تیا ر کی ہے۔تاکہ غیر قوموں کو روشنی دینے والا نور اور تیری امت اسرائیل کا جلال بنے۔لوقا 2:20-22)۔یہاں یسوع مسیح کی آمد متعلق کئے گئے وعدے پورے ہوئے۔

پرانے عہدنامہ بزرگ موسیٰ دس مرتبہ فرعون کے پاس گیا لیکن دسوں بار فرعون نے انکار کیا۔ کہ وہ بنی اسرائیل کو جانے نہیں دے گا اور وہ اُن سے مشقت کروائے گا۔ لیکن خدا وند انہیں وہاں سے نکالا۔ خداوند نے بعد ازاں اکثر موقعوں پر بنی اسرائیل کو خدا نے بتا یا کہ وہ اپنے زورِ بازو سے اُنہیں نکال لا یا۔جب کوہِ سینا کے قریب بنی اسرائیل قوم نے خدا کی نافرمانی کی اور بچھڑا بنا یا اور اُس کی پر ستش کی۔ تو خدا غضب ناک ہوا۔ تب خدا نے فرمایا کہ مَیں ہی خداوند تمہارا خدا نہیں جو اپنے زورِ بازو سے تمہیں ملکِ سے یعنی غلامی کے گھر سے نکا ل لایا۔خدا نے موسیٰ کو فرعون کے پاس بھیجا کہ عبرانیوں کا خدا فرماتا ہے کہ میری قوم کے لوگوں کو جانے دے تاکہ خدا وند اپنے خدا کے عبادت کریں ۔ موسیٰ جب بھی فرعون کے پاس جاتا وہ اپنا دل سخت کر لیتا اور بنی اسرائیل کو جانے کی اجازت نہ دیتا تھا۔ فرعو ن

کے دل سخت کرنے کے بارے میں خروج کی کتاب میں تقریباً ۱۷ حوالے موجود ہیں۔ خدا نے در اصل پہلے یہ بتا دیا کہ وہ فرعون کا دل سخت کرے گا۔ سوچنے کی بات ہے کہ فرعون کا دل سخت کرنے کی ذمہ داری کس پر عائد ہوتی ہے خدا پر یا فرعون پر ؟

خدا خود اپنے لوگوں کو حکم عدولی اور بغاوت پر نہیں اکساتا لیکن اُس نے انسان کے دل کو اس طرح بنایا ہے کہ وہ خدا کی آواز سننے سے انکار کر دیتا ہے۔ اور اگلی مرتبہ وہ اُسے اور کم سنائی دیتی ہے۔ ہر بار وہ خدا کی آواز کو سننا کم کرتا جاتا ہے اور کم توجہ دیتا ہے اور یوں اُس کا ضمیر سخت ہو جاتا ہے۔ انسان اس قسم کی حرکت سے اپنا دل سخت کر لیتا ہے ۔ اس کی دوسری وجہ یہ بھی ہے کہ خدا نے انسان کو آزاد مرضی سے پیدا کیا کہ وہ اپنی مرضی سے کسی کو قبول کر سکتا اور اپنی مرضی سے کسی کو رد کر سکتا ہے۔ یوں فرعون ہر بار جب انکار کرتا گیا تو اُس کا دل اپنے آپ میں اور زیادہ سخت ہوتا گیا۔

کیوں موسیٰ کو دس بار فرعون کے پاس جانا پڑا کہ وہ خدا کے لوگوں کو نہ روکے اور انہیں جانے دے۔ اس سے کم یا زیادہ دفعہ بھی تو موسیٰ فرعون کے پاس جا سکتا۔ اس کی وجہ یہ ہے کہ مصریوں کے دس دیوتے تھے جن وہ انحصار کرتے تھے۔ اور دسوں بار موسیٰ فرعون کے پاس گیا اور ہر بار ایک آفت نازل ہوئی اور یوں مصریوں کے دسوں دیوتے بنی اسرائیل کے خدا کے سامنے ہار گیا۔ خدا نے یہ ثابت کیا کہ ''میں جو ہوں سو میں ہوں''۔

لہٰذا خدا یسوع مسیح کے تجسم کا وعدہ کرتا ہے کہ وہ عمانو ایل ہے اور خدا ہمارے ساتھ سکونت کرتا ہے۔ یسوع مسیح کے وسیلہ خداوند خدا اپنی سلطنت کا عصا ہمیشہ قائم رکھے گا۔ اور ابدالآباد سلطنت کرے گا۔

لیکن یسوع مسیح کے زمانہ میں ہر عام یہودی اور کاہن بھی خدا سے دُور ہو گئے تھے۔ کوئی بھی راستی پر قائم نہ تھا۔ کوئی بھی ایسا نہ تھا جس کا کردار بزرگ کی طرح تھا۔ کوئی نہ تھا جو یسوع کی طرح خدا کے لئے زندگی گزارنے والا ہو۔ کوئی بھی خدا کے نزدیک مخلص نہ تھا۔ چنانچہ خدا فرماتا ہے کہ میں اپنے زور بازو سے اپنے لوگوں کو نجات دیتا ہوں۔ خدا نے یہ سب کچھ خود کیا اور اسی لئے خدا اس کام میں شراکت کرتا ہے اور اپنے بیٹے کو بھیجتا ہے کہ جسم اختیار کرے۔ یہ خدا کا خاص کام تھا۔ سو خداوند نے یسوع مسیح کے اپنے زور بازو سے سب کام کئے۔

خدا کے کاموں کا انحصار یسوع مسیح پر تھا۔ یوں خدا خود انسان بن کر دنیا میں آ گیا۔ یسوع مسیح فاتح بن کر دنیا میں آیا۔ یہودی خصوصاً فریسی اپنی مذہبی حالت پر بڑا فخر کیا کرتے تھے۔ وہ رومیوں سے نفرت کرتے تھے، اسیری کے بعد محصول عام طور پر سڑکوں پر مال گزرتے وقت چنگیوں پر لیا جاتا تھا۔ چونکہ محصول لینے والے ایک غیر قوم حکومت کے نوکر تھے اس لئے یہودی اُن سے نفرت کیا کرتے تھے اور چونکہ یہ بے ایمانی کے لئے مشہور تھے اسلئے لوگ ان سے ملنے سے گریز کیا کرتے تھے۔ تاہم لوگ رومی حکومت میں ایسی ملازمتوں

کو حاصل کرنے کے لئے بہت جدوجہد کیا کرتے تھے،اُس زمانہ میں جو بھی رومی ملازمت اختیار کرتا تھا اسے لوگ سمجھتے تھے کہ یہ اپنی قوم اور ملک کے ساتھ مخلص نہیں کیونکہ یہ غیراقوام رومیوں کے لئے کام کر رہا ہے۔ متی رسول کا انجیلی بیان ان باتوں کا تفصیلاً ذکر کرتا ہے ، یسوع مسیح کا شاگرد ہونے پیشتر وہ بھی محصول لینے والا تھا، جب یسوع مسیح نے اسے بُلایا تو وہ ایک محصول چونگی پر ہی بیٹھا ہوا تھا۔یسوع جب وہاں سے گزرا تو اُس نے متی سے کہا کہ میرے پیچھے ہو لے، چنانچہ وہ سب کچھ چھوڑ کر یسوع کے پیچھے ہو لیا۔

چنانچہ خداوند خدا کا یہ وعدہ ہے اور یسوع کو بھیجنے کا مقصد بھی یہی تھی کہ اگر کوئی بھوکا ہو تو میرے خادم اُسے کھانا کھلائے گا اور اگر کوئی پیاسا ہو تو میرا خادم اُسے پانی پلائے گا۔میرا خادم گناہ کے باعث شرمندہ ہونے والوں کو خوشی بخشے گا۔یسوع کے وسیلہ خدا نے اپنے لوگوں کی پست حالی پر نظر کی۔

اسرائیل کو خدا نے رحم کے لئے چنا ۔یعقوب کو چنا کہ اُس کی نسل کو بڑھائے گا۔ ابرہام کو اسلئے چنا کہ وہ خدا کا دوست بنے۔یہ خدا کی پیار اور شفقت کی کی خوبصورت تصویر ہے۔یسوع مسیح سے پیشتر چند صدیوں میں خدا کوئی نبی بنی اسرائیل میں برپا نہ ہوا۔ لیکن خدا نے اپنے وعدہ کو یاد رکھا۔

<u>بزرگ یعقوب کے حالاتِ زندگی (ابرہام کے وعدہ کے مطابق بنی اسرائیل میں اضافہ</u>

جب اضحاق ساٹھ برس کا ہواتو اس کے ہاں ربقہ کے بطن سے یعقوب اور عیسو پیدا ہوئے ۔ یعقوب اپنی ماں اور عیسو اپنے باپ کا پیارا تھا۔ ایک دن جب عیسو جب جنگل سے آیا تو بھوک سے نڈھال تھا یعقوب نے اُس کے کھانے کے عوض کے پہلوٹھے ہونے کا حق لے لیا۔ در اصل پہلوٹھے کو دستور کے موافق باپ کی میراث میں زیادہ حصہ ملتا تھا۔ باپ کی وفات کے بعد پہلوٹھا شخص روحانی کاموں میں خاندان کی قیادت کرتا تھا۔ عیسو نے یہ حق یعقوب کے ہاتھو ں بیچ کر اسے حقیر جانا۔ اور بعد میں اسے تبدیلی کا موقعہ نہ ملا۔ عیسو اس کا جانی دشمن بن گیا حالات کے پیشِ نظر اس کی ماں ربقہ نے یعقوب کو اپنے ماموں لابن کے پاس بھاگ جانے کو کہا۔

بزرگ یوسف بیس برس تک لابن کے ہاں مسوپتامیہ میں مقیم رہا جہاں لیا سے اس کے چھ بیٹے اور ایک بیٹی دینہ پیدا ہوئی۔ ان کے علاوہ بلہا ہ اور زلفہ سے دو دو بیٹے اور راخل سے ایک بیٹا پیدا ہوا۔ اور آخر کچھ عرصہ کے بعد وہ بہت زیادہ مالدار ہو کر کنعان کیطرف واپس لوٹا۔ یعقوب اپنی بیوی راخل سے بہت پیار کرتا ہے تھا اور راخل کا بیٹا ہونے کے ناطے یوسف سے یعقوب بے پناہ محبت کرتا تھالیکن دوسرے بھائی یوسف سے حسد کرتے تھے۔ اس وجہ سے انھوں نے سازش کے تحت یوسف کو مصری سوداگروں کے ہاتھوں بیش دیا۔ چنانچہ یوسف کو مصر میں جا کر بڑی سرفرازی ملی ۔

خدا نے ابرہام کو دوست بنا یا اُس کی نسل کو یعقوب کے بعد بہت زیادہ بڑھا دیا۔ اُور برومند کیا۔ پیدایش 17 ویں باب میں خداوند خدا اپنے دوفرشتوں کےہمرا ہ ابرہام کے ڈیرے میں آیا اور ابرہام سے رفاقت رکھی ، ابرہام نے ان آسمانی مہمانو ں کو کھانا کھلایا، تب خدا وند خدانے وعدہ کِیا کہ میں تمہیں معین وقت پر بیٹا بخشوں گا اُس کانام اضحاق رکھنا۔ اور میں اُس کے ساتھ اور اُس کے بعد اُس کی اولاد کے ساتھ اپنے ابدی عہد کا باندھوں گا۔سارہ اس بات پر دل ہی دل میں ہنسی ، ہم تو بوڑھے اور عمر رسیدہ ہو گئے ہیں تب کیسے اولاد پیدا کر سکتے ہیں لیکن سارہ شاید یہ نہیں جانتی تھی کہ خدا ناممکنات کا خدا ہے۔ وہ ناممکن کو ممکن بنا دیا ہے اور سب سے بڑھ کر وہ اپنے وعدوں کو یادرکھتا ہے ۔ابرہام سے برکت کا وعدہ کیا گیا تھا چنانچہ خدا اپنے وعدہ کو پورا کرنے ابرہام کے پاس آیا۔ ابرہام سے اضحاق پیدا ہوا اضحاق سے یعقوب پیدا ہوا۔ اور خدا نے نسل در نسل اپنے وعدہ کو یاد رکھا۔اور خدا نسل در نسل اُنہیں یاددلاتارہا کہ یہ وعدہ تمہارے اور تمہاری اولاد کے ساتھ ہمیشہ قائم رکھوں گا۔ میں تجھے برومند کروں گاسو تُو باعث برکت ہو گا۔ جو تجھے مبارک کہے وہ برکت پائے گااور جو تجھ پر لعنت کرے وہ بھی لعنتی ہوگا۔

خدا وند کا وعدہ ابرہام کے ساتھ کہ میں تیری اولاد کو آسمان کے ستاروں کی مانند اور سمندر کی کنارے کی ریت کی مانند بڑاؤں گا۔ چنانچہ خدا نےاُسے سرفرازی بخشی ، اُس کا ایمان اُس کے حق میں راستبازی گنا گیا۔

ابرہام اس بات کے لئے تھوڑا فکر مند تھا کہ میرے ہاں تو اولاد نہیں اور میرے گھر کا مختار دمشقی الیعزر ہے ۔ پھر ابرام نے کہا دیکھ تُو نے مجھے کوئی اولاد نہیں دی اور میرا خانہ زاد میرا وارث ہو گا اور اُس نے فرمایا یہ تیرا وارث نہ ہو گا بلکہ وہ جو تیرے صُلب سے پیدا ہوگا وہی تیرا وارث ہو گا۔ اور وہ اسے باہر لے گیا اور کہا کہ اب اوپر آسمان کی طرف نگاہ کر اور اگر تُو ستاروں کو گن سکتا ہے تو گن اور اُس سے کہا تیری اولاد ایسی ہو گی اور وہ خدا پر ایمان لایا۔اور اسے اُس کے حق میں راستبازی گنا گیا۔

دوستی کا عہد کاٹنا

قدیم زمانہ میں جب دو افراد ، دو خاندان ، دو قبائل یا دو قومیں دوستی قائم کرتی تھیں تو وہ دوستی کا عہد کاٹتے تھے۔ پیدایش 15 ویں باب میں ابرہام نے بھی چند جانوروں کو درمیان سے میں کاٹا اور دونوں ٹکڑوں کو ایک دوسرے کے مدِ مقابل رکھ دیا ۔ یوں ان ٹکڑوں کے درمیان میں سے گزرنے کا راستہ بن گیا ۔ اب رواج یہ تھا کہ دونوں فریق ایک ساتھ ان ٹکڑوں کے بیچ میں سے گزرتے تھے اس کے بعد دونوں مڑکر منہ لاشوں کے ٹکڑو کی طرف کر کے یہ کہتے کہ اگر ہم میں سے کوئی دوستی کے عہد کو توڑے تو دیوتا اسے ان جانوروں کے ٹکڑوں کی مانند کر دے۔ یہ عہد ابدی عہد ہوتا تھا۔ اس لئے قیام بہت اہم تھا۔

تاہم خدا نے ابرہام کے ساتھ جو عہد باندھا اس میں ٹکڑو ں کےبیچ میں سے ابرہام اور خداوند خدا دونوں نہیں گزرے بلکہ صرف ایک جلتی ہوئی مشعل ان ٹکڑوں کے بیچ میں

سے گزری جو خدا کی موجودگی کا اظہار تھی ۔ صرف خدا ہی گزرا ۔ اس کا مطلب ہے کہ انسان خدا کے ساتھ دوستی کے ابدی عہد میں شریک نہیں ہو سکتا کیونکہ انسانی فانی ہے ۔ بلکہ ابرہام کو خدا کی دوستی اعزازی طور پر ملی۔ اسی طرح مسیح خداوند نے بھی انسانوں کو اپنے دوست قرار دیا۔

یسوع مسیح اس بات سے بخوبی آگاہ تھے کہ خداوند خدا اپنے وعدہ کو پاک رُوح کے ذریعہ نیا بناتا ہے ۔ پاک رُوح کا کام ہے کہ وہ خدا کے وعدہ کو قائم رکھتاہے۔ پاک رُوح خدا کی قدرت ہے جس سے وہ گنہگاروں کو آزادی عطا کرتا ہے۔پرانے عہدنامہ کے نبیوں اور بادشاہوں میں خدا کا رُوح تھا۔

خداوند خدا کلامِ مقدس میں یوایل نبی کی معرفت اشاد فرماتے ہیں ''مَیں ہر فردِ بشر پر اپنی رُوح نازل کروں گااور تمہارے بیٹے بیٹیاں نبوت کرینگے تمہارے بوڑھے خواب اور جوان رویا دیکھیں گے۔میں اُن ایام میں غلاموں اور لونڈیوں پر اپنی رُوح نازل کروں گا''(یوایل2:28-30)۔

روح القدس کی بخشش کا وعدہ پرانے عہدنامہ میں کئی مقامات پر کیا گیا ہے

خاص کر حزقی ایل 36:24-32 یوں بیان کیا گیا ہے ''کیونکہ میں تم کو ان قوموں میں سے نکال لوں گا اور تمام ملکوں میں سے فراہم کرو ں گا اور تم کو تمہارے وطن میں واپس لاؤں گا تب تم پر صاف پانی چھڑکوں گا اور تم پاک صاف ہو گے اور میں تم کو تمہاری

تمام گندگی سے اور تمہارے سب بُتو ں سے پاک کرو نگا اور میں تم کو نیا دل بخشوں گا اور نئی روح تمہارے باطن میں ڈالوں گا اور تمہارے جسم میں سے سنگین دل کو نکال ڈالوں گا اور گوشتین دل تم کو عنایت کرونگا اور میں اپنی روح تمہارے باطن میں ڈالونگا اور تم سے اپنے آئین کی پیروی کراؤں گا اور تم میرے احکام پر عمل کرو گے اور ان کو بجا لا ؤ گے اور تم اُس ملک میں جو مَیں نے تمہارے باپ دادا کو دیا سکونت کرو گے۔اور تم میرے لوگ ہو گے اور مَیں تمہارا خدا ہوں گا اور میں تم کو تمہاری تمام ناپاکی سے چھڑا ؤنگا اور اناج منگواؤں گا اور افراط بخشوں گا اور تم پر قحط نہ بھیجوں گا اور میں درختو ں ،پھلو ں میں کھیت کے حاصل میں افزایش بخشوں گا یہاں تک کہ تم آئندہ کو قوموں کے درمیان قحط کے سبب سے ملامت نہ اٹھا ؤ گے تب تم اپنی بُری روش اور بداعمالی کو یاد کرو گے۔ اور اپنی بد کردار ی اور مکروہات کے سبب سے اپنی نظر میں گھنونے ٹھہرو گے ''

یوایل نبی کے زمانہ میں بنی اسرائیل میں ٹڈیوں کے غول آتے تھے اور لوگ بڑی مصیبت کا شکار ہو جاتے تھے۔ اور اس کے علاوہ خشک سالی کی وجہ سے چارو ں طرف تباہی مچی ہوئی تھی۔ لوگ بہت زیادہ مایوس ہو چکے تھے۔ اور جب خدا کے نبی یوایل نے خدا کی مرضی کو اُن پر ظاہر کیا تو وہ اس کی باتیں سننے کے لئے آمادہ ہو گئے ۔ یوایل نبی نے اس خوفزدہ قوم کے سامنے بڑی دلیری سے منادی کی۔

اُس وقت یروشلیم میں کاہنوں کی بالادستی تھی۔ اور ایک کم عمر لڑکا بادشاہ بننے والا تھا ۔ عتلیاہ نے اپنی ماں ایزبل کی پیروی کی اور یہوا ہ کی قوم کے دین کو تباہ کر دیا۔ ٹڈی ، کال اور خشک سالی کے بعد ملک کنگال ہو گیا تھا اس بدحالی میں لوگوں نے خداکے بارے میں سوچنا شروع کر دیا ،فاقوں کے باعث وہ بہت زیادہ مایوس تھے۔ اس مصیبت میں انہوں نے خدا کو جانا جس نے اُن کے لئے ایک خاص منصوبہ تیار کر رکھا تھا ۔ خدا چاہتا تھا کہ اُس کے لوگ اُسے موقع دیں تا کہ وہ اپنی محبت اُن پر ظاہر کرے۔

یوایل نبی یروشلیم کا رہنے والا تھا۔ وہ خدا پرست اور باہمت مبشر تھا جس نے خدا کی برگزیدہ قوم کو یہواہ کا پیغام سنایا ۔ ممکن ہے کہ وہ کاہن ہو کیونکہ وہ ہیکل کے متعلق اچھی طرح واقف تھا اور اس کی تمام رسومات کا اسے پورا پورا علم تھا، وہ بے مثال شخصیت کا مالک تھا،وہ براہِ راست اور دلیر ی سے اپنے مسائل خود حل کرتا تھا اس کے سننے والے اُس کی باتوں کو اچھی طرح سننے لگے۔توبہ کرنے والے خدا کی قوم میں اُس کا درجہ بلند ہو گیا۔

یو ایل کی منادی کا لُب ِ لباب یہ ہے کہ خدا وند خدا تمھاری مصیبتوں کو دُور کرے گا اور لوگوں پر برکتیں نازل ہوں گی اور قوم روحانی نعمتوں سے سرفراز ہو گی۔

اس نبی نے خدا کے تحفو ں اور وعدوں کے ساتھ ساتھ روحانی برکتوں کی جلالی تصویر کو بھی پیش کیا ہےبوڑھے اور نوجوانوں کو خاص طور پر ممسوح کیا جائے گا وہ خدا کے منتخب ہتھیا ر بن جائیں گے وہ لوگ الٰہی سچائی کو اچھی طرح سمجھنے کے قابل ہو جا ئیں گے اور لوگوں کے

سامنے خدا کی مرضی کو بیان کر سکیں گے۔یہاں تک کہ غلام بھی پاک رُوح کی قوت سے معمور ہو نگے ۔ یوایل نبی خدا کی کی روحانی برکات کا دروازہ تمام دنیا کے لوگوں کے سامنے کھولتا ہے اورانہیں یقین دلاتا ہے کہ اُن کے سامنے کوئی بھی رکاوٹ نہیں جو خدا کا نام لیتے ہیں اس سے خدا کی قدرت ظاہر ہوتی ہے۔

مقدس پطرس رسول اس بات کا دعویٰ کرتا ہے کہ نہ ہی صرف پنتکست کے دن یوایل نبی کا وعدہ پورا ہوا تھا بلکہ جب خدا کا اپنا دن آئیگا تو اُس وقت اس سے بھی زیادہ برکتیں نازل ہو ں گی (اعمال 2:17-21)۔

خداوند کا وعدہ یہ کہ وہ اپنا رُوح ہر فردِ بشر پر نازل کرے گا اور اخیر زمانہ میں بیٹے اور بیٹیاں نبوت کریں اور بوڑھے خواب اور جوان رویا دیکھیں گے۔اور خداوند نیااور گوشتین دل عطا کرے گا۔یہ کیسے ہوگا؟ کیا ہم خود سے ایسا کر سکیں گے۔ نہیں بلکہ خدا وند خدا اپنی نبوت کے مطابق ایسا کرے گا۔ جس ہماری کلیسیا یا ایماندار لوگ خدا کی کمیونٹی کے لوگ بنیں گے۔

مصیبتوں کی وجہ سے لوگ خدا کی طرف رجوع لاتے ہیں اور اُس کی آواز کو سننے کے لئے تیار ہو جاتے ہیں جب انسان خدا پر بھروسہ کرنا سیکھ لیتا ہے تو دین کا صحیح تجربہ حاصل ہوتا ہے ۔خدا ہر گنہگار کی عدالت کرتا ہے، کوئی بشر اُس سے بچ نہیں سکتا ، حقیقی

توبہ کی وجہ سے خدا برکت دیتا ہے۔ یاد رکھیں کہ خدا ہر ایک کو بڑی خوشی سے اپنی رُوح کے عظیم انعام سے سرفراز کرنا چاہتا ہے۔

زبوروں کی کتاب ہمارے لئے خدا کی ایک بہت بڑی نعمت ہے، جن سے ہم سبھی تقریباً واقف ہیں۔ زبور کی کتاب اصل میں شاعرانہ انداز میں ایسی دعائیں ہیں جنکو ہم دکھ میں پڑھتے اور ہمیں یوں لگتا ہے کہ جیسے ہم خود ہیں زبور نویس کی تحریر کی صورت میں خدا سے دُعا کر رہے ہیں۔کچھ زبور ایسے ہیں جو دکھوں کے وقت تسلی کا باعث ہوتے ہیں۔ہر شخص جو زبورو ں کے متعلق اپنا تجربہ رکھتا ہے وہ ضرور دوسروں کو اس کے بارے میں بتا تا ہے۔اسی لئے یہ عہدجدید کے لوگوں کے لئے بھی نہات اہم ہیں۔

آپ جانتے ہیں کہ نسب نامہ کے اعتبار سے یسوع مسیح ابنِ داؤد ہے ۔ وہ نسل کے اعتبار سے داؤد کا بیٹا ہے۔داؤد اور یسوع مسیح کے درمیان تعلق کو بہت سے لوگ نہ سمجھ پائے لیکن بہت سے دلوں پاک رُوح کے وسیلہ ظاہر ہوا کہ وہ ابنِ داؤد ہے ۔جیسا کہ انجیل میں ایک مقام پر ایک اندھے نے یسوع سے پکار کر کہا ''اے ابنِ داؤد مجھ پر رحم کر''۔

آج بھی کچھ لوگ یسوع مسیح کے بارے میں بائبل مقدس میں بتائی گئی سچائی پر شک کا اظہار کرتے ہیں ۔یسوع نسلی اعتبار سے ابنِ داؤد ہیں ۔ اسی لئےداؤد نبی اپنے کئی زبوروں میں یسوع مسیح کے متعلق حیران کن پیشن گوئیاں کرتا ہے۔اور خوبصورت اور بے مثال سچائیوں کا بیان کرتا ہے۔

کلام مقدس میں پرانے عہد نامہ میں خدا کی قدرت کی بہت خوبصورت باتوں کا بیان ملتا ہے۔مثلاً قضاۃ کی کتاب میں خدا کی بھرپور قدرت کا ذکر ملتا ہے۔ اس کے لئے بھی پرانے عہد نامہ کی کتابوں میں بہت خوبصورت اور اہم ترین سچائیوں کو روشناس کرایا گیا ۔ جن میں سےایک اہم ترین سچائی یسوع المسیح کا تجسم ہے ۔جو پاک کی رُوح کی قدرت سے ہوا۔خدا در اصل جوکچھ کرنا چاہتا ہے وہ ضرور کرتاہے۔ یوحنا کی انجیل میں خدا پسِ پشت نظر آتا ہے اور پاک رُوح اس سارے کام کر کنٹرول کرتا ہوا دکھائی دیتاہے۔

پرانے عہدنامہ میں سارہ کے ساتھ بیٹے کا وعدہ کیا گیا کہ اگلے سال معین وقت پر تیرے بیٹے ہو گا تُو اُس کا نام اضحاق رکھنا۔

نئے عہد نامہ میں وعدے کے فرزند کا ذکر مریم سے کیا گیاہے''اب یسوع مسیح کی پیدایش اس طرح ہوئی کہ جب اُس کی ماں مریم کی منگنی یوسف کے ساتھ ہو گئی تو اُن کے اکٹھے ہونے سے پہلے وہ رُوح القدس کی قدرت سے حاملہ پائی گئی پس اُس کے شوہر یوسف نے جو راستباز شخص تھا اور اُسے بدنام کرنا نہیں چاہتا تھااُسے چپکے سے چھوڑ دینے کا ارادہ کِیا وہ ان باتوں جو سوچ ہی رہا تھا کہ خدا وند کے فرشتے نےخواب میں دکھائی دے کر کہا اے یوسف! ابنِ داؤد!اپنی بیوی مریم کو اپنے ہاں لے آنے سے نہ ڈر کیونکہ جو اُس کے پیٹ میں ہے وہ رُوح القدس کی قدرت سے ہےاُسکے بیٹا ہو گا تُو اُس کا نام یسوع رکھنا کیونکہ وہی اپنے لوگوں کو اُن کے گناہوں سے نجات دے گا۔ یہ سب کچھ اسلئے ہوا کہ جو خداوند نے نبی کی

معرفت کہا تھا وہ پورا ہو کہ دیکھو ایک کنواری حاملہ ہوگی اور بیٹا جنے گی اور اُس کا نام عمانو ایل رکھیں گے، جس کا ترجمہ ہے خدا ہمارے ساتھ۔ پس یوسف سے نیند سے جاگ کر ویسا ہی کیا جیسا خداوند کے فرشتے نے اُسے حکم دیا تھااور اپنے بیوی کو اپنے ہاں لے آیا اور اُس کو نہ جانا جب تک اُس بیٹا پیدا نہ ہوا اور اُس کا نام یسوع رکھا''۔

لوقا یسوع کی پیدائش کی کہانی کا تفصیلاً بیان کرتا ہے کہ کیسے یسوع کی پیدائش پر چرواہوں کو خوشخبری دی گئی۔ ڈرو مت! کیونکہ آج داوٗد کے شہر میں تمہارے لئے ایک منجی پیدا ہوا ہے یعنی مسیح خداوند۔ اور اس کا تمہارے لئے یہ نشان ہے تم ایک بچہ کو کپڑے میں لپٹااور چرنی میں پرا ہوا پاوٗ گے۔

شریعت میں رواج تھا کہ اگر کوئی زناکاری کرتے ہوئے پکڑا جائے تو اُسے سنگسار کر کے قتل کر دیا جائے ۔نئے عہد نامہ جب یوسف نے بھی جانا کہ مقدسہ مریم حاملہ ہے تو اُسے چپکے سے چھوڑ دینے کا ارادہ کیا۔یسوع مسیح کی زمانہ میں بھی فقیہی فریسیوں نے شریعت کے مطابق یہ اصول وضع کیا تھا کہ بدکار یا زناکار بیوی کو طلاقنامہ لکھ کر رخصت دیا جا ئے۔ اور اسے طلاقنامہ دے کر چھوڑ ا جا سکتا تھا۔یوسف بھی ابھی تک حقیقت سے آگاہ نہ تھا اسلئے اُس نے مقدسہ مریم کو دو گواہوں کی موجودگی میں طلاقنامہ دے کر چھوڑ دینا چاہا، کیونکہ طلاقنامہ پر دو گواہوں کے دستخط ہونا بھی ضروری تھے۔تاکہ ارد گرد کے رہنے والے لوگوں میں مقدسہ مریم کی بے عزتی نہ ہو۔لیکن جیسے ہی یوسف نیند سے جا گا اُس نے اس پر غور کیا اور

مقدسہ مریم کو اپنے ہاں رکھنے سے نہ ڈرا۔ منگنی سے لے کر مقدسہ مریم کو گھر لے آنے تک کے ایک سال کے عرصہ یوسف کے لئے بڑی آزمایش کا مرحلہ تھا۔چنانچہ فرشتے کے حکم سے یوسف نے اس حقیقت کو جانا ۔ لیکن حقیقت سے آگاہ نہ ہونے تک یوسف واقعی پریشان تھا کہ میں کیا کروں ؟ مریم کو اپنے ہاں لے کر آؤں یا نہیں۔ وہ فکر مند تھا کہ مریم کیسے حاملہ ہو گئی۔فرشتہ نے خواب میں دکھائی دے کر یوسف کو بتایا کہ مریم پاکدامن ہے۔اور جو کچھ اُس کے پیٹ میں ہے وہ پاک رُوح کی قدرت سے ہے۔ یعنی یہ کہ مقدسہ مریم بدکار عورت ہرگز نہیں۔ لیکن جب تک اُسے فرشتے کا پیغام نہ ملا تھا وہ مریم سے بارے میں پریشان ضرور تھا تو بھی اپنی راستبازی کے باعث وہ مقدسہ مریم کو بدنام نہیں کرنا چاہتا تھا۔کیونکہ اُس معاشرے کے لوگوں کے بارے میں سو سوچتا ہو گا کہ لوگ اسے اچھا نہیں سمجھیں گے ۔مریم کو بُرا بھلا کہیں گے۔ اُسے طعنے دیں گے۔

لیکن خدا کے خاص برکت مقدسہ مریم کے ساتھ تھی ۔چنانچہ انسانی تاریخ میں سب سے اہم واقعہ رُونما ہوا خدا کے بیٹا انسانی جامہ پہن کر انسان بنا ''جب وقت پورا ہو گیا تو خدا نے اپنے بیٹے کو بھیجا جو عورت سے پیدا ہوا تھا اور شریعت کے ماتحت پیدا ہوا تھاتاکہ شریعت کے ماتحتوں کو مول لے کر چھڑا ئے''بلا شبہ خدا اپنے وعدوں کو پورا کرتا ہے۔جب کنواری مریم نے اس بیش قیمت بچے کو جنم دیا تو فرشتوں نے اس حقیقت کا چرواہوں پر اظہار

کیا آج داؤد کے شہر بیت لحم میں تمہارے لئے ایک منجی پیدا ہوا یعنی مسیح خداوند ۔ مجوسیوں کو ستارہ کی مدد سے بتا یا گیا کہ یسوع مسیح کی پیدائش کہاں ہوئی ہے۔

متی کے انجیلی بیان کے ۲ باب میں مذکورہ مجوسی وقت کے دانشور تھے جو فلسفہ ، حکمت اور علمِ نجوم کے ماہر تھے۔ انہیں یسوع مسیح کی آمد کے متعلق یہودی پیشن گوئیوں کے متعلق واقفیت تھی۔ اور وہ اپنے ملک سے یسوع مسیح کی زیارت کے لئے فلسطین آئے ۔اُس وقت کے دانشوروں کے مطابق دنیا ایک بڑی ہستی کے آنے کی امید میں تھی رومی تاریخ دان بھی اس کا ذکر کرتے ہیں ۔

علمِ نجوم کی مطابق کسی بڑی ہستی کی پیدائش کا اعلان ستارے کرتے تھے۔جب دو یا دو سے زیادہ ستارے ایک ہی بُرج میں اکٹھے ہوتے تھے تو یہ کسی بڑے آدمی کی پیدائش کی علامت سمجھی جاتی تھی۔ سن ۷ ق۔م میں زُحل اور مشتری کا ایک روشن ملاپ ہوا۔ انہوں سالوں میں مصری مہینے میسوری کی پہلی تاریخ کو کلب الجبار ستارہ صبح کے وقت طلوع ہوا اور شاندار آب و تاب سے چمکا۔ یاد رکھیں میسور ی کے معنی شہزادے کی پیدائش کے ہیں۔

آپ جانتے ہوں گے کہ یسوع کے باقی بھائی بعد میں ابتدائی کلیسیا کے عظیم لیڈر ثابت ہوئے۔کیونکہ یسوع کے لڑکپن سے وہ بخوبی واقف تھے ، ناصرت میں ہونے والے معجزات کو انہوں نے اپنی آنکھوں سے دیکھا۔

یسوع مسیح کو بھی ہر ایک کام میں ہماری طرح آزمایا گیا۔تو بھی وہ ہر آزمایش میں کامیاب رہا۔

سب سے بڑھ کر وہ یہوداہ اسکریوتی کی آزمایش کا شکار ہوا جس میں یسوع کو گرفتار کر لیا گیا۔یہ شمعون اسکریوتی کا بیٹا تھا۔اسکریوتی عبرانی میں آدمی کے بگاڑ کو کہتے ہیں۔ یہ کہنا تو مشکل ہے کہ اس نے کس مقصد کے تحت یسوع مسیح کے شاگروں کے ساتھ مل کر خدمت کرنا شروع کی تھی؟ شروع میں اس نے یہ کام اچھی نیت سے کیا ہو گا۔اس میں حساب کتاب رکھنے کی صلاحیت تھی۔اسی وجہ سے اسے رسولوں کا خزانچی مقرر کیا گیا تھا۔

یوحنا 12:4-6 میں یوں مرقوم ہے ''مگر اس کے شاگردو ں میں سے ایک شخص یہوداہ اسکریوتی جو اُسے پکڑوانے کو تھا کہنے لگا۔ یہ عطر تین سو دینار میں بیچ کر غریبو ں کو کیوں نہ دیا گیا اُس نے یہ اسلئے نہ کہا تھا کہ اُسے غریبوں کی فکر تھی بلکہ اس لئے کہ چور تھا اور چونکہ اُس کے پاس اُن کی تھیلی رہتی تھی اُس میں جو کچھ پڑتا وہ نکال لیتا تھا''۔ جن تیس سکوں کے عوض اُس نے یسوع کو بیچا تھا بعد میں وہ سردار کاہنو ں اور بزرگوں کے پاس واپس گیا اور اقرار کیا کہ میں نےایک بے قصور شخص کو قتل کے لئے پکڑوایا ہے جب کاہنو ں نے وہ روپے لینے سے انکار کر دیا تو وہ روپے ہیکل میں پھینک کر واپس آگیا اور اپنے آپ کو پھانسی سے دی (متی 27:3-5)۔

اس خاص موقع پر یسوع مسیح کو خود کو قائم رکھنا بہت ضروری تھا ۔ تا کہ خدا کا کام پورا ہو۔چنانچہ وہ غالب رہا۔ یسعیاہ 53 باب یسوع مسیح کے صلیبی دکھوں کر بڑی خوبصورتی سے بیان کرتا ہے ۔

''وہ آدمیوں میں حقیر مردُود، مردِ غمناک اور رنج کا آشنا تھا لوگ اس سے گویا رُو پوش تھے اُس کی تحقیر کی گئی اور ہم نے اس کی کچھ قدر نہ جانی۔ تو بھی اُس نے ہماری مشقتیں اٹھالیں اور ہمارے غموں کو برداشت کیا پر ہم نے اُسے خدا کا مارا کُوٹا اور ستا یا ہوا سمجھا حالانکہ وہ ہماری خطاؤں کے سبب سے گھائل کیا گیا اورہماری بد کر داری کے سبب سے کچلا گیا ہماری ہی سلامتی کے لئے اُس پر سیاست ہوئی تا کہ اُس کے مار کھانے سے ہم شفا پائیں''۔

یوسف اگرچہ راستباز شخص تھا لیکن یسوع کی پیدائش کے سلسلہ میں وہ بھی آزمائش کا شکار ہوا لیکن خدا وند خدا نے اسے کامیاب کیا۔اور فرشتے کے ذریعے اسے آگاہ کیا کہ مریم کو اپنے ہاں لے آنے سے نہ ڈر۔کیونکہ جو اُس کے پیٹ میں ہے وہ رُوح القدس کی قدرت سے ہے۔

اگلے ہفتے ہم مزید یسوع مسیح کے نسب نامہ پر بات کریں گے۔اُس کے خاندانی حسب نسب کے متعلق جاننے کی کوشش کریں گے۔یوسف اور مریم اور یوسف کے بھائی اکلوپس کے بارے میں کچھ جانکاری حاصل کریں گے۔اکلوپس ابتدائی کلیسیا کے بزرگوں میں سے ہے ۔

اس کے علاوہ یسوع مسیح کے خالہ زاد اور چچا زاد بھائیوں کے متعلق اور یسوع مسیح کے بھائیو ں کے متعلق جو بعد ازاں ابتدائی کلیسیا کے عظیم لیڈر بنے ۔ یعقوب جو یسوع مسیح کا بھائی تھا وہ یسوع کی وفات کے بعد یروشلیم کی کلیسیا کا خادم بنا۔ اور یعقوب کے عام خط کے نام سے اس کی مقدس تصنیف بھی کتاب مقدس میں موجود ہے۔یہوداہ کا عام خط بھی یسوع مسیح کے بھائی یہوداہ کا ہی لکھا ہوا ہے۔ ابتدائی کلیسیا کے بزرگوں کی روایات سے پتہ چلتا ہے کہ یسوع مسیح کی دو بہنیں بھی تھیں۔ اور یسوع مسیح کے بھائی یہوداہ کے دو پوتوں کا بھی ذکر ملتا ہے جو اپنےزمانہ میں گلیل کے عظیم لیڈر ثابت ہوئے۔چنانچہ یسوع مسیح کے خاندان کےافراد خدا کے کلام کی خدمت میں سرگرم رہے۔ یسوع مسیح کی مصلوبیت کے وقت وہ سب لوگ جو یسوع کی خدمت کے وسیلہ اُس کے قریب آئے ان سب نے یسوع کی مصلوبیت کو دیکھا۔یسوع مسیح کے بھائیوں نے بھی اس منظر کو دیکھا۔مقدسہ مریم اور یسوع مسیح کا عزیز شاگرد یوحنا یسوع مسیح کے بالکل قریب تھے۔ اسی یوحنا نے بعد میں انجیل مقدس اور تین خطوط اور مکاشفہ کی کتاب تحریر کی ۔اور صلیب پر مقدسہ مریم سے کہا ۔اے عورت !دیکھ یہ تیرا بیٹا اور یوحنا سے کہا کہ دکھ یہ تیری ماں ہے۔چنانچہ یوحنا اُسی وقت مقدسہ مریم کو اپنے ساتھ اپنے گھر لے گیا۔کیونکہ مقدسہ مریم اس بات سے واقف تھی کہ یسوع مسیح کے کے ساتھ کیاکچھ ہو گا۔ فرشتے کے ذریعہ خداوند خدا نے اُسے پہلے ہی آگاہ کر

دیا تھا۔چنانچہ اعمال کی کتاب میں وہ ۱۲۰ لوگوں کے ساتھ شامل ہو کر دُعا میں مشغول رہی ۔بالا خانہ پر وہ بھی پنتکست کی جماعت میں شریک تھی۔

یوں یوسف اور مریم کی شادی اوریسوع کی پیدایش کی خوشخبری کرسمس کے موقع کی نہایت خوبصورت کہانی ہے ۔ یہ ہر ایک کے لئے نہایت خوشی کا باعث ہے۔

آئیں دعا کریں۔

خُداوند مہربان جلالی خُدا! ہم تیرے بیٹے کے تجسم، زمینی زندگی، دکھ اٹھانے ،دفن ہونے اور جی اُٹھنے کے لئے تیرے شکر گزار ہیں۔ اوہنےاپنا خون بہایا اپنے آپ کو قربان کر کے ہماری نجات کا کام کیا۔ہم تیرا شکر کرتے ہیں کہ تُو نےہمارے ادھورے خوابو ں کو تعبیر بخشی ۔ہم منتظر تھے کہ ہم اپنی نجات کے لئے کیا کریں؟بزرگ یوسف نے بھی فرشتے کے پیغام کو مانا تسلیم کیا اور اُس کی تابعداری کی ، ہمیں بھی تابعداری کرنے کا گہرا فضل عطا کر۔ اگلے سبق کو سیکھنے کے لئے ابھی سے ہمارے دلوں کو تیار کر۔ تاکہ ہم تیرے کلام کی سچائیوں کو جان سکیں ان پر عمل کر سکیں اور ان کو دوسرے تک پہنچا سکیں ۔ اپنا فضل اور کرم ہم پر کر۔ تمام بنی نوع انسا ن کو تیرے لہو میں چھپا دینا چاہتا ہے تا کہ ہر ایک بشر تجھ سے نجات حاصل کر ے اور گناہوں اور شیطان کے چنگل سے چھوٹ جائیں ۔

اس ہفتے تُو ہمارے دلوں سے ہمکلام ہوا۔اگلے ہفتے بھی ہمارے دلوں سے ہمکلام ہونا۔

یسوع کے نام میں آمین !